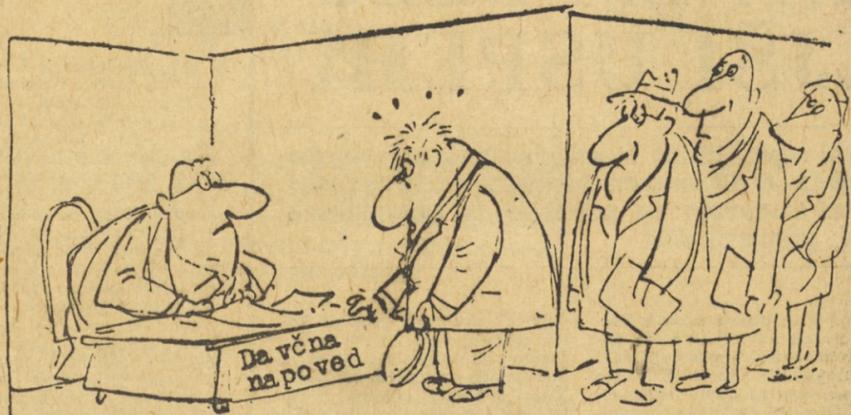

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEZEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 4. februarja 1965

Št. 5, leto XXII

— Nisem prišel prijaviti davka na osebni dohodek, ampak samo vprašati, kako naj kot prosvetni delavec dosežem davčno osnovo milijon in dvesto jurjev.

Danes na 5. strani:

SKOK ČEZ PREDSDODNE

PRED PLENUMOM REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

Modernizacija gradbeništva = varčevanje z investicijami

Vsaka investicija ne škoduje življenjski ravni • Najbolj je padalo po gradbeništvu, pa ne po pravic

Na vzrok zaostajanja realnih osebnih dohodkov v primerjavi z nominalnimi smo pokazali zelo odločno: **PRESIROKO INVESTIRANJE**. Naš kazalec pa smo s tem namerili v dokaj nejasen cilj, saj vsaka investicija še ne škodi življenjski ravni, marveč le tiste, ki se zaradi slabih ekonomskih računov tudi po dolgem obdobju ne obrestujejo, ki smo jih s premalo premišljenimi odločitvami naložili brez pravega ekonomskega haska. Ob investiranju »vseh vprek« pre malo razmišljamo o tem, da je mogoče investicije same obogatiti z razvijanjem tistih gospodarskih panog, ki sodelujejo pri njihovi realizaciji. Takšna gospodarska panoga je nedvomno gradbeništvo, saj sodeluje v polovici skupne investicijske potrošnje. Prav zato sta poraba in učinek investicij v veliki meri pogojena z načinom gradnje, na drugi

strani pa je gradbeništvo v celoti odvisno od obsega in strukture investicij.

GRADBENIŠTVO — EDINI KRIVEC?

Zato bi lahko upravičeno rekli: kakršna investicijska politika, takšno gradbeništvo. Ker pa je bila za preteklo obdobje značilna neenakomerna investicijska potrošnja, se je tudi gradbeništvo razvijalo neenakomerno, to je, prisiljeno je bilo prilagajati svoje zmogljivosti celo vsakoletnim investicijskim potrebam. Nihanje v obsegu investicij je povzročalo zdaj preveliko ponudbo gradbenih del glede na zmogljivosti gradbeništva, drugič spet je ponudba del čez noč usahnila, zaradi česar so gradbena podjetja sprejemala na licitacijah tudi taka gradbena dela, ki so jim le zmanjševala izgubo, ki nastaja zaradi fiksnih

stroškov v gradbeništvu. Takšen »sezonski« vpliv pomanjkanja investicij je posebno prišel do izraza leta 1956, ko se je zaradi sprememb v investicijski potrošnji zmanjšal obseg proizvodnje v gradbeništvu za eno tretjino in leta 1962 — sicer v milejši obliki — katerega posledice zdravimo prav letos.

Kakor je sicer res, da so investicije v vzročni zvezi z gradbeništvom, pa vendar ni mogoče vse krivde za preveliko investicijsko potrošnjo prevesti na gradbeništvo, kot se je zgodilo letos ob ustavitvi gradbenih del, ko so službe družbenega knjigovodstva in inšpekcije prijavile javnemu tožilstvu okrog 50 delovnih organizacij in njihovih direktorjev zaradi kršenja zakona o izgradnji investicijskih objektov in odredbe o zavarovanju sredstev za investicije. Kazalo je, da bodo morala gradbena podjetja plačati okrog 3 milijarde dinarjev kazni, medtem ko investitorje in banke, ki so prav tako kršili te predpise, ni zaradi tega nihče preganjal. Vedeti je namreč treba, da so gradbena podjetja pogosto gradila številne objekte pod pritiskom upravnih in političnih forumov, večkrat povsem brez finančnih potrdil in z nepopolno tehnično dokumentacijo. Zdj ko se je investicijsko nihanje umirilo, bodo lahko tudi

delovne organizacije v gradbeništvu bolj premišljeno sestavljale svoje programe dela in bolj skrbela za specializacijo proizvodnje in svoj razvoj.

KONKURENČNO BO LE MEHANIZIRANO DELO

Investicijska potrošnja, ki v njej sodeluje gradbeništvo, ne daje polnega ekonomskega učinka tudi zato, ker smo za razvoj slovenskega gradbeništva zelo malo investirali. V skladih gradbenih podjetij pa se nabere pre malo sredstev, da bi lahko sama skrbela za svoj razvoj. Poglejmo številke! Medtem ko so v elektrotrogospodarstvu leta 1963 zbrali v skladih na delavca 373.000 din, v kemični industriji 197.000 din, v projektivnih podjetjih 188.000, v črni metalurgiji 65.000 din, je gradbeništvu ostalo le 29.603 dinarjev na zaposlenega — pre malo da bi s takšno akumulacijo mogli modernizirati svojo proizvodnjo. Da pa je modernizacija gradbeništva nujna, dokazuje podatek, da je bila nabavna vrednost po točnem popisu vseh gradbenih strojev ob koncu leta 1963 12,632 milijonov dinarjev, sedanja vrednost pa znaša 7,195 dinarjev ali 56 %, kar pomeni, da so ti stroji skoraj za polovico že izrabljeni. Res je, da gradbena podjetja kar naprej zadevajo ob objektivne težave pri nakupu mehanizacije, največ

KONTROLA TALJENJA

FOTO: MILAN SPAROVEC

zaradi pomanjkanja deviz, res pa je tudi, da nekatera kažejo premajhno zanimanje za modernizacijo svoje proizvodnje, misleč, da bodo zaradi nestalnosti investicijske potrošnje »laže shajala« če bodo svoje zmogljivosti povečevala ali zmanjševala zgolj

s sprejemanjem ali odpuščanjem delavcev. To je bilo sicer možno ob politiki nizkih osebnih dohodkov in veliki ponudbi delavcev oziroma ob majhnih gradbenih zmogljivostih, naše zadnje družbene odločitve, še

(Nadalj, na 4. strani)

Z LUČJO PRI BELEM DNEVU

Neposredna pobuda za te naše misli je pripetljaj v eni izmed delovnih organizacij nekje na mariborskem koncu. Pšlo je namreč do zapleta med samoupravnimi organi in upravno-tehničnim vodstvom podjetja ob razpravi o investicijskem programu. Samoupravni organi so predlagali načrt v celoti zavrnil. Zato, »ker je načrt predvideval samo vlaganja v stroje, investicije v židove, povsem pa je zamolčal investicije v ljudi«, kot so svoj sklep utemeljili.

Primer, ki bi ga menda lahko iskali z lučjo pri belem dnevu. Podrobnejših podatkov sicer še ni, vendar pa nekatera znamenja pričajo, da bodo delovne organizacije pretežen del lani ustvarjenih sredstev letos spet namenile za investicije v nova proizvodna sredstva, za gradnjo novih obratov. To pa je kajpak kaj malo v skladu z osvojenim načelom — ki pa je tudi že zdavnaj ekonomsko in družbeno utemeljeno — da je pospešeni razvoj materialnih in družbenih odnosov pri nas odvisen predvsem od intenzifikacije gospodarjenja.

Pa da se ne bi napak razumeli: nihče ne nasprotuje investicijam v proizvodna sredstva. Samo da bi pri tem kazalo danes, ko sprejemamo plane, razmisliti o dvojem. Najprej, da intenzifikacija gospodarjenja zahteva predvsem preusmeritev investicijskih vlaganj v že obstoječe proizvodne procese, v modernizacijo, mehanizacijo, avtomatizacijo. In slednjič, gre tudi za to, da dosežemo ravnovesje med investicijami v stroje in investicijami v delovnega človeka. Ali z drugimi besedami povedano: radi bi dosegli, da bi proizvajalci na obstoječih proizvodnih sredstvih dosegli boljše rezultate dela. Za to pa je treba proizvajalcem najprej ustvariti pogoje.

Kakšni so ti pogoji? Brez dvoma boljša organizacija dela, modernizacija proizvodnih naprav. Ali pa ne vpliva na proizvajalčevo delo tudi to, kako ima urejeno prehrano, ali ima urejen prevoz na delo in z dela, ali živi v primernem stanovanju, ali je poskrbljeno za varstvo njegovih otrok, ali mu trgovska mreža zagotavlja nemoteno preskrbo z vsemi potrebščinami... Skratka, ali ne vpliva na proizvajalčevo delo splet vseh tistih problemov, ki jih navadno združujemo pod skupnim imenom družbeni standard?

Bržčas tega ne bo nihče zanikal. Veliko večja sredstva, ki so ostala po zaključnih računih delovnim organizacijam, bi v mnogočem že lahko pomenila dovolj trdno materialno osnovo za postopno uresničevanje teh pogojev, še posebno, kadar bi jih reševali z družbenimi močmi. Zato tudi ne kaže omejiti skrb za razširjeno reprodukcijo — in to čedalje bolj prevzemajo nase delovne organizacije — samo na gradnjo novih objektov, na nakup novih strojev, temveč jo pojmovati tudi kot investicije v proizvajalca, v družbeni standard in kot naložbe v vse tiste službe in dejavnosti, ki zadovoljujejo potrebe delovnega človeka.

BOJAN SAMARIN

ZAPIS OB ZADNJEM PLENUMU ZVEZE MLADINE

SAMOUPRAVLJANJE IN MLADINA

Ne bomo se spuščali v presojo vseh navedb. Dejstvo je tudi, da mladi proizvajalci v delovnih organizacijah vedno bolj zapažajo svoj življenjski smoter v širokih možnostih samoupravnih odnosov, kjer lahko na delu prevzemajo in oblikujejo svoje ideje in moralne vrednote. Ker pa so sestavni del samoupravnih odnosov v podjetjih tudi različna protislovja, se odnos mladine do teh stvari razkriva v podpiranju naprednih sil, v razčiščevanju stališč, v konstruktivnem, kritičnem in aktivnem odnosu do obstoječih družbenih razmer. Težko je presoditi, koliko so ta prizadevanja že uspešna, saj moramo vedeti, da mlad človek pri opredeljevanju in odločanju nima vedno potrebne družbene in strokovne razgledanosti, kar ima velikokrat za posledico, da njegovega sodelovanja ne upoštevamo.

Drugi zadržek pri tem je dejstvo, da mladina kot homogen sloj ne obstaja ne v socialnem, ne v interesnem, ne v izobraževalnem in ne v idejnem smislu. Socialna različnost je še vedno dejstvo. Ta je delno posledica starih socialnih struktur, a tudi odraz spreminjanja socialne strukture v novih družbenih pogojih, ki jih seveda prav tako spremljajo različna nasprotja. V vrsti činiteljev, ki vplivajo na mladega človeka, so najvažnejši pogoji za izobraževanje in za izbiro poklicnega

V zadnjem času smo na različnih mestih slišali pripombe, da prihaja v vrstah mladih do pojavov malodušja, da ustvarjalni odnos mladine peša, da se mladi ljudje odtujujejo od pravih življenjskih smotrov. S podobnimi zapažanji na splošno grajamu mladino, čeprav nimamo jasne podobe o duševnem, idejnem, socialnem in osebnostnem profilu mladega človeka. Graje so pogosto zelo pavšalne, ker je pač ocena mladine izrečena na osnovi nezadostnega opazovanja in predvsem na subjektivnih vtisih in izkušnjah. Očitki gredo včasih še dlje, ko mladi generaciji zamerimo pre malo zavzetosti za pridobitve naše dobe. Mladi običajno zavračajo očitke z dovolj treznimi trditvami, da so osnovni oblikovalci zavesti mladega človeka konkretni družbeni odnosi.

dela. Pri tem naletimo na različne neenakosti.

Pogoji mladih za poznejše uveljavljanje v življenju niso enaki. Če priznavamo, da je tudi od osebnih prizadevnosti in sposobnosti vsakega posameznika odvisna v veliki meri stopnja njegove izobraženosti, so ne glede na to razlike v pogojih še zelo velike. Mlad človek v manj razvitih krajih, ki ima razen tega še materialno slabše situirane starše, je v pridobivanju znanja večkratno pri-

krajsan. Pri roki imamo nekaj statističnih podatkov. Od 491 osemletnih šol pri nas je 180 šol, ki so postavljene v relativno zaostalih, oddaljenih področjih, brez učiteljev za strokovne predmete — 93 šol je brez učitelja za tuj jezik — katerih obvladanje se danes povsod zahteva kot pogoj za sprejem v šole druge stopnje. Osemletno šolanje konča le nekaj nad 60 % mladincev, čeprav je v svetu znano, da je le okrog 13 % mladine intelektualno ne-

sposobne za prisvojitve tega znanja. Podatki kažejo, da je 70 % otrok, ki pri nas ne končajo osemletk, iz družin delavcev in kmetov s podpovprečnimi dohodki in s številnimi otroki v družini, kjer sta po navadi zaposlena tudi oba roditelja. Zaradi premajhnih kapacitet šol druge stopnje pa je približno 2000 mladim, ki sicer uspešno končajo osemletno obvezno šolanje, praktično zaprta pot za nadaljnje usposabljanje, ker je pri nas dokajšnje nerazumevanje in ponekod celo odpor do načrtnega izobraževanja na delovnem mestu, kamor se letno usmeri okrog 6000 mladincev. Zanimivo je, da je izobraževalna struktura mladine močno odvisna od socialne slojevitosti naše družbe, kar najbolj prikazuje socialna struktura študentov na univerzi. Večino študentov tvorijo otroci družin z vsaj povprečnimi dohodki.

Vseh teh razlik ne bo mogoče odpraviti hitro. Odločilnega pomena pa je pri tem lahko dosledno izvajanje načela delitve dohodka po delu. Danes ni več nobenega dvoma, da je takšna delitev edino pravična in moralna. Vendar je v sistemu nagrajevanja še precej slabih točk, ki pa omogočajo najrazličnejše deformacije v družbenih in ekonomskih odnosih.

Z. T.

OB NAČRTNEM DELU ŠE BOLJŠI USPEHI

Skupščina postaja samoupravni organ, ki naj bi usklajeval skupne potrebe in interese proizvajalcev v občini. Glavna pomanjkljivost v delu občinske skupščine je, ker njeno delo ni zasnovano na podrobnih in perspektivnih programih dela.

Na zadnjem plenumu občinskega sindikalnega sveta v Ptujju so ugotovili, da sta občinska skupščina kot celota in še posebej zbor delovnih skupnosti v minuli dveletni mandatni dobi smejele in tudi bolj poglobljeno obravnavala mnoge probleme komunice, da sta svoje delo usmerila na številna dotlej zanemarjena področja in si tako prizadevala pospešiti družbeno ekonomski razvoj v komunici.

Ob napredku, ki ga je občinska skupščina pri svojem delu dosegla, pa so člani sindikata na plenumu tudi ugotavljali, da skupščina kot samoupravni organ v komunici še vedno ne pomeni to, kar bi morala po določilih nove ustave. Poudarili so, da se funkcija občinske skupščine bistveno spreminja, da postaja tisti samoupravni organ, ki naj bi vsklajeval skupne potrebe, iskal rešitve skupnih problemov na osnovi enakopravnih dogovorov proizvajalcev, pa naj bo to s področja gospodarjenja, družbenega standarda, urejanja skupnih služb. Ob tem pa so člani plenuma ugotavljali, da doslej še ni bilo pravega sodelovanja med samoupravo v občinski skupščini in samoupravo v delovnih organizacijah in da se zato v občinski skupščini niso dovolj povezovali interesi proizvajalcev v komunici.

Kot posledico tega omenjajo ptujski sindikati, da tako skupščina kot celota kot zbor delovnih skupnosti nista nikoli obravnavala nadaljnega razvoja delavskega samoupravljanja, sistema delitve dohodka po delu, investicijske politike v občini... Ostala je še cela vrsta neresenih vprašanj s področja družbenega standarda, saj so med drugim

proizvajalci v ptujski občini naveli na gluha ušesa, ko so od občinske skupščine zahtevali, da naj na dnevni red svojih zasedanj postavi ureditev otroškega varstva in gradnjo obrata družbene prehrane.

Namesto tega pa se je po mnenju ptujskih sindikatov občinska skupščina vse preveč spuščala v praktično reševanje pogosto tudi obrobni problemov. V sindikatih tudi pristavljajo, da je bilo še vedno vse preveč reševanja za zaprtimi vrati. V nekaterih primerih se je namreč uveljavilo prepričanje, da je probleme možno najhitreje in najbolj temeljito rešiti »v direktorskem krogu« in da bi razgovori s samoupravnimi organi delovnih organizacij njihovo rešitev samo zavlekli.

Ko so člani plenuma ocenjevali delo zbora delovnih skupnosti, so pripomnili, da je bilo med člani zbora in med delovnimi organizacijami vse premalo medsebojnega sodelovanja. S tem tudi utemeljujejo, da zbor ni v minuli mandatni dobi obravnaval problemov, ki so jih samoupravni organi v delovnih organizacijah načeli, katerih dokončna rešitev pa je bila odvisna od občinske skupščine. Zato tudi očitek, da so člani zbora

delovnih skupnosti premalo hodili na razgovore v delovne kolektive, ali, kot je nekdo malce hudomašno pripomnil, da so nekateri odborniki pozabili, v kateri delovni organizaciji so bili izvoljeni.

Del resnice je vsekakor tudi v teh pripombah. Bržčas pa so imeli prav tudi tisti člani plenuma, ki so trdili, da vse krivde le ne kaže pripisati samo premajhni prizadevnosti predstavnikov zbora delovnih skupnosti. Pogosto namreč tudi delovne organizacije niso dajale pobud za tesnejše sodelovanje med samoupravnimi organi in občinsko samoupravo, da niso opozarjale in zahtevale, katere probleme je treba reševati v okviru občine kot celote.

Ob teh pripombah pa so občinski sindikati v Ptujju opozorili, da je pravzaprav glavni vzrok vseh pomanjkljivosti v delu občinske skupščine kot celote in zbora delovnih skupnosti v tem, ker njuno delo ni bilo zasnovano na podrobnih in perspektivnih programih dela. Samo taki programi dela, zasnovani na temeljitih analizah potreb in možnosti v nadaljnjem razvoju ekonomskih in družbenih odnosov v komunici, programi, ki bi bili zasnovani na hotenjih, željah in potrebah proizvajalcev v občini, bi lahko postali stična točka interesov delovnih ljudi. In s tem tudi vezni člen med samoupravo v delovnih organizacijah in samoupravo v občini.

M. Z.

OBČNI ZBOR SINDIKALNE PODRUŽNICE AGROKOMBINATA EMONA

Zapostavljen standard delavcev

Občni zbor Agrokombinata Emone iz Ljubljane je obravnaval predvsem probleme gospodarjenja. Pri tem so delegati ugotavljali, da je podjetje zaradi sprošenih cen surovin in reprodukcijskemu materialu na eni strani ter plafo-niranih cen nekaterim njihovim izdelkom na drugi strani zašlo v zelo težaven položaj. Akumulacija se je namreč zaradi tega neskladja tako zmanjšala, da bo kombinatu ostalo le malo sredstev za sklade, premalo, da bi z njimi zadovoljili svoje potrebe. Najbolj pa bo seveda prikrajšana življenjska raven članov kombinata, ki je, kot so ugotovili na občnem zboru, že tako zelo nizka.

Poseben problem so stanovanja delavcev. Člani sindikata so ugotavljali, da je še vedno veliko delavcev, ki stanujejo v barakah, kjer pa so življenjske razmere naravnost nevzdržne. Po podatkih, ki so jih obravnavali na občnem zboru, je približno 200 prosilcev, ki bi morali čimprej dobiti primerna stanovanja. Ker pa podjetje sredstev za stanovanja ne bo moglo ustvariti samo, ker je akumulativnost podjetja minimalna, so tudi člani na občnem zboru zastavili vprašanje, zakaj je podjetje od 80 milijonov dinarjev, ki jih je vplačalo v obvezni republiški sklad, dobilo lani od sklada samo 10 milijonov dinarjev. Mnenje sindikalnega občnega zbora je bilo, da bi tudi Agrokombinat-Emona, spriče tega ker je v precepu zaradi neurejenih odnosov med cenami surovin in izdelki, dobil več sredstev za stanovanja iz republiškega stanovanjskega sklada.

Drug pereč problem s področja življenjske ravni delavcev, ki so ga obravnavali na občnem zboru, pa je prehrana. Nekateri so na zboru menili, da je predlog novih cen, ki predvideva za malice 150, za kosilo 290 in za večerjo 190 dinarjev, nesprejemljiv spriče sorazmerno nizkih osebnih dohodkov zaposlenih. Tako so na občnem zboru ugotavljali, da bo delavec s 30.000 dinarji osebnega dohodka, od česar bo moral od-

šteti na mesec 20.000 dinarjev za hrano, slabo živel. Zato se nekateri člani sindikata predlagali, da bi bilo treba iskati rešitve znotraj kombinata v tem, da bi del stroškov krilo podjetje, dokler se ne bodo ustrezno povečali osebni dohodki zaposlenih.

Na občnem zboru so se pogovorili tudi o oddihu in rekreaciji delavcev. Poudarili so, da več kot 2000 članski kolektiv še nima lastnega počitniškega doma niti zaposleni proizvajalci ne dobe regresa za dopust, kar pa bistveno zmanjšuje možnost, da bi zlasti tisti delavci, ki so pri delu izpostavljeni vremenskim nevarnostim, preživeli dopust ob morju ali v planinah in si tako nabrali novih moči. Na-

sprotno, ugotavljajo celo, da zaradi nizkih osebnih dohodkov velika večina delavcev išče delo izven kombinata tudi v času svojega dopusta.

Dokončna rešitev vseh perečih problemov bo najbrž možna šele takrat, ko se bodo razrešila neskladja med sprošenimi cenami surovin in cenami nekaterih kombinatovih izdelkov. Seveda pa ne kaže prezreti tudi lastnih možnosti. Z izpopolnjevanjem delitve dohodka, prenašanjem več pristojnosti na proizvajalce v delovnih enotah in z izpopolnjevanjem sistema nagrajevanja po delu bi se najbrže razkrila še marsikatera notranja rezerva in bi se tako tudi lahko povečala sredstva v skladih podjetja.

M. Z.

REKONSTRUKCIJA IN DELITEV

Dilema ni nova, kar pa seveda še ne pomeni, da tudi ni več aktualna. Gre namreč za nekaj vprašanj, ki si jih v delovnih kolektivih od rekonstrukcijah kaj radi zastavljajo. Tako med drugim: ali je v specifičnih pogojih, kakršni nastanejo ob rekonstrukciji delovne organizacije, možno prepustiti delovnim enotam take pristojnosti, kot bi jih sicer imele v normalnih pogojih poslovanja in proizvodnje? Ali naj v tem primeru proizvajalci v delovnih enotah odločajo o razporejanju in delitvi samo tistega dela ustvarjenega dohodka, ki so ga po sprejetih načelih in merilih ustvarili za osebne dohodke? Ali z drugimi besedami povedano: do katere meje gremo lahko v decentralizaciji sredstev, v prenosu pravic, dolžnosti in pristojnosti pri gospodarjenju proizvajalcev v delovnih enotah?

V veliki večini primerov nam dosežanje izkušnje pričajo, da so delovne organizacije naše eno samo praktično rešitev: odstop od decentralizacije samoupravljanja, bolj ali manj prikrito odvzemanje pristojnosti proizvajalcem v delovnih enotah, bolj ali manj centraliziran sistem formiranja in delitve dohodka.

Laško bi našli vrsto delovnih organizacij, ki so do nedavna še veljale za zgled v razvitosti

delitvenih sistemov, ki pa ob prehodu na rekonstrukcijo ne le da niso naprej razvijale teh sistemov, temveč so pogosto ubrale celo korak nazaj. Delitve dohodka, ki naj bi bila osnova upravljanja in gospodarjenja proizvajalcev v delovnih enotah, ki bi to samoupravljanje tudi materializirala, mu dala ekonomsko osnovo, se je spreverjala v obračunski sistem, pristojnosti proizvajalcem pa so se omejele na nekatera manj »nevarna področja« na spregled in odpoved delavcev, na disciplinske ukrepe, na sprejemanje mesečnih operativnih planov, na razporeditev »učinka delovne enote«.

Kot utemeljitev »zamrznevanja« delitvenih sistemov, ponovne centralizacije v odločanju o ustvarjenem dohodku, lahko slišimo najrazličnejše besede. Tako v nekaterih delovnih organizacijah pravijo, da potrebujejo za rekonstrukcijo tolikšna sredstva, da ne morejo ustvarjenega dohodka drobno po ekonomskih enotah. Druge menijo, da bi večje materialne pristojnosti delovnih enot škodovala interesom podjetja kot celote, ker bi pač delovne enote hotele najprej zadostiti svojim potrebam. In spet zatrjujejo, da so se z rekonstrukcijo posameznih obratov izmislili enaki pogoji gospodarjenja in da bi se nekatero enote znašle v neenakopravnem položaju.

Z novim letom je Radio-Ptuj začel z rednimi oddajami »Iz naših delovnih kolektivov«, ki bi naj občane seznanjale z delom in življenjem naših delovnih skupnosti. Tako sta se občinski sindikalni svet in Radio-Ptuj dogovorila, da bi 22. januarja letos predstavili kmetijsko zadrugo Jožeta Lacka v Ptujju, saj je največja in gospodarsko najmočnejša tovrstna delovna organizacija v občini in je tudi v lastni proizvodnji in kooperaciji z zasebnimi kmetovalci dosegla zelo lepe uspehe. Prav zaradi tega smo želeli, da bi člani te delovne skupnosti spregovorili o svojih proizvodnih uspehih, o delu in življenju, kakor tudi o bogatih izkušnjah, ki so si jih pridobili v proizvodnem sodelovanju z zasebnimi kmetovalci. Zanimalo nas je tudi, kakšen je njihov notranji sistem delitve dohodka in osebnega dohodka po delu, kakšni so odnosi med zadrugo in kooperanti, kako se razvija samoupravljanje in kako se pri njih počuti človek...

Toda...

Ko smo se obrnili na vodilne tovariše v zadrugi, so nam sodelovanje najprej obljubili, zadnji trenutek pa, ko smo hoteli zbrati potrebne podatke in razgovore posneti na magnetofonski trak, so nam v upravnih oddajah odpovedali in odločno izjavili, da »ne bodo dajali nobenih izjav, da bi jim take izjave povzročale težave na terenu in podobno...«

Zdaj pa se sprašujemo, ali so bila naša vprašanja res taka, da ne bi bila za javnost ali pa, da hočemo z njimi povzročati težave? Zato se zdaj tudi nam vsiljuje misel, kaj pa če bi njihovi odgovori morali biti taki, da bi jim povzročali težave? Ali pri njih ni morda preveč samovolje in nerazumevanja do delovnega človeka? Kakšni so notranji odnosi znotraj te delovne skupnosti?

Prav bi bilo, da bi članstvo sindikalne podružnice kmetijske zadruge Lože Lacko o tem primeru povedalo svoje mnenje na občnem zboru. Menimo, da ima pravico odkloniti oddajo iz naših delovnih kolektivov le celotna delovna skupnost, posamezniki pa si kaj takega ne bi smeli več dovoliti v našem sistemu samoupravljanja in še posebej ne po VIII. kongresu.

FELIKS BAGAR

IGRE NA BARKI

FOTO: MILAN SPAROVEC

Prerad dnevi nam je Občinski sindikalni svet Maribor-Tezno poslal dopis o odnosu do tovarišice Angele Leskošek iz Elektrokovine s prošnjo, da ga objavi. Ob besedah tovarišice Leskošek, ki jih tudi posredujemo javnosti — občinski svet pristavlja: »Ko smo se ob tem dogodku ogledali v sindikalni podružnici Elektrokovine, so nam nekateri tovariši povedali, da vodstvo podjetja proti takemu načinu kršenja demokracije s strani tov. Habjaniča ni pripravljeno v ničemer ukrepati. To so si razlagali s tem, da v vodstvu, ne oziraje se na vse, smatrajo, da je tov. Habjanič bolj potreben v podjetju kot pa tovarišica Leskošek. Sele na zahtevo družbeno političnih organizacij je bil uveden disciplinski postopek proti tov. Habjaniču in so ga kaznovali z ukorom.«

Bila sem zaposlena v Elektrokovini od leta 1958. Od pričetka moje zaposlitve v tem podjetju sem bila stalno na istem delovnem mestu, to je na delovnem mestu korepandenta v nabavi.

Šef nabave tov. Valter Habjanič ni imel do konca leta 1964 nobenih pomislekov o mojem strokovnem znanju in delu. Koncem leta 1964 pa nenadoma ni bil več z menoj zadovoljen, zahteval je drugo administratorko in se je zoper mene pritoževal direktorju proizvodnje. Ker je direktor proizvodnje opazil, da sem vestna delavka in ker

Iz poglavja: notranji odnosi

mu tudi moj predpostavljeni tov. Habjanič ni mogel povedati ničesar konkretnega, ni zoper mene ničesar ukrenil.

Tov. Habjanič pa je bil trdno odločen, da me z mojega delovnega mesta odstrani. Zaradi tega me je začel stalno šikanirati, vztrajno pa je zahteval in končno dosegel, da pride na moje delovno mesto tovarišica iz planskega oddelka. Mimogrede naj omenim, da je tovarišica, ki sedaj dela v planskem oddelku, že pred tem protežirala, saj jo je iz skladišča spravil v planski oddelk, kjer je knjižila kartoteko in končno še na moje delovno mesto, ki je seveda višje ocenjeno.

Kljub temu, da sem nepravilni postopek tov. Habjaniča prijavila direktorju proizvodnje, da je bil s tem seznanjen tudi sindikat, pa tov. Habjanič ni nihče posvaril. Smatrali so, da je na delovnem mestu edini sposoben strokovnjak. To je tov. Habjanič tudi izkoriščal, forsiral je svoj položaj, višjo plačo in zahteval v svoj oddelk ljudi iz drugih oddelkov, ne glede na to, ali so že zasedena delovna mesta. Zaradi tako oblastnega obnašanja je odšel iz nabave tudi njegov namestnik.

Višek držnosti pa si je tov. Habjanič privoščil koncem meseca decembra 1964. leta. Ko sem neko jutro prišla v službo, na mojem delovnem mestu ni bilo več pisalne mize. Bila je v sosednjem prostoru, za njo pa je sedela tovarišica iz planskega oddelka ter opravljala moje delo, ne da bi ji ga predala. Primer sem javila direktorju proizvodnje, ki mi je prinesel drugo mizo. Tako se nato delala še nekaj dni do konca decembra ter si medtem poiskala drugo službo in jo nato nastopila s 1. 1. 1965.

Naj povem še to, da sem v času, ko je tov. Habjanič forsiral tovarišico iz planskega oddelka, pristala na premetitev v planski oddelk. Ker pa to delovno mesto ni bilo ustanovljeno, mi ni preostalo drugega, kot da si poiščem zaposlitev drugje. Nihče v podjetju namreč ni hotel rešiti tega problema, stojč na stališču, da ga podjetje nujno potrebuje. Tov. Habjanič pa je tudi stalno grozil z odpovedjo in na račun te grožnje so mu v podjetju dovoljevali stvari, katere se šefu oddelka vsekakor ne bi smele dopuščati.

ANGELCA LESKOŠEK

Škoda časa in papirja

Ze samo ime »osnovni zakon« vzbuja radovednost, posebno še, če naj bi bil sprejet v letu 1965, saj naj bi sodeč po naslovu, na nov način uredil odnose med ljudmi. Tako je tudi načrt osnovnega zakona o podjetjih vzbudil živahno zanimanje pri vseh organih, ki naj bi prispevali predloge za njegovo izpopolnitev. Najbolj rodovitna pot za vsebino zakona bi seveda bila, če bi ga ustrezni organi oziroma občani obravnavali najprej v obliki tez, nato osnutka, zatem načrta in šele nato predloga, kar pa se malokdaj zgodi, posebno še, če so sestavljenci zakonov zaradi intenzivnega skupščinskega življenja v stiski s časom. Tako se je zgodilo najbrž tudi tokrat, sicer bi ne prelistavali tolikšnega svežnja papirja s tako nizko ceno.

Glavni očitke leti na osnovni izhodišča tega načrta. Medtem ko večina načrtov drugih zakonov, ki jih skupščine obravnavajo te dni, v celoti izhaja iz načel samoupravljanja in iz nenapisanega pravila, naj bi temeljna zakonodaja oblikovala samo tiste pravne norme, ki naj zagotovijo enotnost organizacije, načrt osnovnega zakona o podjetjih obravnava tudi tiste odnose med ljudmi, ki sodijo v področja samoupravnega urejanja.

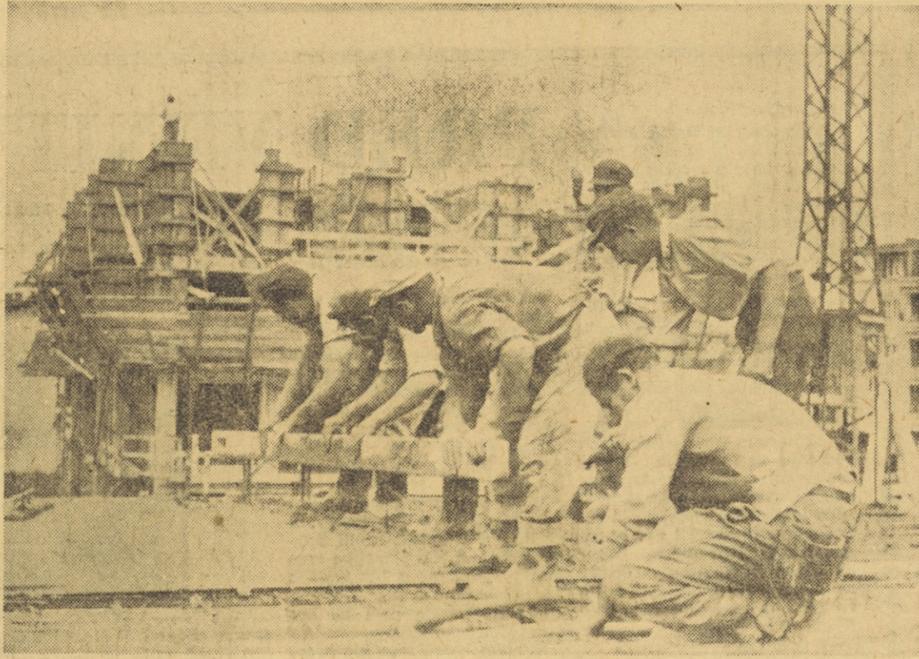
To pa še ni vse. Načrt po nepotrebnem prepisuje ustavno določila, določila temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v podjetjih in celo nekatera svoja določila. To navaja na zaključek, da sestavljenci načrta niso koordinirali svojega dela s sestavljenci drugih načrtov zakonov. Razen tega je v načrtu vse preveč določil, kaj podjetja »lahko storijo«, namesto da bi vsebovali predvsem določila, ki so za vsa podjetja obvezna. Za odločitve, kaj podjetja »lahko storijo«, so ustavna določila in samoupravni akti delovnih organizacij dovolj dobra izhodišča. Načrt zakona ponovno uvaja nadzorne organe, kar je v nasprotju s principi delavskega samoupravljanja, saj je znano, da bi delavski svet najvišji organ v podjetju in ni potreba, da bi v okviru podjetja volili ali kako drugače postavljali organ z večjimi pristojnostmi, ki jih ima delavski svet. Ker pa načrt zakona govori, da podjetja »lahko imajo« nadzorne organe, vnaša takšno določilo samo zmedo v organiziranje samoupravnega in gospodarskega življenja delovne organizacije.

Še posebno nejasna so v načrtu zakona določila o oblikah odločanja delavcev. Po določilih načrta je referendum edina oblika neposrednega odločanja v delovni organizaciji. Razen tega načrt obravnava referendum do takšne podrobnosti, da predvideva obvezni referendum za nekatera manj pomembna vprašanja, medtem ko prepušča odločitve o drugih, prav tako pomembnih vprašanjih drugim organom. To priča, da tudi sestavljenci različnih delovnih svetov svojih prizadevanj niso uskladjali. Sicer pa — ali ne sodijo določila o referendumu v statute?

Najbolj pa je načrt omejenega zakona konfuzen, ko govori o delih podjetja. Uvaja namreč velike enote, obrate, delovne enote, združena podjetja, ne opredeljuje pa vsebine teh terminov niti medsebojnih odnosov. Iz same strukture načrta zakona, ki jo ponazarjajo prav ti deli delovne organizacije, izhaja, da so sestavljenci načrta imeli pri njegovem oblikovanju pred očmi organizacijo podjetja, ne pa samoupravni položaj človeka v njej. To ugotovitev še posebno podkrepljuje inštitut arbitraže, ki jo določa načrt zakona in ki naj bi npr. o ustanavljanju delovnih enot odločala brez delavskega sveta. Menimo, da je to določilo predvsem v nasprotju z načelom samoupravljanja — celo degradacija samoupravnih organov in samoupravnega položaja delovnih ljudi.

Če naj ob koncu strnjeno ocenimo vsebino načrta osnovnega zakona o podjetjih, moramo reči, da je načrt zaradi družbeno anahronističnih določil in strokovne nedognanosti nesprejemljiv kot solidna osnova za javno obravnavo.

V. B.

MODERNIZACIJA GRADBENIŠTVA = varčevanje z investicijami

Dohodek bodo vse bolj ustvarjali stroji, ne sezonsko delo • Nепretngano industrializirano delo v gradbeništvu postaja cenejše kot sezonski počitek

(Nadaljevanje s 1. strani)

posebno razprave na VIII. kongresu pa kažejo, da takšna poslovná politika ne bo več imela objektivnih temeljev in da bodo v prihodnje lahko napredovala le bolj opremljena in organizirana gradbena podjetja.

ZARADI FLUKTUACIJE VEČ MILJARD IZGUBE

Prav ob analizi podatkov o opremljenosti gradbenih podjetij z mehanizacijo lahko tudi najlaže presodimo, koliko investitiranih sredstev, ki smo jih zbrali od drugih gospodarskih panog, izgubimo na račun nizke produktivnosti dela v gradbeništvu. Najzanesljivejši podatek za oceno učinkovitosti mehanizacije v gradbeništvu je poraba energije na zaposlenega, ki znaša v Zahodni Nemčiji 56,2 KS, v Sovjetski zvezi 47,6 KS, a v Jugoslaviji 7,15 KS. Komentar h gornjim številkam je odveč. Če navedemo še delovni učinek s tolikšno energijo oskrbovanega delavca, ki znaša v Zah. Nemčiji v 210 dneh 12.200 dolarjev, ker ustvari 306 m² gradbene površine, v Jugoslaviji pa v 260 dneh 2760 dolarjev, ker napravi 106 m² površine, pa smo s tem tudi že nakazali pot razvoja našega gradbeništvá v prihodnjem obdobju. Gradbeništvu bo v prihodnjem obdobju potrebovalo več sredstev za dvig produktivnosti dela. Pri investicijskem kreditiranju bo treba gradbeništvu obravnavati enakovredno z drugimi panogami.

Razumljivo pa je, da se bo z uvajanjem mehanizacije v gradbeništvu odprla cela vrsta spremljajočih procesov in problemov, predvsem izkoriščanje gradbenih zmogljivosti v več iz-

menah in vse leto — kar pomeni razen drugega tudi skrajševanje mrtve sezone. Podrobno bo kazalo proučiti ugotovitve, ki so jih na posvetovanju o industrializaciji gradnje stanovanj januarja letos navedli strokovnjaki podjetja RAD iz Beograda, češ, da je že pri sedanjí stopnji mehanizacije gradbeništvá bolj rentabilna nepretngana proizvodnja kljub precejšnjim izdatkom za ogrevanje prostorov itd., ker je izguba večja, če gradbeni stroji čez zimo stojijo.

Uvajanje industrijskega načina gradnje, gradnje skozi vse leto pa bo, kar je glavno, ustvarilo predvsem pogoje za drugačen položaj delovnih ljudi v gradbenih podjetjih. Zaradi nepretnganega dela bodo začela podjetja bolj skrbeti za življenjske pogoje svojih delavcev, kar bo zmanjšalo njihovo fluktuacijo, ki znaša tudi pri nekaterih dobro organiziranih podjetjih letno 60 % in več. Po približnih računih je gospodarske škode v gradbeništvu zaradi izgube časa, prilagajanja na novo okolje in privajanja na delo zaradi teh stalnih selitev celo več milijard dolarjev. Če bi samo ta denar vložili v gradnjo stanovanj za gradbene delavce, bi imeli znatno višji standard kot ga imajo sedaj, pa tudi gradbeništvu kot ena najpomembnejših gospodarskih panog bi lahko hitreje povečevalo produktivnost dela in se tako uvrstila na višje mesto v lestvici gospodarskih panog, ki vse bolj same skrbijo za svoj razvoj.

V. B.

IMAMO TUDI TOVARNE, KI VELIKO IZVAŽAJO

Devize s tkanino in sukancem

Ni res, da izvoznikom visi trehuh čez pas • Doma težko prodajajo tkanino, ki je namenjena za gansku oblačila • Tkanine mariborske tovarne so zapazene na tujih tržiščih

Ne vem, na kakšen način si je Mariborska tekstilna tovarna kot izvoznik pridobila v arabskem svetu dober glas. Trgovci pravijo, da se dobro blago samo hvali. To bo na splošno najbrž držalo, če upoštevamo, da se je pred nedavnim vrnil zastopnik tovarne z dolge poti po Bližnjem vzhodu z novimi naročili. Neki iraški trgovec pa približno vsako leto ob istem času pisмено naroči tkanine iz Maribora. To pomeni, da ima v tovarno zaupanje.

Zofka Smrekar, ki je izvozniki referent največjega jugoslovanskega izvoznika tekstilnega blaga, k podatkom o izvozu še pojasni:

»Lani nam je šlo kot po maslu.«

V tovarni pa kljub lansnemu rekordnemu izvozu in znatnemu presežku ne mečejo klobukov v zrak. Jože Babič, ki dobro pozna tuja tržišča, trud in napore, je nezadovoljen:

»Ostali smo praznih rok. Od deviz, ki nam jih je banka dolžna dati na prosto razpolaganje, razen obljub nimamo še ničesar.«

HLAČEVINA ČAKA ZARADI PLEMENSKEGA SPORA

Naši tekstilci so dolgo mislili, da z izvozom tekstilnega blaga v arabske države ne bo nič. Zato je mariborska tovar-

na počasi tipala arabsko tržišče. Lani pa so prvič temeljito izmerili krvni pritisk arabskim trgovcem. V arabske dežele so izvozili velike količine blaga. Ta uspeh je toliko bolj pomemben, ker velja med arabskimi državami sporazum, ki daje arabskim državam z razvito tekstilno industrijo carinske olajšave pri uvozu v druge države. Zaradi pridelovanja velikih količin domačega bombaža se je začela v teh deželah močno razvijati tudi domača tekstilna industrija. Vlade posameznih držav izdajajo potrebne ukrepe, da bi zaščitile domačo tekstilno industrijo. Nekateri države so zaradi tega zvišale carinske postavke, kar seveda ovira uvoz. Ker je arabski svet znan tudi po višjih konvertibilnih deviz, prihaja na arabsko tržišče vedno več držav, ki imajo stalno pomanjkanje valutnih deviz. V zadnjih letih je čutili vedno bolj tudi pritisk vzhodnih držav in Kitajske.

S tem pa seveda še nismo našli vseh težav trgovanja s tekstilnim blagom. V MTT so po naročilu iraškega trgovca stkali precej hlačevine za Irak. Zaradi starega plemenskega spora pa dolgo ni prišlo do kupčije. Šele ko so se Iranci in Kurdi pomirili, je trgovec odpeljal naročeno hlačevino.

Mariborska tekstilna tovarna izvažá samo del blaga v arab-

ske države. Pretežni del izvoza gre na zahodnoevropska, ameriška in azijska tržišča. Predvsem so lani močno povečali izvoz v zahodnoevropske države. Blago izvažajo največ v Italijo in Avstrijo, v Zahodno Nemčijo pa skupaj z »Muro« v obliki konfekcije. Prav ta zadnja oblika izvoza je prikladna za tovarno. Izvozni posli z nemškimi podjetniki so bili koristni, ker so zaradi njih precej izboljšali kvaliteto vzorcev, naučili pa so se tudi poslovne natančnosti, tako da dobavnih rokov več ne zamujajo po lastni krivdi. Na tujih tržiščih tekstilnega blaga ni lahko prodajati, ker mora biti ob naročenem času pri kupcu na prodajni mizi.

PREUSMERITEV V IZVOZU

Mariborska tovarna je lani znatno izboljšala strukturo izvoza. Vedno manj izvažá blago, v katerega so vložili malo lastnega dela in ga niso dovolj oplemenitili. Po ključu, ki so ga tovarni določili, so lani izvozili 40 % proizvodnje. Če so hoteli uvoziti za 1 milijon dolarjev bombaža, so morali izvoziti za 400.000 dolarjev tkanin. Pri svili je bilo to razmerje nekoliko drugačno. Kljub temu, da so imeli visoke izvozne obveznosti so plan izvoza presegli za 29 %. Letos pa so izvozne obveznosti še poostriili. Za 1 dolar izvoza bodo smeli uvoziti za 2 dolarja

suovino. Lani so izvoz izpolnili v višini 2.434.000 dolarjev, letos pa so plan postavili v višini 3,5 milijona dolarjev.

Mariborska tovarna ne izvažá samo tkanin, temveč tudi sukancem, lesene kotvice in prejo. Pred leti so izvažali še največ surove tkanine, vendar sedaj iz leta v leto strukturo izvoza popravljajo. Tovarna se trudi, da bi izvažala čim več pisanih in tiskanih tkanin. Surove tkanine izvažajo v manjših količinah sčasoma pa jih nameravajo sploh opustiti, ko jih bodo lahko v celoti oplemenitili. Izkušnje so namreč pokazale, da je boljše cene mogoče doseči samc z visokovrednostnimi tkaninami. Pri visokovrednostnih tkaninah je neprimerno več vložnega dela in pomožnih sredstev kot pri surovi tkanini. Najbolj pa so lani zvišali izvoz konfekcije. V tem načinu trgovanja vidijo tudi v prihodnje lepe možnosti. Podatki iz prejšnjih let povedo, da količine surove tkanine nazadujejo. Lani so od 8,4 milijonov metrov tkanin izvozili samo še 3 milijone metrov surove tkanine.

Z nadaljevanjem takšne usmeritve se mariborski tovarni obetajo lepe možnosti, ker so lani prvič temeljito obdelali tudi zahodnonemško tržišče, kjer imajo lepe pogoje za prodajo in za boljše cene.

Z. TOMAZEV

NEUTEMELJENA BOJAZEN

Razgovore o našem gospodarskem razvoju smo v zadnjih letih, posebno še na VIII. kongresu, zaključevali z ugotovitvijo, da so napake pri investiranju gospodarskega razvoja nastajale največ zato, ker proizvajalci niso imeli zadostnega vpliva na delitev družbenega proizvoda, ki so ga ustvarili. Ob tem smo mislili na premalo proizčene investicije, na katere delovni kolektivi niso imeli vpliva, sedaj morajo pa sami nositi posledice, to je odplačevati ekonomsko neutemeljena posojila. Mislili smo tudi na delovne organizacije vseh tistih panog, ki niso imele niti toliko sredstev, da bi lahko sproti nadomeščale najbolj izrabljene stroje in razširjale tako imenovana »ozka grla« v proizvodnji.

Podatki o delitvi družbenega proizvoda pa kažejo, da ni več toliko razlogov za takšne očitke. Delitev družbenega proizvoda med skupnostjo in delovno organizacijo se je že močno spremenila v korist delovne organizacije. Tako je odteklo leta 1963 federaciji 25,2 % družbenega proizvoda, a delovni organizaciji je ostalo 47,1 %, leta 1964 federaciji 18,1 %, delovni organizaciji 55,1 %, leta 1965 pa naj bi ostalo federaciji le še 16,5 %, delovni organizaciji pa 56,6 %. Ne glede na to, da ti podatki, izraženi s sedanjimi cenami, ne dajo zadosti jasne slike, je vendarle očiten porast sredstev delovnih organizacij — še posebno v lanskem letu. Tako so imele delovne organizacije v Sloveniji lani 156.892 milijonov dinarjev več kot v letu 1963, kar pomeni, da je od 196.895 milijonov dinarjev, za kolikor smo povečali v Sloveniji družbeni proizvod, večina sredstev ostala delovni organizaciji. Tudi v strukturi delitve družbenega proizvoda je viden napredek, saj so delovne organizacije od prejšnjih 47,1 % sredstev v letu 1963 lani razpolagale že s 55,1 % vsega družbenega proizvoda.

Kakor so ti podatki razveseljivi, ker pričajo o stalnem naraščanju materialne osnove delavskega samoupravljanja, pa vendarle kažejo na sorazmerno počasno rast materialne baze gospodarjenja delovnih organizacij, še posebno če ob tem upoštevamo planska predvidevanja za letos, po katerih naj bi sredstva delovnih organizacij v primerjavi z lanskimi narasla le za 1,5 %, to je od 55,1 % na 56,6 % celotnega družbenega proizvoda. Ob tem je treba še naglasiti, da je ob jasno izrečenih zahtevah, naj razpolagajo s sredstvi za razširjeno reprodukcijo delovne organizacije, vse močnejše čutili tudi strah dosežanjih upravljavcev družbenih skladov, da bi delovne organizacije ta sredstva nesmotno porabile. Ta strah botruje tudi nekaterim predlogom o obveznem, dolgoročnem oročanju sredstev, o njihovem prisilnem zbiranju, o sofinanciranju različnih del, ki imajo javni pomen itd. Delovne organizacije bodo nujno morale del sredstev združevati za nekatera skupna investicijska vlaganja (npr. energetiko), zato bo v prehodnem obdobju (predvsem zaradi nestabilnih gospodarskih gibanj) potrebno tudi določeno prisilno zbiranje sredstev. Pri takem zbiranju sredstev pa bi morali ostati v najboljših okvirih. Ne smeli bi dovoliti, da bi z drugimi, sicer bolj naprednimi oblikami zbiranja sredstev ponovno ne odtujili prevelikih sredstev neposrednemu vplivu delovnih organizacij, to je, da bi delovne organizacije formalno sicer razpolagale z veliko večjimi sredstvi, v resnici pa bi jih ne imele niti toliko, da bi mogle same financirati nujne rekonstrukcije in ustvarjati sklade za druge svoje potrebe.

V. B.

SKOK ČEZ PREDSODKE

Tovarna naprodaj - Če nestrokovnjaki sestavijo investicijski elaborat - Praznik v Delčevu, kadar pridejo Svilanitovci - Ne, kdo bo koga, ampak pametna delitev dela - Nove prošnje za poslovno sodelovanje

V Delčevu ob bolgarski meji je bila nova tovarna frotirja že skoraj dograjena, ko je investitorje zgrabilo malo-dušje. Banka jim je namreč zmanjšala kredit z 900 na 700 milijonov dinarjev, drugega vira investicijskih sredstev pa niso našli in tako je zmanjkalo denarja za nekaj nujno potrebnih strojev. Razen tega jih je zaskrbelo, kako bo s strokovnjaki. V tekstilnem kombinatu Makedonka v Stipu, katerega sestavni del bo »Frotir« iz Delčeva, imajo ob 4000 zaposlenih samo 4 inženirje, še zase premalo, razen tega se na frotir ne razumejo... Kdo naj jim nove stroje primerno razporedi in montira?

In tako se je v kamniškem Svilanitu, edini specializirani tovarni za frotir, pojavila makedonska delegacija z nenavadno ponudbo:

»Tovarno vam odstopimo. Podrobnosti bi se kasneje pogovorili, zdaj nam samo povejte, če jo hočete.«

Svilanitovci bi z obema rokama sprejeli novo tovarno, če bi jo lahko prepekljali v Slovenijo. Inozemske kupce morajo odslavljaniti, ker zaradi premajhnih kapacitet ne morejo povečati proizvodnje. Devize pa bi potrebovali za nove stroje, s katerimi bi se kvadratni meter frotirja pocenil za 70 dinarjev. Toda med Kamnikom in Delčevim je skoraj 1200 kilometrov vožnje!

Makedonska delegacija se je vrnila brez določnega odgovora v Makedonijo, pač pa je odnesla s seboj obljubo, da si bodo Svilanitovci ogledali tovarno in se potem odločili.

Nestrokovnost na vsej črti

Po ogledu »Frotirja« so Kamničani zmagovali z glavo. Na vseh koncih in krajih se je kazala nestrokovnost. Ko je banka zmanjšala investicijski kredit, so investitorji začeli pretirano varčevati pri gradnji. Zato so zdaj delovni prostori pretesni za predvideno proizvodnjo. Nakupili so več specialnih strojev, medtem ko osnovni strojni park še ni popoln, denarja za manjkajoče stroje pa ni.

Teh slabosti Svilanitovci pri najboljši volji ne bi mogli več popraviti, postalo pa jim je žal, da jih niso poiskali med programiranjem tovarne. Omenjenih nerodnosti potem ne bi bilo.

Se bolj pa so bili začudeni ob prebiranju investicijskega elaborata. Planirana struktura, obseg in vrednost proizvodnje, v vsem tem je bilo vsaj toliko pomanjkljivosti kakor v organizacijski shemi, predvideni strokovni zasedbi in razporeditvi proizvodne opreme.

»Čudil sem se,« mi je dejal direktor Svilanita, »kako je banka odobrila investicijski kredit in devizna sredstva na podlagi tako nestrokovno izdelanega elaborata. Pri nas ne bi nihče dobil 700 milijonov kredita, če bi predvidel v novi tovarni letno samo milijardo 852 milijonov bruto dohodka. Takšna napačna predvidevanja je seveda lažje popraviti, kakor razširiti premajhne delovne objekte, zamenjati nepotrebne uvožene stroje s potrebnimi... ali na hitro spraviti skupaj ustrezne strokovnjake, na katere so v investicijskem elaboratu pozabili.«

Svilanit se odreže

Kakorkoli je slabo kazalo, se je Svilanit vseeno odločil za povezavo s »Frotirjem«. Tovarne sicer ni hotel prevzeti, pač pa je pristal na tehnično-poslovno sodelovanje. Poleg 1200 kilometrske razdalje ga je od pripojitve odvrčalo še to, da v Delčevu pogosto za več ur zmanjka električnega toka in da je cesta, po kateri bo dobivala tovarna surovina, polna kotanj in neprimerna za motorna vozila. Na to bi bilo treba misliti že pri lociranju tovarne, ne samo na odvišne delavce in njihove želje po zaposlitvi.

Predsednik občinske skupščine v Delčevu in vsi tamkajšnji politični funkcionarji so si oddahnili. S tem, da so Svilanitovci pristali na tehnično-poslovno so-

delovanje, so se »krajevni faktorji« znebili skrbi za strokovnjake, za gospodarstvo in kakovostno proizvodnjo in tudi za odplačevanje kredita... Ob dobri proizvodnji anuitete ne povzročajo glavobola.

Seveda pa se je navdušenje nad tem slovensko-makedonskim sodelovanjem v Delčevu še bolj povečalo, ko so iz Svilanita dobili novo gospodarsko dokumentacijo za »Frotir«, po kateri je predviden za celo milijardo večji bruto dohodek na leto.

Obojestranske koristi

Kamničani se niso povezali s »Frotirjem« zaradi simpatij, ki jih Slovenci na splošno gojimo do Makedoncev, ampak iz ekonomskih razlogov.

»Naš razvojni oddelek je tako močan,« pravijo v Svilanitu, »da lahko dela še za tovarno v Delčevu. S tem bomo zmanjšali lastne stroške za laboratorijsko delo, vzorčenje, tehnološke izboljšave, obenem pa dosegli, da se bosta tovarni med seboj dopolnjevali tako v asortimentu kakor v strojni opremi.«

Svilanitovci niso iznašli smodnika, saj v vseh naprednejših državah že obstaja takšna delitev dela med sorodnimi tovarnami, ki vnaša ravnovesje na tržišče, hkrati pa zagotavlja racionalno in najbolj kakovostno proizvodnjo. V Italiji, na primer, poslovno združenje tekstilne industrije odloča, kaj bo izdelovala posamezna tovarna in pri tem upošteva strojno opremljenost, proizvodne izkušnje in vse druge gospodarske pogoje, od katerih so odvisni proizvodni stroški in kakovost izdelkov.

Pri nas so bili do zdaj skoraj vsi apeli za medsebojno delitev dela in ozko specializacijo tekstilnih tovarn zaman.

poslovno-tehničnim sodelovanjem bo problem rešen, kajti Svilanit bo gospodarsko zainteresiran, da bo nova tovarna v Delčevu soliden proizvajalec, tembolj, ker bosta tovarni skupno nastopali na domačem in inozemskem trgu.

Vsak dvom je odveč

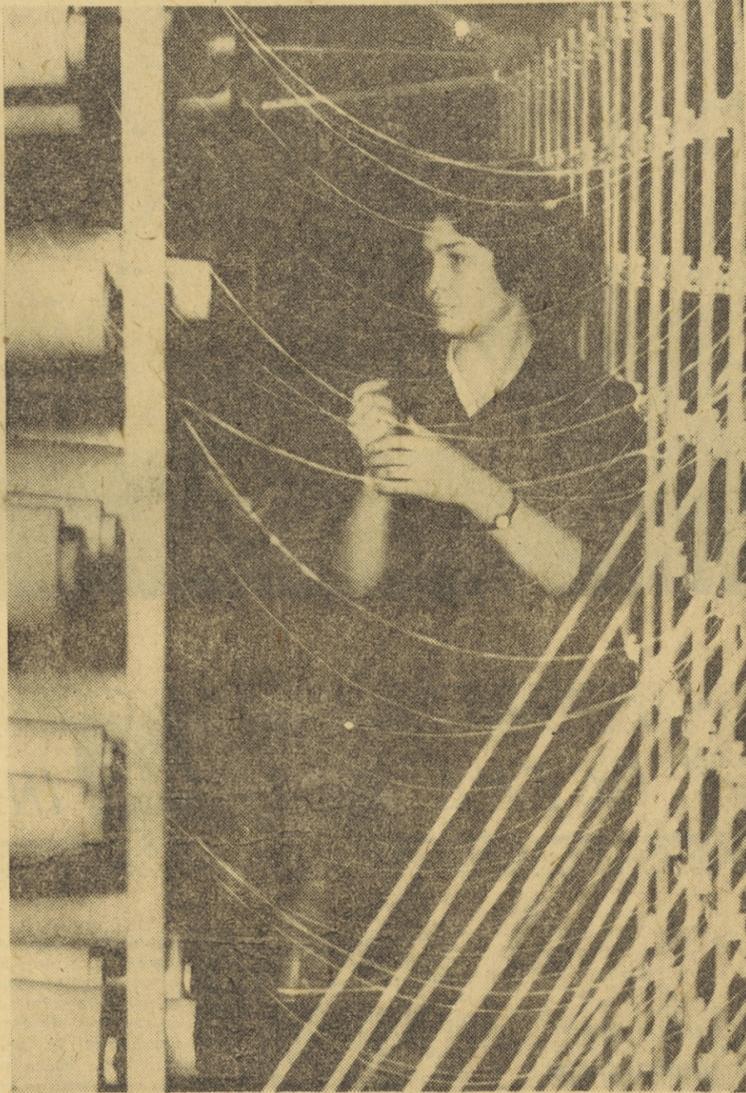
Ni še dolgo tega, ko sta dva ugledna predstavnika naše republiške gospodarske zbornice prišla v Svilanit in plesala kakor mačka okoli vrele kaše, preden sta prišla z besedo na dan:

»Kako pa si zamišljate to sodelovanje s Frotirjem? Menda se ne boste šli kolonialiste?«

Svilanitovci pa so ju hitro pomirili: pravilnik o sodelovanju natanko precizira medsebojne odnose in izključuje vsakršno izkoriščanje. Pri sestavi je sodeloval pravnik iz Stipa, da ne bi Makedonci podvomili v pošteno namene Svilanita, ki pa — jasno — temeljijo na čisti ekonomiki. Točno precizirana delitev stroškov in participacija pri čistem dohodku, točno razmejene naloge in odgovornosti obeh delovnih kolektivov.

Najbrž mora biti ta pravilnik res zgleden, kajti v Makedoniji ga postavljajo za zgled pri vsakem konceptiranju medsebojnega sodelovanja. V Delčevu pa so Svilanitovcem že za dosedanjo pomoč pri sestavi asortimenta, razporeditvi strojev in vseh drugih ukrepah, da bi proizvodnja količinsko in kakovostno ustrezala, vključno strokovno usposabljanje delavcev in mojstrov, tako hvaležni, da je vsak obisk iz Kamnika za njih praznik.

»Predsednik občinske skupščine,« mi je rekel direktor Svilanita, »predsednik Socialistične zveze in občinskega komiteja ZK so ves čas z menoj, kadar pridem tja. Če pridejo kdaj sem v Kam-

krivala izgube »Frotirja« zaradi slabega gospodarjenja, ampak še zaradi nečesa:

Svilanit zagotavlja vsem delavcem v Frotirju visoke osebne dohodke, če se bodo točno ravnali po njihovih navodilih. Visoki osebni dohodki pa so v Makedoniji še velika redkost. Lansko povprečje v Makedonki je znašalo 25.000 do 30.000 dinarjev, medtem ko se je v Svilanitu povzpelo na 43.500 dinarjev. V konfekcijskem obratu v Delčevu pa so nekatere delavke še ob koncu preteklega leta zaslužile samo 8000 do 9000 dinarjev... Vendar nihče ne ustavi strojev, nihče ne sprašuje, ali ne bi mogli več zaslužiti in kaj ni v redu, da jim tako malo ostane za osebne dohodke.

Prav to »vdanost v usodo« pa bodo poskušali Svilanitovci izbiti. V celoti so prevzeli skrb za strokovno vzgojo v svojem izobraževalnem centru. Vsakomur,

Samo za štiri oči...

Za pristankom Svilanita na poslovno-tehnično sodelovanje s »Frotirjem« pa tiči še majhna spekulacija, o kateri bi se morda kazalo pogovoriti samo med štirimi očmi, objavljamo pa jo zato, ker vzrok ni ravno izjemen.

Znano je, da se je vsej tekstilni industriji zaradi neugodnega gospodarskega položaja znižal prometni davek z 11 % na 4 %. Štiri do pet odstotkov naj bi tekstilni kolektivi porabili za pokritje primanjkljaja zaradi podraženih surovin in celotne režije, dva ali tri odstotke pa za povečanje osebnih dohodkov. Tovarne sanitetnega materiala pa so bile povsem oproščene te dajatve, ker sta dve izmed treh tovarn izkazovale v letnem obračunu primanjkljaj. Zaradi tretje, Vate iz Vira pri Domžalah, pa v Beogradu niso mogli in smeli uporabiti starega gospodarskega instrumenta in tako je temu podjetju, ne da bi imel za to kakršne koli izjemne zasluge, ostalo 200 milijonov več skladov...

Svilanit ni bil deležen tolikšne širokosti. Samo za štiri odstotke so mu znižali prometni davek. Ko se je direktor zoperstavil temu, češ da so se jim ravno tako podražile surovine kakor drugim tekstilnim tovarnam, mu je beograjski birokrat odgovoril:

»Pa kaj se pritožujete, saj vam gre dobro.«

Ogledal si je namreč samo bilanco, ne pa prizadevnost in sposobnost kolektiva, da je kljub raznim težavam ustvaril sklade... Toda, kako naj bi to Svilanitovci dopovedali in dokazali, ko pa je bilo podjetje doslej edino specializirano za proizvodnjo frotirja v Jugoslaviji?

V boju zoper takšno birokracijo bo Svilanit zdaj, ko se je povezal z makedonskim »Frotirjem«, močnejši.

To samo mimogrede, kajti Svilanitovci vedo, da bosta samo skupna trgovska mreža in skupno proučevanje trga povečala njihovo gospodarsko moč za — 30 milijonov dinarjev. Zaradi delitve stroškov...

Zgledi vlečejo

Očividno se je novica o sodelovanju med Svilanitom in Frotirjem bliskovito raznesla.

Nedavno je prišla v Kamnik delegacija iz Požarevca s prošnjo, da bi Industrija povišala Stol tehnično pomagala njihovi tovarni stavbnega povišanja, Svilanit pa tovarni Svile.

Dogovori so že v teku, kajti Svilanitovci so že ob prvem obisku v Požarevcu ugotovili, da bi s skupno razvojno službo in analizo tržišča ter z obstoječim strojnimi parkom, toda s primernejšim izborom tkanin, podjetje lahko ustvarilo letno najmanj 100 milijonov večji bruto dohodek...

Svilanitu bo kajpada to predvideno tehnično-poslovno sodelovanje prav tako nekaj vrlog. Pravzaprav toliko, kolikor bo vredna njihova pomoč.

Vse kaže torej, da bo sčasoma naš enoten gospodarski prostor dejansko enoten, ne samo v besedah, čeprav nekatere kolektive trenutno k temu — žalost — sili zanemarjena skrb za strokovnjake... In zaradi tega slab ekonomski položaj.

MARIOLA KOBAL

Zavirali so ju predsodki in dvomi, ki jih menda samo v Svilanitu ni več.

Vse zahtevnejše izdelke bo proizvajal Svilanit, prav tako bo opravil vse zahtevnejše delovne faze. »Frotir« pa bo prevzel manj rizikantno proizvodnjo. Konkretno: »Frotir« bo tkal blago za avtomobilске prevleke, Svilanit pa kaširal, strigel in opravil vsa druga finalna dela. Čisti dohodek si bosta tovarni delili po vloženem trudu.

Kakor rečeno, ima Svilanit premajhne kapacitete, da bi lahko ustregel vsem domačim in inozemskim kupcem. S tem

nik, jim pri najboljši volji ne bom mogel posvetiti toliko časa. To me že vnaprej skrbi...«

»Odvadili jih bomo skromnosti«

Navdušenje nad Kamničani se ni vzbudilo samo zaradi tega, ker so odvrnili riziko, da bi tamkajšnja občina po-

ki pojde skozi njihove roke, bodo skušali dopovedati, da je treba tovarno, kjer zasluži komaj za sol, zapreti, in da se da z dobro organizacijo dela in izkoriščanjem strojev znatno dvigniti osebni standard.

Sicer pa so to že tudi praktično dokazali. Mojster in kontrolor kakovosti iz Delčeva sta napravila pravec revolucije v konfekcijskem obratu, potem ko sta tri mesece prakticirala v Svilanitu. Osebni dohodki so že začeli naraščati.

REALNOST IN IDEALI

Kar je v kulturni politiki najbolj realno, še ni vedno tudi najbolj idealno

Ceprav smo v Bitoli na kulturni tribuni, ki jo je organiziralo Kulturno-prosvetno veče Jugoslavije, slišali dovolj realnih ocen naše kulturne atmosfere, teoretično skrbno analizirane pojave našega kulturnega življenja, pa ni manjkalo tudi grobih poenostavitev, vulgarnih teorij, prakticističnega ali konvencionalnega presojanja, fetišiziranja nekaterih družbenih rešitev na področju kulturne politike, ki so lahko le sredstvo, a ne že tudi cilj te politike. Polemičnosti bi si lahko želeli več, a vendar je bilo nekaj tudi te. Nekaterim vprašanjem presojanja in vrednotenja, ki so bila predmet večje ali manjše polemičnosti, naj velja ta moj informativno-kritični zapis.

KDO JE ŽE VIDEL VRH PIRAMIDE BREZ NJENEGA DNA?

Zdi se mi, da danes določeno ožji krog ljudi pri nas s prav posebnim namenom razlaga, kako enostranski, kratkovidni in primitivni da so vsi tisti, ki govore, da je kultura integralni in imperativni del našega gospodarskega in ostalega družbenega razvoja. Da se je »kultura vpregla v voz gospodarstva«, da »kokektra« s njim, ker ima pač gospodarstvo denar itd. Avtorji takega razpravljanja nas nato že prepričane prepričujejo, kako ima kultura sicer resda svojo integralno vlogo tudi pri gospodarjenju, morda tudi svojo rekreativno vlogo, toda poleg tega tudi svoje lastne vrednosti, ki človeka humanizirajo.

Avtorji takih razprav, prav tako kot tisti nekateri drugi, predstavniki zopet drugačnih vulgarnih teorij (češ da kultura direktno sodeluje pri našem gospodarjenju), pač nekaterih stvari nočejo razumeti. Predvsem nočejo razumeti, da misel o integralnem deležu kulture v ostalem našem družbenem življenju, tudi in še celo v gospodarstvu, ni nikakršen rezultat primitivizma, »kokekiranja« s tistim, ki ima denar, ustvarja narodni dohodek (ustvarja ga z delom, kot da ga intelektualni delavec na posredni način ne!). Nočejo razumeti, da je to spoznanje realnega ocenjevanja nekega stanja, ki smo ga podedovali izpred dvajsetih let, nekih strukturnih premikov pri nas, valorizacije človekovega dela itd. Ničče nameri ne trdi, da je tisto, kar je v kulturni politiki neke določene sredine najbolj realno, tudi že najbolj idealno.

V vzročnost in posledičnost kulture na stopnjo proizvodnje verjamejo npr. kulturni delavci, ki so se v Srbiji sprijeli z nepismenostjo. In če ne upoštevamo realnih odnosov človeka do elementarne kulture dela, bivanja, okolja, razvedrila, odrekamo množici ljudi bolj ali manj oddaljeno perspektivo, da postane njihov odnos do kulturnih vrednosti in umetniškega ustvarjanja subtilnejši, da jim odpira nove horizonte, jih intelektualno, razumsko, čustveno hudi. In če uporabim primerjavo o kulturni piramidi, ki sicer ni nova in vzajem primeru iz jugoslovske tribune v Bitoli, potem je realna podoba taka: na dnu piramide je makedonska kmečka družina, ki je v tem desetletju odkrila kot nekaj novega posteljo za vsakega družinskega člana, že višje je slovenski rudar zamenjal smisel pijače z novim stanovanjem, morda televizijo in kulturno zabavo, a še na vrhu neke npr. je publika Ateljeja 212 v Beogradu navlečena Nušića odkrila svoj interes za filozofsko dramo Sartra, če seveda to odkritje ni bilo odkritje snobizma.

KRATEK IZLET OD BESED K ŽIVLJENJU

Bitolčani, naši prijazni gostitelji, so nam razkazali dve svoji zanimivosti. Tovarno hladilnikovo in izkopsanine antičnega mesta Heraclea Lyncestis. To je bil kratek izlet od besed k življenju. Tovarna z delavci, katerih mnogi so še pred nekaj leti morda pasli ovce, je bila živa podkrepitev najbolj prepričljivih besed z bitolske tribune. Mnogi smo namreč odhajali iz tovarne tudi z nekim silno neprijetnim vtisom. Delavec in delavka pri varilnem stroju ali stroju za električno spajkanje sta bila brez zaščitenega predpasnika, saj ju verjetno nihče ni opozoril, kakšne posledice ima žarčenje na njun organizem in funkcijo očetovstva ali materinstva. Delavec pri električnih škarjah je bil brez rokavic, čeprav so prav tu že beležili nesreče. Delavka pri lakiranju ohišja hladilnika je v lastni tanki obleki, brez predpasnika, zaščitne obraza, rok, v lesenih nanulah na cementu sicer zelo hitro opravljala svoje delo. Verjela je, da jo gledamo, kako dela. Mi pa smo jo gledali, ker nismo mogli verjeti, da ni premražena in da ji rok in obraza ne razjeda barva. Vse delavke domala so v neogrevanem prostoru na cementu v cokolih brez zaščitnih stopal stvale na kocko svoje zdravje. Preprih in obehalah zaradi neopracenjenih malenkostnih popravil na vratih je bil prehud celo za nas, obiskovalce v toplih plaščih itd. Primeri, ki bi jih našli v taki ali drugačni meri tudi pri nas v Sloveniji. Toda kdo bi upal zankati, da bi samoupravljavci z večjo zdravstveno kulturo, z razmeroma majhnimi sredstvi ne odpravili vsega tega, kar je napravilo na nas tako neprijeten vtis o vrednotenju človekovega življenja?

In kot paradoks tej podobi, ki smo jo odnesli s seboj v antično Heracleo, je delovala skrbna roka arheologa, ki

nam je v hladnem januarju odkrival nasuto prst s čudovitih mozaikov te stare kulture. »Da jih ne bi načel mraz,« nam je pojasnil arheolog.

Kako razumljiva skrb za zaščito kulturnega spomenika pred mrazom, saj mora ostati ohranjen bodočim rodovom, človeku — in kako malo skrbi v tovarni za zdravje človeka, ki ustvarja zase in za svoje rodove!

Mučno je govoriti o gostitelju in njegovem kraju, zato rej o tej živi ilustraciji na kulturni tribuni v Bitoli nisimo govorili.

FETIŠIZIRANJE SKLADA

O materialnem položaju kulture je bilo v Bitoli mnogo govora. Nizanje podatkov o tem, koliko so kje vložili sredstev v kulturni razvoj (statistika je tu v čudovitem zaostanku!), bi pomenilo razgrniti dokaj heterogeno podobo. Od tega, da 42 občin od 61 v 1963. letu v Makedoniji ni vložilo v kulturni razvoj ničesar, pa do tega, da so se sredstva za kulturno dejavnost v zadnjih letih ugodnejše kulturne atmosfere ponekod podvojila, potrojila, popetorila...

Polemika ali zmeda pa se je razvila okrog načina financiranja kulturne dejavnosti. Prepričljivo je, da je marsikje še kar denarja, pa ni kulturnih konceptov. Morda je tudi pravilna ugotovitev, da so se v Srbiji razvili skladi za kulturo tam, kjer je bila ugodnejša kulturna atmosfera in so zlasti kulturni delavci pričakovali s skladom določen avtomatičen dotok sredstev. Realnost možnosti je tu največkrat odpovedala. Fond ali proračun, so vehementno rezimirali drugi, to ni važno, važno je več denarja. In tudi nič novega niso odkrili tisti, ki so se zagovarjali, da zaradi boljsega trošenja sredstev sklada mislijo še kar naprej kulturnim zavodom posebej namensko »odrejati« koliko za plače, koliko za funkcionalno dejavnost.

Zdi se, da predvsem ni jasnosti v tem, da sklad ni žakelj brez dna. Saj predstavlja le mehanizem za izvajanje finančne kulturne politike. Kritika s tribune se je nekajkrat obrnila na napacen naslov, ki ne napadala proračuna, ne pa proračunske odnose. Saj ni dileme o tem, da ostane proračun kot glavni vir družbenih sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb komun. Skratka, vrsta nejasnosti o stvarih, ki so same po sebi jasne, predvsem pa še vedno prisotna težnja po avtomatskem dotoku sredstev za kulturo. Nenehen zoprn občutek, da je v večini primerov še vedno delitev sredstev za kulturo le domena ozkega kroga ljudi, ne pa javne objektivizacije, kulturnega programiranja, javnega odločanja o prioriteti kulturnih nalog v širši sredini družbeno politične skupnosti. Razprava o tem, ali naj predstavljajo upravni odbor sklada le predstavniki gospodarskih organizacij, ki »denar dajo«, ali le kulturnikov, ki bi lahko strokovno ocenili, katera kulturna naložba je smotna. In zakaj ne simbiosa zainteresiranih kulturnih delavcev in zainteresiranih občanov, ki program in usluge kulturnih zavodov potrebujejo? Financiranje kulture je v praksi dokaj nezorana ledina jugoslovskega prostora.

KRITIKA JE BILA IZREČENA...

Na račun poenostavljanja funkcije kulturnega managerstva, ki mnogo krat ob stalnem sklizevanju na kulturno politiko izgubljuje kriterije za resnično vrednotenje nekega kulturnega programa, umetnine, dejavnosti. Mehanska merila za financiranje prebranih knjig (toda kakšnih?), za število publike (ob kakšni predstavi ali prireditvi), za čim več predstav ene uprizoritve (katere in kakšne uprizoritve) itd. Resno opozorilo pred resno nevarnostjo za osamitev kvantitativnega merila od vseh ostalih kvalitativnih.

Kritika na račun zamisli nekaterih, naj bo klub ali družbeni center čvrsta organizacija prostora in ljudi, članstva. Tako pojmovanje vleče nazaj v preteklost, v preživeto obdobje »družbene pripadnosti« in ne nudi današnjemu dinamičnemu času primerno, da se človek nevezan zvečer napoti tja, kjer mu ugaja kak program, da poslušaj, kar ga zanima, da spregovori tam, kjer se mu zdi, da lahko kaj prispeva itd.

Kritika na račun davščin, ki so pogosto kulturno dejavnost onemogočile brez pravega smisla davčne politike: cena elektrike za javne domove, davki na honorarje, datave, ki bremenijo družbene domove in družvene kinematografe itd. Zato bo Kulturno prosvetno veče zbralo o tem gradivo, ki ga bo predložilo občinam v razpravo in nato Skupščini SRJ.

SONJA GASPERŠIČ

Savinjske hmeljevice
Foto: M. Šparovec

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Nemška avtorica Ruth Rehmann, ki je Slovenci doslej še nismo poznali, se nam je predstavila v svoji radijski igri »Španski bezeg iz Malchiena« kot zanimiva raziskovalka človeške psihe. Rehmannova ne opisuje življenja v njegovem zunanjem gibanju, marveč posledice tega gibanja, kot jih doživlja in preživlja človek kot individualno. To ji uspe prikazati v tolikanih razsežnih dimenzijah in zanimivo brez zunanjega akcijskega kolorita.

»Španski bezeg iz Malchiena«, ali če spremenimo naslov glede na samo vsebino teksta — Eden izmed tolikih žalostnih popoldnevoev dveh zakoncev — govori o dvojici, ki je prbežala iz Vzhodne Nemčije in iz svoje predvojne finančno

solidne in meščanske ugledne preteklosti v deželo gospodarskega čudeža; v okolje, ki jima ni naklonjeno in v katerem se ne znajeta. Ne ujmeta ritma poznanstev in zvez, preveč stavita na kocko svoje človeške veljavnosti in svojega znanja, krhati se pričenjajo tudi njune medsebojne vezi. Vse bolj in bolj se spreminjata v zagrenjeni klobčič zaskrbljenosti, kompleksov, samotne. Ona na skrivaj pije, vendar pred svetom ponosno dviga glavo, on po parkih, med zelenjem, zdravi svoje malodušje in brezuspešno poseda pred pisarnami raznoterih direktorjev ter se jim ponuja v službo. To sta le še dva človeka s spomniti in brez prihodnosti. Tudi če bi se njune gmotne razmere obrnile

na bolje, bi ju sama posest denarja ne mogla več vrniti v nekdanji življenjski tir, jima povrniti nekdanje oplajajoče medsebojne topline. Toda tega se, ker se pač ljudje nikoli prvi čas ne zavedamo usodnosti, ne zavedata več. V tem je največja tragika njunega zakona in življenja. To je hkrati tudi tisto, kar si bodo radijski poslušalci ob »Španskem bezgu iz Malchiena« hote ali nehoti vtisnili v spomin.

»Španski bezeg iz Malchiena« je v Radiu Ljubljana režiral Andrej Hieng. Z odlično igralsko zasedbo — Stefka Drolčeva in Boris Kralj — je iz tega za izvedbo zahtevnega teksta pripravil pretresljivo dramo človeške duševnosti. Popovitev Rehmannove radijske igra bo naslednjo nedeljo.

Popoldnevi se ponavljajo

RADIJSKA IGRA R. REHMANNOVE »ŠPANSKI BEZEG IZ MALCHIENA«

Umirajoči lev

ITALIJANSKI FILM »GEPARD«

Zdaj, ko se ponovno srečujemo z italijanskim režiserjem Luchinom Viscontijem in njegovim najnovejšim delom »Gepard«, lahko samo potrdimo njegovo ustvarjalno moč, ki jo je kot reformator v filmu in politiki znal uveljaviti tudi v svojih delih. Že s svojim prvim filmom »Obsedenost«, ki ga je izdelal med zadnjo vojno, je vzbudil resno nasprotovanje tedanjega režima in se je zaradi tega za nekaj časa umaknil v gledališče. Po vojni pa se je še z večjo vnemo vrzel v delo, v odkrivanje preteklosti italijanskih ljudi, konkretno ljudi s Sicilije, ki jim je name-ljivo posvetiti filmsko trilogijo. Del svojih hotenj vdahne prvemu delu trilogije »Zemlja drhti«, zatem filmu »Najlepša«, največji uspeh pa doseže s filmom »Sensu«, realistično in kritično prikazano podobo italijanske aristokracije in njene vloge v italijanskem preporodu. Viscontijevo delo je prikaz propada določenega druž-

benega razreda, gledan in realiziran preko posameznih osebnosti, nosilec dogajanja in predstavnikov propadajoče družbe.

Prav to velja tudi za njegovo zadnjo stvaritev, s katero si je na festivalu v Cannesu priboril najvišje priznanje — Zlato palmovo vejico. Čeprav za nekateri kritiki grajajo, češ da njegove zgodovinske analize niso zasnovane na principih dialektike, mu vendar ne morejo oporekati njegovega resnega prizadevanja v dokazovanju zgodovinske objektivnosti, ostre kritičnosti do dogajanja, ritem in ustrezno konstrukcijo, ki so osnovno zagotovilo vsebinske in oblikovne celovitosti njegovih del. »Gepard« je posnet po istoimenem romanu Tomasija de Lampeduse, ki obravnava izumiranje fevdalnega reda, porajanje revolucionarnih idej pod vodstvom Garibaldija ter vzpon buržoazije. V tradicionalno romantično okolje plemiških dvorcev,

razkošnega življenja in konvencionalnosti vladajočega razreda, je vnesel klice novosti, borbenih in naprednih idej, ki sicer ob rastoči buržoaziji začasno podležejo, da bi se pozneje še močnejše razvile in razmahnile. Nosilec propadajočega sveta in glavni junak filma je princ Salina, ki ga je z izredno umetniško silo upodobil Burt Lancaster. Visconti je s svojim delom ponovno dokazal, da zna biti dober kronist, hkrati pa še ustvarjalec, ki ima smisel za dojemanje človeškega intimnega čustvo-vanja, za razumevanje notranjih naspotij v človeku ter za ponazarjanje zunanjih dogodkov, v svojstvenem ritmu, dinamični in scenski pestrosti. Njegova dela so redke umetniške, intimno človeške in družbene drame ter del preteklosti, kjer se spopadeta dva družbenega reda, dva svetova v svojem neizogibnem propadanju in porajanju novega.

IVA BOZOVIČAR

Novo slovensko delo

KONCERT SLOVENSKE FILHARMONIJE, 27. JANUARJA 1965

Drugi filharmonični koncert v letošnjem letu je prinesel novo slovensko delo: Kraško suito Alojza Srebotnjaka. Skladatelj štejajo (ker je pač težko prestatl brez predalčkov) med generacijo naših »hudih« modernistov — eni zato, ker vidijo v modernizmu nevarno pregreho, drugi, ker ga štejejo za največjo odliko. Resnica je drugje: Srebotnjak je doslej še vedno dokazal, da je resnični ustvarjalec, se pravi umetnik, ki mora in zna povedati, kar hoče. Zato so bila ugibanja (in ne samo ugibanja) za in proti Kraški suiti pred-premiero ponekod izraz zanimanja, ponekod posledica nečednih name-

nov. Izvedba je pokazala vsaj dvojice: da je skladatelj znova upravičil svoj ugled in da je kljub očitkom zoper moderniste znal napisati prikupno, popularno delo, namenjeno krovgom, ki jih ponavadi imenujejo »široko občinstvo« — skratka vsem, ki radi poslušajo glasbo brez hujskih naporov. Kraška suita je doživela lep sprejem in zagotovo ne svoje zadnje izvedbe.

Dirigent Bogo Leskovic je na tem koncertu — verjetno prvič pri nas — predstavil tudi simfonično pesnitev »Tako je govoril Zarathustra« Richarda Straussa. Partitura je tehnično izredno zahtevna, prijetna za

ljubitelje bogatih zvočnih palet in zaradi nekaterih svojih potez po pravici nekoliko pozabljena. Za orkester Slovenske filharmonije je bila trd oreh. Ansbabel ga je skušal streti po svojih najboljših močeh, a mu je še marsikje povzročal preglavice, Bogo Leskovic pa se je lotil izvedbe z velikim entuziazmom ter storil, kar je bilo mogoče. — Solistka tega večera, Neda Janković, je odigrala Chopinov drugi Klavirski koncert solidno in zanesljivo, vendar bi njen nastop sodil na koncert mladih glasbenih umetnikov: za raven abonmajškega večera, ki bi jo morali čimprej doseči, je bil premalo suveren. B. L.

• »SAVA« KRŠKO:

Cenena gradbena usluga

Podatki o lanskoletnem poslovanju delovnega kolektiva gradbenega podjetja »Sava« v Krškem pokazuje, da je ta delovni kolektiv presejal predvidene naloge, sprejete z letnim planom za preteklo leto, za okoli 45%. Da je ta kolektiv dosegel take uspehe v preteklem letu, je nedvomno zasluga organov upravljanja, vodstva kolektiva in tudi celotnega kolektiva. Namreč v tem obdobju so s skupnimi napori vložili skrb za boljšo organizacijo dela, nabavo mehanizacije in uvedli so načrtno varčevanje. Ti in ostali ukrepi jim niso samo pripomogli k temu, da so predvidene planske naloge tako presejali, temveč tudi to, da so se uvrstili v vrsto tistih delovnih kolektivov, ki gradijo najceneje. Tako stane kvadratni meter stanovanjske površine, ki jo zgradijo pri tem delovnem kolektivu, od 80 do 90 tisoč din. To je znatno nižja cena kot pri mnogih ostalih kolektivih v naši republici. Lansko leto so opravili vrsto pomembnih gradenj v Spodnjem Posavju. Zraven teh pa so zgradili 40 stanovanj v Krškem in nekaj v Brestanici in Leskovicu. Program njihovega dela za letošnje leto predvideva gradnjo raznih objektov in predvsem gradnjo stanovanj v Krškem in Senovem. Graditi nameravajo tudi vrstne hišice v Krškem, ki naj bi imele 67 kvadratnih metrov uporabne stanovanjske površine, z dnevno sobo, jedilnim kotom, kuhinjo, šrambo, kopalnico, straniščem, kabinetom, dvema spalnicama, vhodno vežo in teraso. Vsaka hišica bi imela garažo, ki naj bi bila grajena posebej, in vrtiček. Kurjava bi bila centralna na mazut. Po dosežanih predvidenih cenah bi take hišice veljale okoli 6 milijonov din.

Prav zato, ker nameravajo letos predvsem vložiti skrb za gradnjo stanovanj, menijo, da ne bodo imeli glede omejitve investicijskih sredstev kakih posebnih težav, kajti s pred dnevi sprejetim zveznim družbenim planom in osnutkom resolucije o nadaljnjem razvoju sistema stanovanjskega gospodarstva je predvidena pospešena gradnja stanovanj v naši državi.

• TURNISČE PRI PTUJU:

Bodo rejci turniških konj brez zaposlitve?

Ob novem letu je delavski svet pri Kmetijskem kombinatu v Ptujju brez globlje analize in utemeljitev sprejel sklep, da turniško vzrejališče svetovno znanih kasačev prodajo z vsem inventarjem Kmetijskemu kombinatu v Pančevem (Srbija). Ljudi, ki so 16 let vztrajno vzgajali te konje — pa zaposlijo na drugih delovnih mestih v kmetijstvu, za kar nimajo niti ustreznih kvalifikacij, pri čemer bodo prav gotovo občutno prizadeti pri osebnih dohodkih, lahko se tudi zgodi, da bodo ostali brez zaposlitve dlje časa.

Če bo prišlo do realizacije sklepa, bo za konjski sport nastala v Sloveniji nepopravljiva škoda in vse to zaradi nerazumevanja nekaterih ljudi na kombinatu. Tudi cena šestih milijonov je nerealna, ker so kasači ter inventar vredni nedvomno mnogo več.

Upajmo, da bo Konjeniška zveza Slovenije v tem primeru storila ustrezne ukrepe. Vsekakor pa smo mnenja, da kolikor kobilarna ne more več delovati v okviru ptujskega kombinata (v Pančevem bi lahko), naj se najde čimprej ustreznija rešitev, še predvsem, ker so prav na ptujskem območju idealni pogoji za nadaljnji razvoj oziroma rejo kasačev. Tu imajo urejen dirkalni hipodrom (za treninge in uk), močan in sposoben kader (kolektiv) za rejo in vzgojo kasačev kakor tudi krmsko bazo.

Končno bi lahko te konje-kasače tudi koristno vključili v ptujski sportni in lovni turizem. Treba je samo več sodelovanja, medsebojnega razumevanja ter iznajdljivosti.

F. H.

Piranski trg te dni

Foto M. Sparovec

• PTUJ:

Kurentovanje v Ptujju — vsako drugo leto

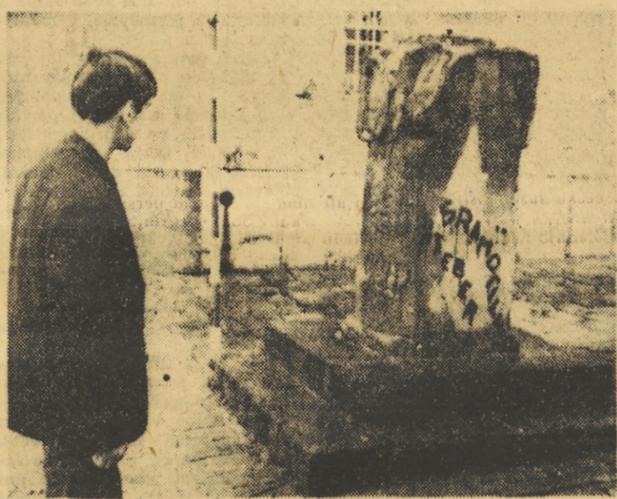
Grozljive maske kurentov bodo letos zopet razgrele prebivalce mesta Ptujja, njegove okolice in vse turiste, ki si bodo v pustnih dneh prišli ogledat ta prastari običaj s Ptujjskega in Dravskega polja.

Kurentovanje so že pred leti začeli v Ptujju načrtno oživljati ter imajo zato nekaj potrebnih rekvizitov in čeprav so kurentovanje v lanskem letu zaradi pomanjkanja finančnih sredstev odpovedali, se letos toliko skrbneje pripravljajo.

Tudi zabavni program bo letos nekoliko drugačen in bo osrednja zabava odnosno nastop na športnem stadionu »Drava«. Tu bodo nastopile skupine kurentov, potem piciki, orači, kotički in še mnoge druge skupine, ki se potihoma pripravljajo. Pričakujejo tudi laufarje iz Čerknega, orovo gostivanje iz Prekmurja in še od kod drugod, kjer je folklorna izredno bogata in zanimivih običajev ne manjka. Po končanem »zborovanju« bo skupinski mimohod po tujskih ulicah in trgih.

Pustovanje nima nikjer v naši deželi tako ohranjenih narodnih običajev, ki so etnografsko kot kulturno še posebej zanimivi, kot prav pri nas. Po vaseh ptujskega in dravskega polja še vedno živi in se prenaša iz roda v rod prastari običaj kurentovanja.

nja, ko kurenti in druge pošastne maske preganjajo staro zimo in čarajo dobro letino. Že kmalu po novem letu se pričenejo oglašati ob večernih urah po posameznih vaseh bicarji, ki s pokanjem oznanjajo, da se bliža čas veselih pustnih dni. Pričakujejo, da se bo letošnjih

Zgodovinski sramotilni steber v Piranu je pred kratkim dobil novo dekoracijo

Foto M. Sparovec

pustnih prireditev udeležilo rekordno število domačih in tujih turistov. Gostinci obljublajo, da bodo tedaj tečili najboljša haloška vina in postregli s ptujskimi specialitetami. Prireditveni odbor pa bo izdal tudi lično brošuro »Kurentovanje 1965«.

F. H.

• ORMOŽ:

Kritična ocena dela

Tudi sindikalne podružnice v občini Ormož se že pripravljajo na redne občne zборе. Le-ti bodo, kot so sklenili na zadnji seji plenuma, v času od 20. tega meseca dalje in naj bi bili končani

predvidoma najpozneje do 20. marca. Na občinskem sindikalnem svetu so nam povedali, da nekateri izvršni odbori sindikalnih podružnic v preteklem obdobju niso zadovoljivo opravili svoje naloge. Bili so celo primeri, da so nekateri izvršni odbori imeli le po dve seji, medtem ko sestankov s članstvom sploh ni bilo. Prav zaradi tega bodo morali občni zbori kritično oceniti delo odborov v preteklem obdobju. Seveda pa bodo na rednih letnih občnih zborih govorili tudi o gospodarjenju, delitvi dohodka, o realizaciji določil statuta in drugih pravilnikov v praksi in podobno. Na zborih pa naj bi predvsem govorili o produktivnosti dela, nagrajevanju, higiensko tehnični zaščiti pri delu, izobraževanju, nagrajevanju strokovnjakov in podobno.

Na rednih letnih občnih zborih sindikalnih podružnic v občini Ormož bodo izvolili tudi nove odbore in delegate za občni zbor občinskega sindikalnega sveta. Ker bodo nova vodstva volila za dobo dveh let, so posvetili kadrovskim pripravam pred občnimi zbori vso skrb.

V občini Ormož je 23 sindikalnih podružnic. Poleg tega pa je 11 podružnic še v kmetijski zadrugi »Kombinat Jeruzalem« Ormož, ki jih navzven predstavlja sindikalni odbor. Vseh članov sindikata je v občini Ormož 2160.

-nik-

• TOLMIN:

Analiza dela občinske skupščine

Na Tolminskem so v decembru in januarju na številnih zborih volivcev med drugim razpravljali tudi o delu občinske skupščine od njene izvolitve v letu 1963 do danes. Oba zborna sta v tem času imela 17 sej in obravnavala nad 240 zadev s področja gospodarstva, družbenih služb in razne druge probleme. Večkrat pa sta se sestala tudi ločeno, in sicer občinski zbor štrikrat, zbor delovnih skupnosti pa petkrat, od tega dvakrat s raznimi forumi družbeno-političnih organizacij (SZDL, sindikrat). Nedvomno je bilo delo

skupščine v tem obdobju zelo pestro in razgibano zlasti pri reševanju posameznih vprašanj gospodarskega in družbenega razvoja občine. Vendar pa je treba pri tem tudi ugotoviti, da vsi odborniki niso bili vedno in povsod dovolj agilni in bi nekateri lahko napravili tudi več, zlasti kar se tiče neposrednih stikov z volivci in obveščanja občanov, saj je prav nezadostna ali napačna informiranost ljudi mnogokdaj vzrok nepotrebnega nerganja in kritiziranja. To bo vsekakor treba upoštevati pri izbiri kandidatov in volitvah polovice odbornikov občinske skupščine prihodnje pomladi.

Pohvale vredno pa je prizadevanje tolminske komune za poglobljanje sodelovanja z občinskimi ustanovami, s katerimi se čedalje bolj razvijajo dobri sosedski odnosi. To se nanaša predvsem na italijanski občini Čedad in Trbiž, kjer živijo tudi številni Slovenci. Po soglasnem sporazumu se bodo ti stiki nadaljevali še naprej, ker je bilo z obeh strani ugotovljeno, da so vsem v korist. Med drugim je tudi predvideno, da bo tolminska občina sodelovala z občinama Trbiž (Italija) in Beljak (Avstrija) ter občinama Radovljica in Jesenice pri izdelavi in izdaji skupnega turističnega barvnega prospekta.

js.

• »METALFLEX« MOST NA SOČI — TOLMIN:

Največji problem neustreznih prostorov

Na letnem občnem zboru sindikalne podružnice podjetja »Metalflex« so se odkrito pogovorili o svojih uspehih, težavah in pomanjkljivostih, čeprav so največ razpravljali vodilni uslužbenci in manj neposredni proizvajalci, še manj pa delavke, ki jih je v kolektivu kar 67 (in to večinoma mlade) od skupno 143 vseh zaposlenih.

Nastanek tega podjetja je vsekakor zanimiv in nenavaden, med njimi sedanjí direktor Milan Fratrik in tovariš Milan Filli, osnovala majhno obrtno delavnico na pravila, v sverga petimi člani kolektiva. Prva jih nekateri niti niso jemali povsem resno, ko so začeli izdelovati kovinske pasove za ročne ure. Toda prvi uspehi so bili ohrabrujoči in število zaposlenih se je večalo, postopoma pa so začeli proizvajati bimetalne termometre, regulacijske aparate, proizvode iz bakelite, termostate za boljlerje, regulatorje za štedilnike, in likalnike, varnostna stikala, itd. Danes in že nekaj časa sem pa podjetje »Metalflex« v tolminski komuni nekaj pomeni, njegovi proizvodi pa so že zdaleč naokrog znani in cenjeni. V letu 1964 bi morali ustvariti za 350 milijonov dinarjev bruto produkta, do konca leta pa so realizirali 445 milijonov. Tudi povprečje osebnih dohodkov se je od 31.300 dinarjev v letu 1963 zvišalo na 45.600 dinarjev ob koncu lanskega leta. Z novim letom so uvedli obračunavanje po ekonomskih enotah, od česar si klub začelnim težavam in pomanjkljivostim mnogo obetajo predvsem v pogledu povečanja produktivnosti dela, izboljšanja kakovosti izdelkov in tudi večje delovne discipline, ki — kot so poudarili na občnem zboru — bi bila lahko še boljša. Vse to pa bo mnogo odvisno od pravočasne dobave potrebnih surovin, za kar pa perspektiva za sedaj ni ravno rožnata. Tudi tehničnega kadra jim še primanjkuje, imajo pa tri študente in na visoki oziroma višji šoli in sedem na srednji.

P. G.

Seveda bo treba vzporedno s tem misliti tudi na gradnjo stanovanj, brez katerih si bodo manjkajoče strokovnjake le težko pridobili.

Slaj ko prej pa so njihov največji problem neustreznih prostorov, v katerih sedaj delajo. Prav zaradi opisane nastanka in postopnega širjenja podjetja so se znašli v skoraj nemogočih pogojih dela, saj imajo posamezne delavnice in obrate raztresene na več krajih, deloma na Mostu na Soči in deloma v Tolminu. Njihov cilj je zato predvsem zgraditev primernih prostorov, da bi se lahko združili vsi pod eno streho. To bi nedvomno zelo izboljšalo njihove delovne pogoje in jim prihranilo mnogo truda in časa, ki ga sedaj po nepotrebnem zgubijo, ker so preveč oddaljeni drug od drugega in proces dela ne more biti tak, kot si ga želijo. Zato pa so na občnem zboru z odobramenjem sprejeli predlog, da bodo člani kolektiva pomagali tudi s prostovoljnimi delom pri gradnji novih prostorov, da bi tako prihranili nekaj sredstev.

Glede notranjih odnosov so poudarili, da so se zadnje čase precej izboljšali, vendar so ostro grajali nekatere člane kolektiva, ki niso pokazali nobene zaupanja do sindikata in do upravnega odbora oziroma delavskega sveta, ko so jim ob začetku leta iz objektivnih razlogov dali nekaj dni brezplačnega dopusta (ki pa bo morda tudi plačan, kar še ni dokončno sklenjeno). Namesto, da bi najprej skušali nekateri rešiti v podjetju, so se mimo organov upravljanja in družbenopolitičnih organizacij takoj pritožili na občinske forume, še preden je bila zadeva do kraja razčiščena.

Na občnem zboru je bilo precej govora tudi o obratu družbene prehrane, ki bo kmalu dograjen v Tolminu in za katerega so vse gospodarske organizacije v občini prispevale ali kvotni del sredstev. Za »Metalflex« je bil določen znesek šest milijonov dinarjev, kar pa smatrajo, da je glede na njihovo zmogljivost in njihove potrebe ter v primerjavi z ostalimi podjetji znatno preveč. Zato je delavski svet za sedaj odobril v ta namen dva milijona dinarjev, za preostali znesek pa se menijo še pogovoriti s pristojnimi činiteli, ker so bili po njihovem mišljenju sorazmerno preveč obremenjeni.

Pred zaključkom občnega zborna so razpravljali tudi o spomladanskih skupščinskih volitvah in iz svoje srede izbrali tovariša Ivana Frelaha kot možnega kandidata za občinskega odbornika.

js.

Morje je nemirno, zato tudi ribe slabo prijemlje

Foto M. Sparovec

• IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV

ŽELEZAR

Šola — denar — statut in ... zakon

Ko v današnjem času že skoraj ni sestanka, na katerem bi ne obravnavali materialnega stanja šolstva nasploh, se je treba vprašati, kaj je vzrok, da je šolstvo zašlo v tako nezavidljiv položaj. Razumemo, da smo dajali v vsem povojnem obdobju prvenstvo investicijam v gospodarstvo in da je bilo šolstvo ves čas prizadeto. Težko pa razumemo, da takrat, ko je bilo najhuje, nismo dovolj energično opozarjali na posledice in smo se s stanjem zadovoljili, včasih pa celo solidizirali. Namesto premajhne žlice, ki smo jo imeli v rokah mnogo let, skušamo poseči po dovolj veliki, včasih pa celo po prevlečki.

Povsem razumljivo je, da je v sedanjem prerazdeljevanju družbenega dohodka treba zagotoviti osebni dohodek prosvetnim delavcem, ki bo v stanju pravično nagrajevati vlo-

ženo delo in doseženi uspeh. Vprašati pa se je treba, koliko smo naredili, da bi bili v stanju izmeriti delo in ga plačati. Znano je, da to ni lahko opravilo. Če doživljamo pri kosovni produkciji in pri produkciji na kilo očitke, da nismo v stanju nagraditi vseh elementov, ki vplivajo na ekonomski rezultat, je to tem bolj očitno pri intelektualni produkciji. Vendar hodimo že več let na mesto in nismo v stanju trdit, da bi bili v zadnjem času dosegli kakršnekoli pomemben napredek.

Šolan ne more nihče dati meril za merjenje delovnega uspeha. Oblikujejo jih lahko in edinole same. Prosvetni delavci, pedagoški kolektivi, zavod za pedagoško službo in širše — integrirano — prizadevanje na vsaj občinskem področju, lahko da rezultate. V ta prizadevanja morata biti vključena — razumljivo — tudi svet in sklad za šolstvo pri občinski skupščini.

Pri branju statutarov šol ni mogoče priti do zaključka, da so se sestavljalci trudili in iskali merila za nagrajevanje dela. Skozi statute diha še mnogo starega uslužbenskega sistema, ki je nagrajeval izobrazbo,

delovno dobo in kvejemu še delovne pogoje. Če bomo kanili doseči kakršenkoli napredek, bomo morali najprej zelo kritično osvetliti statutarna določila šol in sprožiti prizadevanja, da bi vnesli vanje prelom z nekdanjim uslužbenskim sistemom.

Da so šole na tem področju v nezavidljivem položaju, kaže tudi zakon (zlasti zakon o osnovni šoli in zakon o samoupravnih organih), ki je izrazito prehodan in ne daje sam po sebi pobud v nakazani smeri. Obljubljeno so bili zvezni normativi, ki bodo odredjali minimalne količine prizadevanj, obseg vzgojnih in izobražbenih standardov ter organizacijo šole. Normativov vse predolgo ni na svetlo in tudi to kaže, da imajo sestavljalci z njimi najbrž težave.

Nikakor pa to ne pomeni, da morajo šolski kolektivi samo čakati in usmerjati svojo kritiko navzven. Delo se pričene znotraj šol. Niti zakon, niti normativ ne bosta uveljavila edino socialističnega načela »vsakega mu po njegovem delu«, pač pa lahko to načelo uveljavi šolski kolektiv skozi svoj statut in skozi sistem ocenjevanja last-

nega dela in dela posameznikov.

To, kar v neposredni materialni proizvodnji težko dosežemo, je v šoli namreč dano. Delovno mesto je namreč individualizirano in vsak pedagoški delavec ima že svojo normo. Le, da je ta norma še čisto pavšalna in da merimo učineke v okviru te norme po še zelo subjektivnih kriterijih. Nikakor ni častno za delovne kolektive, ki imajo sorazmerno najvišji povprečni intelektualni in strokovni sestav kadra, da že nekaj let ponavljajo, kako se učinek ne da in ne da izmeriti.

Ko bo učinek izmerljiv in ko bo izmera prinesla objektivno široko družbeno osvetlitev, bo najbrž odpadlo samo po sebi nekaj osnovnih materialnih vprašanj, če že ne večina. Pred stvarno izmerjenim vzgojnimi in izobražbenimi učinkom namreč ne bo nobenega tehtnega argumenta, da bi kdo vloženega dela in uspeha ne plačal.

Ost torej ne more in ne sme biti usmerjena navzven, pač pa navznoter, na socialistična določila statuta in na živo, iskrenje se vsakodnevno prizadevanje za pravilno in pravično merjenje dela.

KJE SO MEJE NEHVALEŽNOSTI?

Kraljici športa povzročajo njeni kralji svojevrstne težave. Je že tako. Če se atletika dviguje nad drugimi športi, kot kraljica nad svojimi podložniki, potem veljajo tudi njeni kralji nekaj več, kot pa vladarji manj plemenitih veččin.

In tega se dobro zavedajo ter si na ta račun tudi marsikaj privoščijo. Jasno — povsem upravičeno. Njihove dogodivščine so burne. Z njimi si pestrijo življenje, se uveljavljajo, nas pa navdajajo s spoštovanjem in še z nečim drugim...

Brzojavke o atletskih kraljih kar dežejo:

— Zvonko Bezjak, znani težkoatlet, išče svojo pravico. Matični klub mu nudi mesečno 15 tisočakov, Atletska zveza Jugoslavije pa naj bi dajala Bezjaku za njegove uspehe odslej dalje 30 tisočakov mesečno. Tako je pričakoval težki metalec še težjega kladiva. Atletska zveza Jugoslavije pa danes noče ničesar slišati o 30 jurjih in trdi, da jih ima Zvonko 20 dovolj. Seveda se Zvonko s tem ne strinja. Misli si: naprej vi meni denar, potem pa jaz vam rezultate! Prav ima. Na žalost menijo odgovorni tovariši na Zvezi ravno obratno. O tem, kakšen bo konec nespornazuma, pa ni treba dvomiti. Močnejši zmaguje. V tem primeru: kralj.

— Ena izmed najhitrejših predstavnic nežnega spola na svetu Draga Stamejčić se je odločila: dovolj mi je Celja, tu mi je postalo dolgčas. Razumljivo, Ljubljana je večja in zato ima tudi več življenja. Zelje naše Drage so torej razumljive. Nerodno je samo to — za nas sicer niti najmanj — da je Stamejčićeva napravila nekaj podobnega takrat, ko je zapuščala Ljubljano. Zamera gor, zamera dol, si misli Draga. Celja sem se naveličala, pa konec!

Povsem razumljivo. Le zakaj bi nasprotovali? Zares nerazumljivo, da tega ne morejo razumeti klubi in se jezijo, saj poznajo Drago kot izredno vitalnega človeka, ki nima obstanka. Najbolj čudno pa je, da hoče Atletska zveza Jugoslavije odvzeti Dragi študentsko. Jaj, kako daleč smo že prišli!

— Tudi kralj Nedo Farčić je trenutno v skripcih. Na »Polnočnem teku« v Braziliji je dosegel odlične rezultate, sedaj mu pa ne gremo na roko. Izvedeli smo namreč, da Nedo noče več, da bi se še naprej učil pri Franju Mihaliću, nekdanji jugoslovanski violini na dolge proge. In pri tem se nekateri zgražajo in kažejo s prstom na ukor in druge disciplinske kazni, ki jih je moral požreti ubogi Nedo.

Vprašujem se: le kje so meje človeške nevaležnosti. Mar smo prišli že res tako daleč, da pri nas niso več varni niti kralji? Kdo bi si mislil?

Smuški tereni na Pokljuki so kot nalašč za začetnike

Tudi letos je zamrznjeno Blejsko jezero nudilo mladini prijetno razvedrilo

Skrb za dnevni in tedenski oddih še vedno pastorek v podjetju

V tovarni pohištva Nova Gorica so športniki prepuščeni sami sebi

V glasilu delovne skupnosti »MEBLO« smo nedavno zasledili na športni strani naslednjo vest, ki so jo napisali simpatizerji kegljanja:

— Kegljaški klub smo ustanovili v našem podjetju že leta 1956. Takrat smo imeli približno 20 aktivnih članov. Vabili smo na dvosteznem kegljišču v Novi Gorici v prostorih »Park« hotela. Popularnost in veselje za ta rekreacijski šport sta bila med našimi ljudmi zelo velika. Žal pa smo vadili le kratak čas, ker so pri adaptaciji hotela podrli kegljišče. Kljub temu kluba nismo razpustili. Nadaljevali smo z dejavnostjo tako, da smo gostovali v raznih krajih. Na primer na Bledu, v Ajdovščini, Tolminu, Izoli itd. Uspehi, ki smo jih dosegli na teh tekmovanjih, seveda niso bili najboljši, vendar spričo dejstva, da nismo imeli steze za treninge — zadovoljivi. Skratka, v tem obdobju smo vadili le občasno, zato namena kegljanja, v smislu športa in rekreacije, seveda nismo dosegli.

Z izgraditvijo novega štiri-steznega kegljišča v Novi Gorici — pri gradnji je sodelovalo tudi naše podjetje — je naša sekcija ponovno oživila. Začeli smo redno vaditi in na tekmah spet zmagovati. Toda ponovno se je zataknilo. Sedaj, ko je sezona kegljanja na višku, nimamo denarja, da bi plačevali steze. Želeli smo zmanjšati stroške, in smo prešli z dvakratnega na enkratni trening tedensko. Morali pa smo opustiti še te redke treninge, ker nam je sindikat povsem odpovedal podporo. Zelja aktivnih članov in simpatizerjev kegljanja je, da bi ta šport, ki je vsakemu dostopen, staremu in mlademu delavcu, ne glede na spol, postal pri nas množičen. Nočemo tega posebej poudarjati, prepričani pa smo, da bo naša sindikalna organizacija to spoznala in omogočila delovnemu človeku rekreacijo po delovnem času, saj je končno sindikat organizacija delavcev.

Te vrstice, ki so jih napisali tisti v tovarni pohištva Nova Gorica, ki bi radi kegljali, pa ne morejo, in pa dejstvo, da na Občinski zvezi za telesno kulturo v Novi Gorici odgovorni tovariši krepko tarnajo, češ, da v podjetjih na splošno ni razumevanja za rekreacijsko dejavnost, nas je napotilo do predsednika sindikata v znani gorški tovarni pohištva.

Tovariš David Brezigar nam je na naša vprašanja odgovoril in povedal približno naslednje:

Običajno je, da je skrb za prosti delovni čas proizvajalcev nekako v domeni sindikata. Znano pa je, da so ponekod napravili v tem pogledu že korak naprej. Komisije, podkomisije in odbori namreč marsikje niso uspeli opraviti zastavljenih na-

log, skratka, »roka sindikata« je bila pogosto prešibka...

— V našem podjetju se sicer lahko pohvalimo s precejšnjim številom navdušenih športnikov, moramo pa priznati, da zaenkrat ni govora o kakšni organizirani rekreativni dejavnosti. V tem smo rahlo zaostali.

Ne obstoja v okviru sindikata nihče, ki bi vsaj spremljal in nudil še tako skromno organizacijsko pomoč vašim športnikom?

— Pravzaprav nihče... Komisije nimamo, športniki so za

sedaj še vedno prepuščeni sami sebi.

V številnih kolektivih imajo enkrat ali dvakrat na leto svoje športne igre, včasih pa se spoprimejo s svojimi kolegi iz sorodnih podjetij...

— Nekaj podobnega organiziramo tudi pri nas ob praznovanju prvega maja. Srečanje športnikov je bolj zabavnega značaja. Že tradicionalne so tekme v streljanju, spretnostni vožnji z motorjem, polževi vožnji in pa skobjanju deske.

Pa gostovanja...?

Kegljaši kolektiva »MEBLO« so danes v precejšnjih skripcih

— Seveda, včasih tudi gostujemo. Imamo prav dobre kegljače. Uspešna je še ekipa v odbojki in tekmovalci v namiznem tenisu.

Pred leti ste poleg tovarne zgradili lep olimpijski plavalni bazen. Je ta velika pridobitev kaj vplivala na razvoj plavalnega športa v vašem kolektivu?

— Naši ljudje uporabljajo bazen tako, kot drugi občani. Povsem na bazi samoiniciativnosti. Sicer pa je bazen danes v varstvu komunalne službe.

Torej tudi v tem športu nimate svoje plavalne ali pa na primer vaterpolo sekcije?

— Kot rečeno, nimamo.

Kaj pa vprašanje letnega oddiha?

— Tu je situacija za spoznanje manj pereča, čeprav stojimo danes pred velikim problemom. Samo v preteklem letu smo namreč zabeležili velik številni porast tistih, ki so želeli preživeti svoje proste dni nekje na morju ali na primer v gorah. Skoraj za 50% več prošenj smo dobili za dodelitev regresa.

Kje pa največ preživljajo dopust vaši ljudje?

— Prav v tem grmu tiči zaječ. Imamo namreč nekaj svojih kapacitet, vendar glede na število zaposlenih precej premalo. Nekaj vikend hiše imamo v Novem gradu. Z nekaj več kot 30 posteljami. Tudi v Trenti imamo nekaj malega, vendar glede na to, da še nismo organizirali zamenjav z drugimi počitniškimi domovi, je trenutna situacija dokaj pereča.

Bo letošnja sezona kaj bolj rožnata?

— Predvidevamo, da bo, saj naša počitniška skupnost ne počiva. Šli bomo na zamenjavo počitniških domov in tako omogočili čim večjemu številu svojih ljudi, da gredo na dopust. V

načrtu imamo tudi letovanje na Poljskem v okviru mednarodne zamenjave. Računamo na dve izmeni po 14 oseb.

So s tem vaši plani izčrpani? — Se ne. Domenili smo se, da bomo za tiste, ki bi radi preživeli dopust pod platneno streho, kupili šotore in jih potem izposojali. Prepričan sem, da bomo s tem le malce pripomogli k temu, da bo več ljudi izrabilo svoje proste dni za resničen oddih.

Dobi v vaši delovni organizaciji sleherni delavec regres za letni oddih?

— Dotacije za letovanje dobijo samo tisti, ki gredo dejansko na dopust. Dotiramo po enakih merilih one, ki koristijo naše kapacitete, in tiste, ki grede po svoje. Vendar dajemo regres le za oddih, daljši od 6 dni in krajši od 12 dni.

Ali tudi pri vas delite vsem enak?

— Nikakor. Tisti z najvišjimi prejemki dobijo le 20% od cene, ki je v našem domu, oni z najnižjimi osebnimi dohodki pa prejmejo 80% regres.

Pa tisti vmes?

— Glede na dohodek. Čim višji imajo dohodek, tem manj dobijo — in obratno.

Se to: približno vsak kateri zaposleni v tovarni »MEBLO« izkoristi svoj dopust za počitnice?

— Po grobih izračunih menim, da samo vsak tretji.

Pri vsej stvari niti ni tako pomembno, da »športniki z dušo in telesom«, kot na primer kegljači, nimajo v svojem podjetju nekoga, ki bi jim lahko pomagal, na kogar bi se lahko naslonili. Taki si običajno znajo pomagati sami in rešujejo svoje probleme izven delovne organizacije.

Skoda pa je, da samoupravni organi v podjetju še danes puščajo povsem ob strani in pozabljajo na vse one — in ti krepko prevladujejo — ki vedo kaj malo o tem, da primerno razvedrilo ni najbolj nepomembna stvar v življenju, in da pomeni včasih lep izlet, ali nekaj uric kovanja in sonca precej več, kot pa na primer dve uri sedenja v kinu ali ob televizijskem ekranu.

Zdi se, da se tega ne zavedajo niti oni, od katerih bi človek pričakoval pobude in seveda — dejanja.

A. ULAGA

SMUČAR TONE PREŽELJ IN TOVARIŠI SO SPET PRIŽGALI LUČKO PRETVORNIKA NA MEŽAKLJI

Prvo nedeljo po novem letu je močno snežilo. Zvečer je bila dvakrat prekinitvena televizijska oddaja, ker pretvornik na Mežaklji ni kot običajno opravljal svoje naloge. Obratovodja elektro delavnice v železarni tov. Slavko Tuma nam je v ponedeljek pojasnil, da je na danovodu visoke napetosti, ki teče od Radovne prek Mežaklje do Apnenice na Jesenicah, prišlo do napake in da so že naročili njihovim električarjem — smučarjem, naj pregledajo, kaj bi moglo biti. Zato so se že zgodaj dopoldne odpravili preko Poljan in Raven k elektrovodu tovariša Vister Ciril in Petric Marjan, ob vodu na jeseniški strani Mežaklje pa tovariša Preželj Tone in Guzelj Janez. Zadnjima so naročili, da smeta le do pod Plazu, ker je obstajala nevarnost, da bi se sneg utrgal in bi ju gotovo zasul...

Ker so se tov. Guzelju pokvarile vezi na smučeh, je naš znanec, smučarski tekač Tone Preželj naročil, naj počaka v kamnolomu, da bo šel sam pogledat k vodu. Pravili

du, nič utrganega in nič na njih... Vrnili se je k napeljavi, ki vodi proti Radovni. V bližini kočice električarjev se je sešel s tovarišema. Obvestili so drug drugega o ugotovljenem in sklenili, da pošljejo napako ob južnem pobočju pod cesto na Mežakljo... Sele na Pernikih so zagledali debelo vejo, ki se je zaradi teže južnega snega odlomila od hruste ter padla na žice. Vsa snežena in poldeneta je povzročala stik, ki je tu prekinitelj normalni krog toka.

Odstranili so oviro. Turbina na Radovni se je zavrtela, na pretvorniku je spet zasvetila kontrolna lučka. Nevidna ter padla na žice. Vsa snežena in poldeneta je povzročala stik, ki je tu prekinitelj normalni krog toka.

Napel je še zadnje moči, da se je bolj postrani kot pokonci, splazil na začetek lijaka. Ves izmučen, s kapljami potu na čelu, si je na vrhu v hudem vetru, ki mu je nosil sneg v obraz, počasi zopet nadel smuč. Ni smel počivati in stati. Snežni vinar mu je polnil oči, ušesa, nos in žepce obleke. Čepe je odsmučal proti transformatorju. Od tu je videl žice prav do pretvornika. Vse v re-

B. BLENKUS

Tovarna gumijevih izdelkov »Sava« Kranj

Zanesljivost perspektive je v ostvarjenih diagramih

Le malokdo danes še najde zvezo med naslovi — »Vulkan«, »Semperit« in »Sava«... Malokdo, saj današnja **Tovarna gumijevih izdelkov »SAVA«** z ničemer več, najmanj pa s svojo proizvodnjo, s svojimi poslopi v Kranju, na Gaštelju in na Vrhniki, s silovitimi vzponi zlasti v zadnjih letih, ne spominja na svoje prve začetke, ki segajo v čas po prvi svetovni vojni. Takratnega obrtnega podjetja »Vulkan« — tuja brezobzirna konkurenca ter slab pošluj domovine za njegove potrebe sta mu odmerila komaj tri leta življenja in dela; poznejši »Semperit« je bilo podjetje v rokah dunajskih industrialcev, bilo je podjetje z razmeroma ozkim proizvodnim programom: prvotnemu izdelku — podpetnikom iz gume — je pridružilo še proizvodnjo radirk, tesnil in gumijastih cevi, pozneje še čevlje iz gume in platna, gumijaste opanke, termoforje in plašče ter značnice za kolesa, po letu 1938 — takorekoč v času, ko je stal svet na pragu druge svetovne vojne, so tedanji lastniki zgradili še obrat za regeneracijo gume.

Od tistih časov pa do prvih let po vojni, nas kronika podjetja seznaja le z enim zanimivejšim poglavjem: z dejavnostjo Rdečega sindikata, s stavkami, z dejavnostjo prve celice Komunistične partije, s sodelovanjem številnih zaposlenih v narodnoosvobodilnem boju. To poglavje

govim potrebam prilagojenih starih prostorih tekstilne tovarne »Tekstilindus«. Prva faza rekonstrukcije je bila zaključena aprila 1961, letos je kolektiv pred koncem druge faze rekonstrukcije ter razširitve proizvodnje na Gaštelju. Poizkusna proizvodnja v dvorani za tehnično blago že opozarja na ugodne delovne rezultate. V to dvorano bo podjetje preselilo večji del dosedanjih proizvodnih obratov I. v Kranju, s čimer bo skoncentrirana vsa industrijska proizvodnja v novem obratu v Stražišču. Obenem pa je v Stražišču predvidena še razširitev pnevmatikarne in valjarne.

Z dokončno realizacijo teh načrtov bo proizvodnja od letos planiranih 14.400 ton različnih izdelkov dosegla letno 27.000 ton izdelkov v skupni vrednosti 30 milijard dinarjev.

Te visoke številke zrcalijo enako visoke v izvojni dejavnosti: lani je »Sava« v primerjavi z letom 1963 povečala izvoz za dva in polkrat ter s tem preseгла realizacijo v dolarjih nad milijon 178 tisoč. Ob tem pa je zlasti vzpodbudno dejstvo, da so tuji kupci z blagom podjetja zadovoljni, saj vse do danes ni prispela nobena reklamacija na račun kvalitete. To dejstvo nedvomno odpira obsežne možnosti nadaljnjega povečevanja izvoza ter splošno uveljavitev na tujih tržiščih, kar je glede na trenutno dezinovno situacijo kot glede na interne

svet. Sistem samoupravljanja, razdrobljen na ekonomske enote, pa predstavlja imperativ v uveljavitvi takšnih delovnih odnosov v delovnem kolektivu, ki so lahko osnova za proizvodne uspehe. Nedvomno je zanimiv podatek, ki pove, da je šlo v petnajstih letih skozi razne organe samoupravljanja več kot 550 članov delovnega kolektiva, da je podjetje volilo od leta 1950 pa do danes 10 delavskih svetov, ki so imeli najprej 25, kasneje s povečanim številom zaposlenih, že 37 članov, današnji pa šteje 41 delavcev in delavk. **Delavski sveti so imeli doslej 224 sej, upravni odbori pa 374.** Vsekakor odlična legitimacija za dejavnost delavskega samoupravljanja ter zanesljivo zagotovilo, da delavsko samoupravljanje ni v vseh teh letih obšlo niti ene, celo manj pomembne zadeve delovnega kolektiva, njegovih interesov. Hkrati pa so bili organi samoupravljanja — po besedah današnjega predsednika delavskega sveta — torišče aktivnega angažiranja članov kolektiva pri reševanju gospodarskih problemov in življenjske šole za mlajše člane delovnega kolektiva. Cela vrsta članov kolektiva je obiskovala razne seminarje in politične šole, s čimer so si razširili obzorja na področju gospodarske in politične dejavnosti.

Petnajst let delavskega samoupravljanja v podjetju »Sava« je pravzaprav pot izkušenj ne samo za mnoge delovne kolektive, pač pa za mnoge delovne organizacije, ki so volile svoje delavske svete nekaj let za njim. Sprva se je podjetje na tem področju srečevalo s številnimi težavami. Dolgoletna je bila dilema v šibki zavesti, da je tovarna dana v upravljanje celotnemu kolektivu in ne zgolj delavskemu svetu ali upravnemu odboru. Od tod tudi medla povezanost prvih samoupravnih organov s člani kolektiva. To so bile pomankljivosti, ki pa so vendar sčasoma zginile in je danes, ob 15-letnici prvega delavskega sveta, sistem samoupravljanja resnično upravljanje celotnega kolektiva.

Od tu potemtakem vodi misel k presenetljivo razgibanim diagramom produktivnosti: leta 1950 je znašala celotna proizvodnja 218 ton gumijevih izdelkov ob 628 zaposlenih, leta 1964 pa je dosegla proizvodnja 11.038 ton izdelkov ob 1506 zaposlenih. Primerjava pove, da se je torej proizvodnja povečala v petnajstih letih za skoraj štirikrat, ali točneje — za 395,9 odstotka ob komaj poldrugem povečanju števila zaposlenih, ali za 140,6 odstotka. Tako je odpadlo leta 1950 na zaposlenega 3,3 tone proizvodnje, leta 1964 pa 7,3 tone, kar pomeni, da se je v tej dobi povečala produktivnost za 92,1 odstotka — ali podvojila — s čimer je delovni kolektiv »Sava« dosegel nivo produktivnosti v sorodnih tovarnah kjerkoli v zahodni Evropi.

V tolikšnem porastu produktivnosti je tudi ključ do upravičene uvedbe skrajšanega delovnega tedna, katerega uspeh naravnost preseže ob lani sicer planirani proizvodnji 9647 ton in seveda doseženi z 11 tisoč 38 tonami.

Skladno s povečanjem proizvodnje ter s produktivnostjo so se seveda oblikovali tudi osebni dohodki zaposlenih. Že lani ni bilo med člani kolektiva nikogar, ki bi zaslužil manj kot 32.000 dinarjev mesečnega osebne dohodka, hkrati pa je podjetje zabeležilo v povprečju 52.000 dinarjev mesečnega osebne dohodka na zaposlenega, kar je nad povprečjem v industrijskih podjetjih v komunih. Takšen osebni dohodek pa

že omogoča zaposlenim delno participacijo pri reševanju stanovanjskih problemov. Podjetje je doslej namenilo letno nad 120 milijonov za izgradnjo stanovanj, zdaj pa se z odločitvijo delovnega kolektiva zavzema za sistem zadržane gradnje. Doslej se je prijavilo v to gradnjo nad 80 zaposlenih. Podjetje bo gradilo skupno še z nekaterimi drugimi delovnimi organizacijami urbanistično epot-

loških in delovnih postopkov, ki pridejo pri poklicu v poštev. Potem sledi štirimesečni teoretični pouk z razrednim izpitom, temu pa enomesečne počitnice. Učenci se tako najpoprej seznanijo z osnovnimi elementi tehnoloških in delovnih postopkov ter z osnovami organizacije dela v gumarski industriji. Praktični pouk organizirajo inštruktorji za posamezne poklice in to v samih

Fotokopija prvega delavskega sveta podjetja in hkrati tudi prvega delavskega sveta v Sloveniji, ki je bil izvoljen v tovarni gumijevih izdelkov »Sava« Kranj 7. januarja 1950.

no naselje z vsemi potrebnimi objekti družbenega standarda.

Tradicija in samoupravljanje sta podčrtani besedi v kroniki podjetja. Dopolnjuje pa jo prizadevanje delovnega kolektiva in posameznikov, da iz leta v leto poglobljajo svoje strokovno znanje, svojo delovno sposobnost. Znanstveno raziskovalno delo ter skrb za specializirane kadre — sta enakovredna spremljevalca proizvodnje. »Sava« je bila iniciator za organizacijo Gumarskega inštituta in Gumarsko-izobraževalnega centra. Oba sta osnova za uspehe pri racionalnem trošenju materialnih sredstev, pri gospodarjenju in hitrejšem dviganju produktivnosti dela. Celo več: delovni kolektiv pripisuje tudi rast družbenega standarda zaposlenih odvisnosti od ustreznega strokovnega kadra.

Pri nas pravzaprav ni specializiranih učnih ustanov za gumarsko stroko. »Sava« je sama organizirala takšno šolo, ki je po svojem statusu samostojen zavod z razmeroma obsežnimi nalogami:

usposablja delavce za delo na delovnih mestih, izobražuje in usposablja poklicne gumarske delavce, gumarske tehnike ter inženirje gumarske tehnologije.

Te naloge so med seboj tesno povezane: absolvent poklicne gumarske šole z dobrimi učnimi uspehi ter z uspehi v proizvodnji, lahko nadaljuje študij na gumarskem oddelku tehnične šole. Če pokaže med šolanjem primerno znanje ter sposobnost, lahko vpiše po končani tehnični šoli gumarski oddelek na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo.

Izobraževanje za gumarske poklice v gumarskem izobraževalnem centru traja dve leti. V prvem šolskem letu morajo učenci med sedemmesečnim praktičnim poukom osvojiti znanja področij vseh tehnolo-

skih proizvodnih obratov, oziroma v ekonomskih enotah.

V drugem letniku traja praktični pouk tudi sedem mesecev. Vendar pa je v tem letniku pouk že usmerjen v končno osvajanje znanja, ki ga mora obvladati učenec na vseh strokovno zahtevnejših delovnih mestih svojega bodočega poklica. Po štirimesečnem teoretičnem pouku opravijo učenci, v tem primeru že absolventi, še zaključni izpit. Z njim dobe naziv poklicnega gumarja ter jim je seveda zagotovljeno delovno mesto v podjetju, lahko pa nadaljujejo študij na gumarskem oddelku tehnične šole. Ta pouk traja štiri leta. Sistem te šole je v dopolnitem usposabljanju na delovnem mestu v proizvodnji ter v štirikratredenskem popoldanskem teoretičnem pouku. Ob koncu semestra — polletja — so izpiti. Po končanem šestem semestru prevzame vsak študent diplomsko nalogo, ki obravnava eno izmed področij organizacije dela ali tehnologije v tovarni. Kot zaključek sledi še izpit z zagovorom diplomske naloge.

Zanesljivost perspektiv razvoja Tovarne gumijevih izdelkov »Sava« je v njenih doslej ustvarjenih diagramih proizvodnje in produktivnosti, je v njenem trenutnem delovnem programu, je v njenih vsakdanjih prizadevanjih pri nenehnem izpopolnjevanju. Danes šteje delovni kolektiv »Sava« 1500 delavcev, a vrednost njegove proizvodnje je blizu 15 milijard letno; leta 1963 bo v »Savi« zaposlenih nad 1800 delavcev, ki bodo ustvarili letno 28 milijard dinarjev vredno proizvodnjo. Že danes, vsekakor pa po povsem končanih rekonstrukcijah, predstavlja tovrstna industrija za našo domaćo industrijsko in splošno potrošnjo nepogrešljivega proizvajalca za zdajšnja pojmovanja že standardnih proizvodov.

Konfekcija avtomobilskih plaščev zahteva še vedno precej ročne spretnosti ter predvsem natančnosti

je vse! Sicer pa nas kronika ne seznaja z ne vemo kako mikavnimi delovnimi uspehi, s kakršnokoli uveljavitvijo tovarne v očeh taktatne domače in tuje potrošnje. Med vrsticami nam pripoveduje le o tradiciji gumarjev, o nastajanju novega profila delavca, ki je postal enakovreden tradicionalnim jeseniškim železarjem, kroparskim kovačem, kranjskim tkalkam in predicam ali tržiškim čevljarjem...

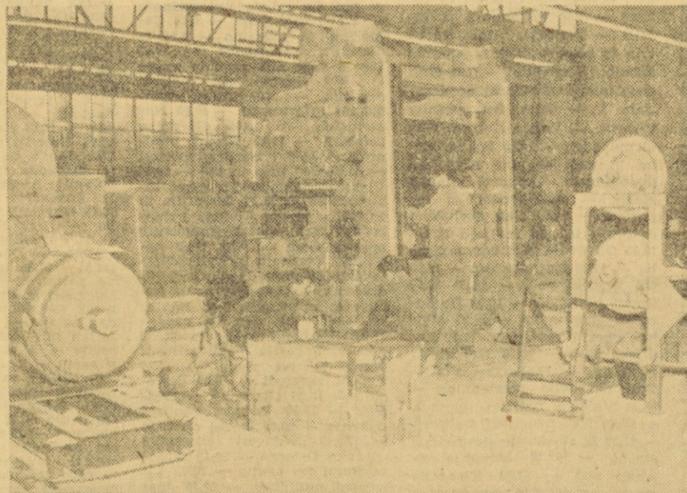
Tradicija je ostala. Ravno tej, z vsemi delovnimi izkušnjami, veča poudarek ob soočenju z današnjo Tovarno gumijevih izdelkov, z tiseč petsto članskim delovnim kolektivom enega največjih podjetij na Gorenjskem, s »Savo«.

Kmalu po osvoboditvi je »Sava« odstopila v okviru tehnične pomoči beograjski tovarni »Rekord« naprave za proizvodnjo gumijevih cevi, niški tovarni »Vulkan« pa mehanizme in kalupe za izdelovanje opank. Tako je potemtakem zamenjala dotedanjo proizvodnjo tehničnega blaga s tržnim zahtevam ustrežnejšo, s proizvodnjo avtopnevmatike. Podjetje je osvojilo vrsto proizvodov, ki smo jih sicer uvažali: transportne trakove vseh dimenzij, klinaste jermene, bandaže za vojsko, gumijaste valje, ebonitizirane posode, gumijaste vzmeti ter druge proizvode na osnovi vezeve guma—kovina, specialne cevi za visok pritisk, odporne proti kemikalijam in pari, plošče za tla, različne sanitarne predmete, športne potrebščine, predmete za gospodinjstvo...

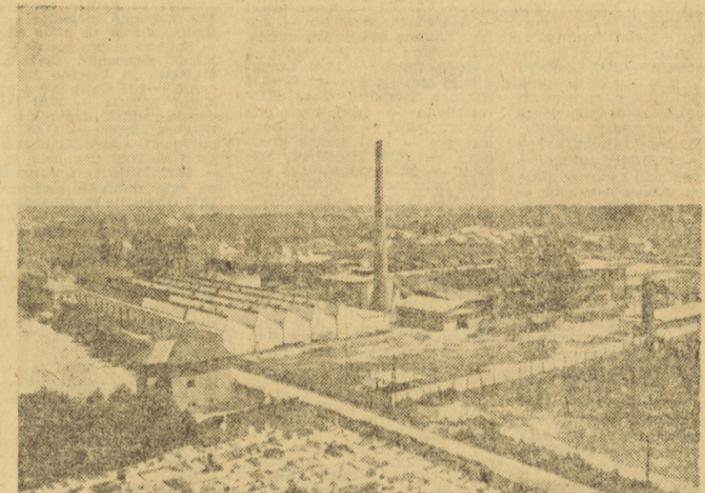
Pred šestimi leti je začelo podjetje s proizvodnjo v novem obratu v Stražišču v prenovljenih ter nje-

obveznosti podjetja do uvoza kot uvoznika reprodukcijskega materiala — kavčuka — odločujočega pomena za njegov delovni kolektiv.

Delovni rezultati pa niso zgolj logična posledica povečevanja strojnih zmogljivosti, rekonstrukcij in modernizacij, ampak v dokajšnji meri so tudi posledica nenehnega izpopolnjevanja delovne produktivnosti, delovne discipline... Letos je petnajst let od dne, ko je podjetje »Sava« izvolilo svoj prvi delavski

Montažna dela v novi hali za tehnično blago na Gaštelju pri Kranju, kjer uvajajo poskusno proizvodnjo — na sl. je štirivaljni kalander za gumiranje

Pogled na obrat II na Gaštelju, kjer bo podjetje v bodoče širilo svoje obrate in proizvodnjo — v ozadju je vidna nova hala za tehnično blago

Humoreska

V občini Dolgi potok so v minulih letih marsikaj storili za izobraževanje zaposlene mladine. Pred nedavnim pa so hoteli ugotoviti, kakšen je učinek teh izobraževalnih naporov in so sklenili, da bodo razpisali anketo med mladino v podjetjih.

Sestali so se predstavniki družbenih in prosvetno-vzgojnih organizacij ter sestavili naslednja vprašanja:

1. kdo odloča o gospodarjenju v vaši delovni organizaciji,
2. kdo ima glavno besedo pri delitvi dohodka,
3. kateri organ sprejema in odpušča delavce?

Anketne listke s temi vprašanji so poslali 250 mladim ljudem in po dveh tednih so zbrali naslednje odgovore:

Na prvo vprašanje je 47 % anketiranih odgovorilo, da o gospodarjenju odloča »direktor«, 28 % »strokovni kolegij«, 15 % »delavski svet«, ostanek (10 %) pa so si razdelili »upravni odbor«, »računovodja« in »ne vem«.

Na drugo vprašanje je 42 % anketiranih odgovorilo, da ima glavno besedo pri delitvi dohodka »direktor«, 22 % »strokovni kolegij«, 20 % »delavski svet«, ostanek (16 %) pa so si razdelili »računovodja«, »upravni odbor« in »ne vem«.

Na tretje vprašanje jih je 38 % odgovorilo, da o spremembi in odpustu odloča »direktor«, 27 % »vodje ekonom-

ANKETA

skih enot«, 20 % »upravni odbor«, 15 % »delavski svet« in 5 % »mojster«.

Po temeljiti analizi te ankete so se predstavniki družbenih in prosvetno-vzgojnih organizacij sporazumeli, da je izobraževanje mladine v občini Dolgi potok še vedno problem.

»Res je,« so zapisali v svoje zaključke, ki so jih poslali vsem občinskim vodstvom, »da smo nekaj naredili, saj je pravilno odgovorilo od 15 do 20 % vseh anketiranih, toda to je občutno premalo. Rezultati ankete kažejo, da se naša mladina ne izobražuje dovolj in da ji moramo s skupnimi močmi pojasniti strukturo samoupravljanja in kdo danes pri nas odloča.«

Potlej so mesec dni hodili v tovarne predavatelj in mladim ljudem pojasnjevali strukturo samoupravljanja ter jim razlagali, da danes pri nas — v pogojih socialistične demokracije — odločajo o gospodarjenju in upravljanju proizvajalci neposredno ali pa posredno, preko svojih izvoljenih predstavnikov v samoupravnih organih.

Po tej izobraževalni akciji so razpisali novo anketo, da bi ugotovili, če je seme, ki so ga predavatelj sejali, padlo na plodna tla.

Rezultati te ankete pa se začuda niso bistveno razlikovali od rezultatov prejšnje. Edina pomembnejša razlika se je pojavila pri prvem vprašanju, kjer je 4 % vseh anketiranih zapisalo, da v gospodarskih organizacijah odloča strokovni kolegij, za računovodjo pa se jih je odločilo 4 % manj in to zategadelj, ker so v eni izmed anketiranih tovarn računovodjo odpuščali, novega pa še niso dobili.

Po vsem tem je razumljivo, da so se predstavniki družbenih in prosvetno-vzgojnih organizacij še bolj temeljito kot poprej zamislili nad nizko ravni izobrazbe mladih ljudi.

Poklicali so k sebi po nekaj anketirancev iz vsake anketirane tovarne in jih spraševali:

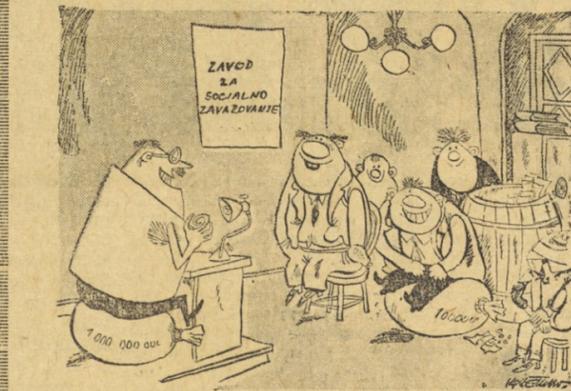
»Kaj naj storimo, da boste vedeli, kako je z našo družbeno ureditvijo? Kako naj organiziramo izobraževanje, da ne boste več pisali takšnih neumnosti?«

Mladinci pa so rekli:

»Se eno vprašanje je: Kaj naj mi storimo, ko pa so vse tiste neumnosti resnične?«

JANEZ VOLJC

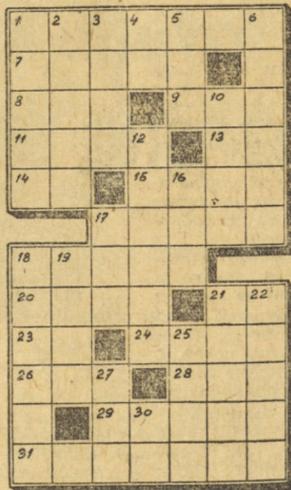
Za razvedrilo in kratek čas

— Domislil sem se, kako bi lahko še več privarčevali: zavarovanci naj se zdravijo na stroške očetov in mam, namesto pokojnine bi jim pa dajali stavne listke za »Lotto«!

BREZ BESED

Križanka

Vodoravno: 1. grenka sestavina hmelja, 7. ploskovna mera (množ.), 8. domača žival, 9. geometrijski lik, 11. uradni spis, lista (množ.), 13. egipčanski bog, 14. japonska dolžinska mera, 15. priimek hrv. političnega delavca in sindikalnega voditelja, člana CK KPJ in organizatorja vstaje v

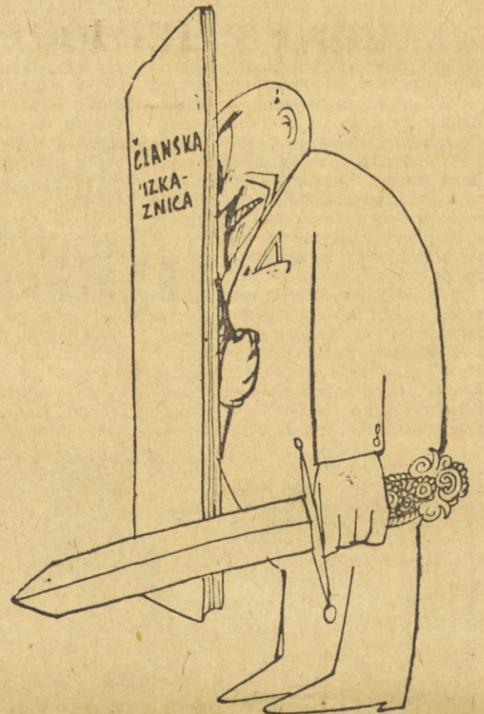
Kordunu, ki je padel v boju z ustaši 1. 1941 (Josip), 17. ostraresa na klasu, 18. priimek znamenitega franc. režiserja (Roger), 20. mesto v jugovzhodni Avstraliji, 21. latinski veznik, 23. solmizacijska nota, 24. glasbeni interval, 26. pomračenje, 28. mit. bog gozdov, rastlinstva in pastirjev, 29. zaslomba (množ.), 31. vrsta vina.

Navpično: 1. gozdni čuvaj, 2. zlo, po ljudskem verovanju, prizadejano s hudim pogledom (množ.), 3. lovski pribor, zanka, 4. začetnici imena in priimka nemškega pesnika in slovstvenega zgodovinarja (1787—1862), 6. okr. žensko ime, 10. pristaniško mesto v Alžiru, 12. mit. kralj Lapitov, 16. glavno mesto sosednje države, 17. vzvišena lirska pesem (množ.), 18. del Ljubljane, 19. rimski bog ljubezni, 21. veliko jezero na Finskem, 22. jugosl. folklorni ansambel, 25. mamilo, 27. oblasta bakterija, 30. veznik.

REŠITEV

PREJSNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. Ribnica, 8. akrobat, 9. Tone, e, 10. ano, 11. mel, 13. Ra, 14. konj, 15. parke, 16. asepsa, 18. Store, t, 20. Kana, 21. Sr, 22. et, 23. Ema, 24. ricinus, 27. cvetača

BREZ BESED

— Kdaj ste pa začutili potrebo po slikanju?
— Ko sem izvedel, da dobro plačajo!

Prikolice za varno vožnjo

Proizvaja:
TEHNOTROJ LJUTOMER
Prešernova cesta 40

Telefon 81-035
81-064

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:

PRODAJNI SERVIS

Močno hišo

LJUBLJANA · MARIBOR

Spored RTV Ljubljana za teden od 4. do 10. februarja 1965

ČETRTEK 4. FEBRUARJA	PETEK 5. FEBRUARJA	SOBOTA 6. FEBRUARJA	NEDELJA 7. FEBRUARJA	PONEDELJEK 8. FEBRUARJA	TOREK 9. FEBRUARJA	SREDA 10. FEBRUARJA
8.00—8.05 Dobro jutro! 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za soljarje; Tinček — petelinček — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Domači plemiči — 10.00 Popoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti: Valentin Benedičič: Brez čebelerstva ni uspešnega sadjarstva — 12.15 Igra kvintet bratov Avesnik — 12.30 Med sultani — 12.35 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S solisti ljubljanske opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pihalna godba RTV Ljubljana — 15.40 Literarni spreved — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 »Odskočna deska« — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtno večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 S popevkami po kontinentih — 23.05 Bachov večer — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.	5.00—5.05 Dobro jutro! 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Odmevi naših krajev — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pihalniški tehnik — 9.25 Igra pihalna godba nizozemske mornarice — 9.35 Pet minut za nove pesmice — 10.00 Popoldanski radijski dnevnik — 10.15 Nastopa Kcmerni zbor RTV Ljubljana — 10.35 Nove na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Cez hrib in dol — 12.30 Petje in instrumentalna igra domačih mojstrov — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Drobno pismo potuje — 14.35 Chopinove in Brahmsove variacije za klavir — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Nemske narodne pesmi — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.40 Neznani Verdi — Oddaja o delu in življenju G. Verdija — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih	5.00—5.05 Dobro jutro — 6.00 — 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Pojeta ženski vokalni kvartet in Fantje na vasi — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — Drobno pismo potuje — 9.25 Mlad glasbeniki: Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje — 9.45 Četrtno ure s pevko Katjo Levstik — 10.00 Popoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Cez hrib in dol — 12.30 Petje in instrumentalna igra domačih mojstrov — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Iz oper hrušk in slovenskih skladateljev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 KUD »Enkost« iz Kranja in ženski zbor tovarne pohištva iz Nove Gorice — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Grene v kino — 17.35 Pesmi in plesi iz sevdigrice »Kočana« — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	6.00—6.05 Dobro jutro — 6.05 — 6.10 Poročila in dnevni koledar — 6.30—6.35 Nepotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Matej Bor: Ropotalo in ptice — 8.30 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo I. — 10.00 Se pomnite tovariši... Valter Molnar: Oba ali nobeden — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski dopoldanski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo II. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00—17.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 17.05 Majhen operni koncert — 17.30 Radijska igra — 18.30 Nepozabni trenutki — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Komorna glasba primorskih skladateljev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	5.00—5.05 Dobro jutro — 6.00 — 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — V Križno jamo — 9.10 Zaplešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.00 Popoldanski radijski dnevnik — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podkastek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Cez hrib in dol — 12.30 Virtuzne skladbe za razne instrumente — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Znamenite operne arije — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pol ure z zabavnim orkestrom Les Baxter — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena križanka št. 9 — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Noč ob 20.00 — 20.40 Koncert ansambla »Slavko Osterc« — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	5.00—5.05 Dobro jutro — 6.00 — 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Vaški kvintet in trio Dorka Skoberneta — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — Ne joči, Peter! — 9.25 Odlomek iz opere »Boris Godunov« — 9.45 Četrtno ure z orkestrom Kurt Edelhagen — 10.00 Popoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Narodne v duetu pojeta Marija Gazvoda in Lovro Rešek, spremlja Avgust Stanko — 12.28 Iz koncertov in simfonij — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Za en sam utrip srca — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pol ure z zabavnim orkestrom Les Baxter — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Češki pevec poje »Nokturno« — Loka Janačka — 20.20 Tako pojo in igrajo v Bukarešti — 20.40 Richard Wagner: Tristan in Izolda (radijska priredba opere) — 22.10 Plesni orkestri in zabavniki zbori	

aa. 57/1965

**OSNOVNE
ZNAČILNOSTI
OSNUTKA PREDLOGA
DRUŽBENEGA PLANA
OBČINE
LJUBLJANA-CENTER**

V LETU 1965

UVOD

Skupščina občine Ljubljana-Center daje v javno obravnavo osnovne značilnosti predvidenega družbenega razvoja v letu 1965, da bi se vključil v razpravo in odločanje o predvidenem družbenem razvoju čim širši krog občanov. Predlogi in pripombe občanov naj podpro prizadevanja pri usmerjanju stabilizacije gospodarstva in družbenega razvoja nasploh.

Občinska skupščina pričakuje, da bodo občani v javni razpravi gradivo obravnavali z vso pozornostjo, da bodo konkretni predlogi in pripombe pomagali pri izdelavi čimboljšega predloga družbenega plana in proračuna za leto 1965, ki ju bo dokončno sprejela občinska skupščina.

Pri sprejemanju in konkretiziranju posameznih nalog, ki jih nakazuje to gradivo kot osnova za sestavo predloga družbenega plana in proračuna, naj se uveljavi pravica in dolžnost občana, da sam prispeva svoj delež k splošnim prizadevanjem za čimboljši gospodarski in družbeni razvoj v občini. Gradivo je rezultat skrbnega dela delovnih organizacij in strokovnih služb v

upravi občinske skupščine kakor tudi prizadevanja družbeno-političnih organov, da v letu 1965 programiramo takšen razvoj, ki bo v skladu s potrebami občanov, hkrati pa tudi z realnimi materialnimi možnostmi komune. V razpravah in pri konkretnem odločanju bo treba zaradi tega nujno obravnavati ne le potrebe, ampak zlasti tudi možnosti za kritje teh potreb. Prav tako se bo nujno morala javna razprava izreči o obsegu posameznih nalog v tem smislu, ali naj se ta orientacijski obseg poveča ali zmanjša in morebiti prenese na kasnejši čas, kakor tudi morda odrediti prioritetni red, po katerem bi izvedli posamezne programirane naloge.

Občinska skupščina želi opozoriti vse, ki delujejo na kateremkoli področju gospodarske in družbene dejavnosti, da v izredno pomembnem procesu stabilizacije gospodarstva in usklajevanja družbenega razvoja nasploh, in če hočemo, da bo letošnji družbeni plan odraz sposobnosti in volje tako posameznika kot celote, svoja prizadevanja usmerijo k uresničevanju teh ciljev.

I.

Gospodarski razvoj

Gospodarstvo v občini Ljubljana-Center je doseglo v letu 1964 znatno večje uspehe kot v letu 1963 in je razvoj presegel predvidevanja družbenega plana. Poleg kvantitativnih premikov ugotavljamo v tem letu tudi kvalitativne spremembe, in to zlasti v prometu, trgovini in gostinstvu. V teh panogah so bila namreč potrošena v letu 1964 znatno večja sredstva za modernizacijo in avtomatizacijo, kar se odraža tako na obsegu kot na kvaliteti storitev.

V letu 1964 je delovalo na področju občine 216 delovnih organizacij s področja gospodarstva, in sicer v industriji 28, gradbeništvu 14, prometu 3, trgovini 86, gostinstvu in turizmu 30, v obrti 49 in v komunali 6 delovnih organizacij.

V pogojih visoke konjunktуре na domačem tržišču, neskladnosti med kupnimi in blagovnimi fondy, nestabilnosti cen in večjega zaposlovanja se je narodni dohodek povečal nasproti letu 1963 za 31 % in je v letu 1964 dosegel 92,6 milijarde dinarjev. Delež posameznih panog v narodnem dohodku je naslednji:

industrija	21,8 %
gradbeništvo	17,4 %
promet	10,5 %
trgovina	38,6 %
gostinstvo	2,7 %
turizem	0,7 %
obrta	4,5 %
komunala	1,8 %
druge dejavnosti	2,0 %

V zadnjih letih ugotavljamo stalno večanje deleža trgovine v narodnem dohodku, po drugi strani pa padanje deleža gradbeništva in prometa. Tako postaja trgovina vse bolj prevladujoča panoga v gospodarstvu občine.

Delovne organizacije so poslovno leto 1964 zaključile v boljših pogojih gospodarjenja in delitvi dohodka kot leto 1963, saj jim je z ukinitvijo prispevka iz izrednega dohodka, prispevka v družbene investicijske sklade, ukinitvijo plačevanja pri-

spevka iz dohodka v gostinstvu in storitveni obrti ter z drugimi olajšavami ostalo na razpolago znatno več sredstev. V letu 1963 je gospodarstvo plačalo samo prispevka iz izrednega dohodka in prispevka v družbene investicijske sklade 4,9 milijarde din ali 6,8 % narodnega dohodka in je samo iz tega naslova ostalo v letu 1964 delovnim organizacijam za okrog 6,3 milijarde dinarjev sredstev. Za boljše orientacijo naj služi naslednji pregled gibanja družbenih obveznosti v zadnjih letih:

	v milij. dinarjev				
	1963	1964	1965	64/63	65/64
Prometni davek	5.855	6.874	7.445	117	108
Prispevek iz dohodka	4.875	5.845	6.098	120	104
Prispevek iz izred. dohodka	3.117	—	—	—	—
Prispevek v DIS	1.776	—	—	—	—
Drugi prispevki	1.052	2.991	3.105	284	104
Skupaj prispevki	16.675	15.710	16.648	94	106
Nardni dohodek	70.154	92.633	100.786	131	109
Delež prispevka v ND v %	23,8 %	16,9 %	16,5 %	—	—

Zgornja tabela je sama po sebi dovolj zgovorna, saj nam jasno pokaže sproščena sredstva, ki so jih pridobile delovne organizacije s spremenjenimi instrumenti v delitvi narodnega dohodka. V prometnem davku ni bilo v letu 1964 večjih

sprememb razen znižanja v gostinstvu, vendar pa to znižanje bistveno ne vpliva na prometni davek v celotnem gospodarstvu. Nekoliko večji je vpliv oprostitve plačevanja prispevka iz dohodka v gostinstvu in storitveni obrti, sproščena sredstva

pa niso prispevala k večji stabilizaciji prodajnih cen blaga in storitev.

Sorazmerno z dobrim rezultatom gospodarjenja v letu 1964 pa nismo odpravili vseh težav, ki so negativno vplivale na gospodarjenje. Predvsem so si delovni kolektivi še premalo prizadevali za uvajanje večizemskega dela, večjo storilnost in za smotrnejše izkoriščanje delovnega časa. Zato tudi delovne organizacije še niso smatrale za potrebno, da sodelujejo pri vzporednem razvoju družbenih služb, kot so: izboljšanje javne prehrane, varstvo otrok, urejevanje stanovanjskih razmer, prevozi delavcev in podobno. Delovne organizacije razpolagajo ob ugodnejših instrumentih delitve narodnega dohodka z večjimi sredstvi kot doslej, večizemsko delo pa jim zmanjšuje fiksne stroške na enoto proizvoda — torej zvišuje dohodek ob istih cenah — zato je vsekakor upravičena zahteva, da se del ustvarjenih sredstev usmeri v bodoče tudi za reševanje naštetih družbenih nalog, saj s tem povečujemo delovno sposobnost in storilnost. Smotrnemu izkoriščanju delovnega časa so delovne organizacije posvečale premalo pozornosti, saj več kot 25 % delovnega časa odpade na letne dopuste, boleznine in razne druge izpade. Tudi ugotovitev, da dela 30 % vseh zaposlenih nenormalen delovni čas (pod 180 ali pa nad 230 delovnih ur mesečno), zahteva podrobno proučitev tega vprašanja in konkretne ukrepe v vsaki delovni organizaciji.

Na razvoj gospodarstva so nadalje negativno vplivali zlasti neurejeni odnosi na področju zunanjetrgovinske menjave, neusklajenost investicijske potrošnje kakor tudi nezadostna preskrba s pogonsko energijo ter domačim in uvoženim reprodukcijskim materialom. Rezultati gospodarjenja v letu 1964, ki so odraz tudi večjega izkoriščanja proizvodjalnih zmogljivosti, so bili doseženi v pogojih dokaj ekstenzivne rasti, ki jo karakterizirajo usmerjenost predvsem na notranje tržišče, naraščanje zaposlenosti, naraščanje cen in zaostajanje v razvoju nekaterih dejavnosti, kot so elektroindustrija, živilska industrija, storitvena obrt in druge. Takšen razvoj zato ni mogel biti osnova za hitro povečanje življenjske ravni, ker je le-ta predvsem odvisna od produktivnosti dela in skladnega razvoja družbenih služb.

Večja gospodarska aktivnost zahteva od delovnih organizacij prehod na intenzivnejše gospodarjenje. Uresničitev smernic resolucije skupščine SFRJ, katerih namen je zagotoviti, da bodo delovne organizacije postale osnovni nosilci razširjene reprodukcije in da bodo glede pogojev gospodarjenja čimbolj izenačene, je hkrati tudi osnovni pogoj za nadaljnjo skladno rast gospodarstva in družbenih služb ter za stabilizacijo gospodarstva. To pa je tudi osnovna naloga našega gospodarstva v letu 1965.

V letu 1965 se bo industrijska proizvodnja po predvidevanjih delovnih organizacij povečala za 16 % in to kljub še vedno neurejenim razmeram na tržišču reprodukcijskega materiala in nejasni devizni situaciji. Znatno povečanje fizičnega obsega industrijske proizvodnje se predvideva v stroki predelave nekovin (Vega), in to za 59 %, v elektroenergiji (41 %) ter elektroindustriji (Zmaj 35 %). Za nemoten potek proizvodnje bodo industrijska podjetja še vedno vezana na uvoz reprodukcijskega materiala. Uvoz materialov bi bil za 5 % večji od planiranega izvoza industrijskih izdelkov, medtem ko je bil v zadnjih dveh letih manjši. To dejstvo pa nalaga delovnim organizacijam obveznost, da v večji meri povečujejo izvoz, kajti le na ta način se bodo lahko vključile v mednarodno delitev dela in sistem deviznega samofinanciranja.

Velik razmah gradbene dejavnosti v letu 1964 je med drugim povzročil tudi prevelik porast zaposlenih in to kljub temu, da je plan predvideval znižanje; pri tem je značilno prekomerno zaposlovanje sezonskih delavcev. V letu 1965 mora gradbeništvo pristopiti k bolj načrtnemu uvajanju mehanizacije in odločno prenehati z zaposlovanjem delovne sile za vsako ceno. Pred gradbeništvo se ta naloga postavlja že nekaj let, vendar brez pravega uspeha, zato morajo inšpekcijske službe dosledno zasledovati izvajanje predpisov o minimalnih higiensko-tehničnih pogojih za bivanje delovne sile ter s tem prispevati k izboljšanju življenjskih pogojev zaposlenih delavcev. Pri tem mora priti do večje veljave vloge Zavoda za zaposlovanje delavcev, in to predvsem glede koordiniranja potreb in organizacije sistematične prekalifikacije delavcev v tej stroki.

V letu 1965 bo prišlo do večjih sprememb v delitvi narodnega dohodka, in to predvsem v korist osebnih potrošnje. Predvidevamo, da se bodo ob 9 % povečanju narodnega dohodka povečali osebni dohodki za 12 %, ostala sredstva delovnih organizacij pa za 1 %. Delež osebnih dohodkov v narodnem dohodku se bo tako povečal od 48,7 % v letu 1964

na 50,1 % v letu 1965. Pri tem pa se bodo povečali povprečni osebni dohodki na zaposlenega od 48.000 na 52.000 din ali za 8,3 %. V prizadevanju za hitrejšo rast življenjskega standarda, ki je odvisna predvsem od večje produktivnosti, bodo morale delovne organizacije povečevati osebne dohodke predvsem delavcem z nižjimi prejemki in pri tem dosledneje uveljavljati načelo delitve po delu. Delovne organizacije že ob dosedanjih spremembah v delitvi dohodka upravljajo s tolikšnim narodnim dohodkom, da lahko uresničijo ta načela ob istočasni skrbi za stabilizacijo cen.

Takšna delitev narodnega dohodka bo imela vsekakor tudi določen vpliv

Viri sredstev	v milij. dinarjev				
	1963	1964	1965	64/63	65/64
Skupaj	16.231	26.531	31.266	163	118
Lastna sredstva	9.213	14.242	14.181	154	99
Kredit	6.946	12.275	16.811	177	137
Drugo	72	14	274	—	—

Iz tabele je razvidno, da bo delež sredstev delovnih organizacij absolutno in relativno sicer manjši kot v letu 1964, vendar gre zmanjšanje na račun močnega porasta kreditov. Pri tem pa se takoj postavlja vprašanje, odkod sredstva v višini 16.811 milijonov dinarjev, ki naj bi jih delovne organizacije dobile kot posojilo pri bankah. Tudi lastna sredstva

	v milij. dinarjev				
	Skupaj	Zemljišča	Gradb. obj.	Oprema	Ostalo
1963	16.231	658	8.795	6.025	1.353
1964	26.531	25	15.772	8.427	2.307
1965	31.266	110	19.211	9.014	2.931
1964/63	163	44	179	140	171
1965/64	118	440	122	107	127

Predvidevanja delovnih organizacij tudi v letu 1965 ne dajejo ugodnejše slike glede strukture investicij.

Tudi letos naj bi okrog 60 % vseh investicij odpadlo na gradbena dela. Predvidena investicijska vlaganja po posameznih panogah:

Panoga	v milij. dinarjev				
	1963	1964	1965	1964/63	1965/64
Industrija	3.513	5.531	7.545	157	136
Gradbeništvo	1.299	2.082	1.840	160	88
Promet	3.344	9.892	9.297	296	96
Trgovina	4.562	6.180	6.139	135	99
Gostinstvo	2.148	906	1.637	42	181
Turizem	182	525	763	288	145
Obrt	214	258	640	121	248
Komunala	559	885	2.120	158	240
Druge dejavnosti	409	270	1.277	66	473
Kmetijstvo	1	2	8	100	400
Skupaj	16.231	26.531	31.266	163	118

Od skupnih investicij v gospodarstvu odpade v letu 1965 največ na promet (29,7 %), na industrijo (24,1 %) in na trgovino (19,6 %).

Pretežni del investicij v industriji je predviden za gradnjo novih objektov grafične industrije (Delo in Mladinska knjiga predvidevata za 1922 milijonov dinarjev investicij). Podjetje Elektro Ljubljana predvideva investicij za 2116 milijonov dinarjev, in to večji del za opremo,

na investicijsko in splošno potrošnjo. V letu 1964 so znašale skupne investicije v osnovna sredstva v gospodarstvu 26.531 milijonov dinarjev in so predstavljale 28,1 % narodnega dohodka.

Delovne organizacije predvidevajo, da bi investicijska potrošnja v letu 1965 znašala 31.266 milijonov dinarjev in bi predstavljala 31 % narodnega dohodka. Ta predvidevanja niso v skladu s splošnimi smernicami za drugačno porazdelitev narodnega dohodka, saj vidimo, da bi tako v tem letu odpadlo na investicije celo več narodnega dohodka kot v preteklem letu. Delovne organizacije predvidevajo kritje investicijskih vlaganj iz naslednjih virov:

niso popolnoma zagotovljena, saj znašajo skupna sredstva čistega dohodka po kritju osebnih dohodkov okrog 17 milijard dinarjev. Ta sredstva pa bodo zaradi novih predpisov v zvezi z investicijsko politiko znatno omejena.

Predvidena investicijska potrošnja po tehnični strukturi je razvidna iz naslednje tabele:

	v milij. dinarjev				
	Skupaj	Zemljišča	Gradb. obj.	Oprema	Ostalo
1963	16.231	658	8.795	6.025	1.353
1964	26.531	25	15.772	8.427	2.307
1965	31.266	110	19.211	9.014	2.931
1964/63	163	44	179	140	171
1965/64	118	440	122	107	127

Tudi letos naj bi okrog 60 % vseh investicij odpadlo na gradbena dela. Predvidena investicijska vlaganja po posameznih panogah:

Panoga	v milij. dinarjev				
	1963	1964	1965	1964/63	1965/64
Industrija	3.513	5.531	7.545	157	136
Gradbeništvo	1.299	2.082	1.840	160	88
Promet	3.344	9.892	9.297	296	96
Trgovina	4.562	6.180	6.139	135	99
Gostinstvo	2.148	906	1.637	42	181
Turizem	182	525	763	288	145
Obrt	214	258	640	121	248
Komunala	559	885	2.120	158	240
Druge dejavnosti	409	270	1.277	66	473
Kmetijstvo	1	2	8	100	400
Skupaj	16.231	26.531	31.266	163	118

Kartonažna tovarna pa predvideva 1112 milijonov dinarjev investicij za nove objekte.

Investicije v gradbeništvo so namenjene predvsem nabavi opreme. Železniško transportno podjetje Ljubljana bo nadaljevalo z elektrifikacijo prog in avtomatizacijo naprav, za kar predvideva za 7329 milijonov dinarjev investicij. Podjetje za PTT promet pa bo v letu 1965 investiralo v osnovna sredstva 1968

milijonov dinarjev za modernizacijo in razširitev svojih naprav.

Vse investicije v trgovini so predvidene za povečanje in modernizacijo predvsem maloprodajnih zmogljivosti v občini in na ostalih območjih. Z gradnjo trgovskih prostorov bodo nadaljevali ali pričeli Preharna, Centromerkur, Koteks-Tobus, Autocommerce in drugi. Dograditev objekta D na Trgu revolucije bodo prevzela trgovska podjetja, ki bodo kasneje te prostore tudi uporabljala. Objekt naj bi se financiral iz lastnih sredstev teh delovnih organizacij in iz kreditov, ki jih bo mogoče zagotoviti, če bodo druge trgovske organizacije oročale svoja sredstva.

V gostinstvu odpade največji delež investicij na gradnjo hotelskega prizidka pri hotelu Union. V tem letu bo izvršena rekonstrukcija restavracije Triglav, s čimer se bodo povečale kapacitete v tej restavraciji na 5000 obrokov, poleg tega pa je treba posebejo nadaljevati s pripravami za gradnjo novega stanovanjsko-poslovnega objekta v ulici Moše Pijade, kjer bo tudi obrat javne prehrane — samopostrežna restavracija — s 7000 obroti dnevno. Realizacija izgradnje samopostrežne restavracije zahteva skupna vlaganja sredstev zainteresiranih delovnih organizacij in stanovanjskega sklada.

Investicijska predvidevanja delovnih organizacij kažejo, da še nismo usvojili splošnih smernic glede investicij in spoznali bistva ukrepov, podvzetih na tem področju v prejšnjem letu kot sestavnih delov ukrepov za stabilizacijo celotnih gospodarstev gibanj. Delovne organizacije se ne ravnaajo po priporočilih, ki jih je dala občinska skupščina.

Usmerjanje celotnih sredstev poslovnega sklada za investicije v osnovna sredstva kaže, da delovne organizacije ne upoštevajo potreb po večanju lastnih stalnih obratnih sredstev niti za dosedanji obseg niti za predvideno povečanje proizvodnje in prometa.

Razmerje med vlaganji v gradbene objekte in opremo kaže, da zlasti proizvodne delovne organizacije ne upoštevajo priporočil glede investicijske štednje in intenziviranja proizvodnega procesa, pri čemer naj bi imela prioriteto investicijska vlaganja v rekonstrukcijo strojne opreme zaradi izboljšanja tehnoloških postopkov, odpravljanja ozkih grl v proizvodnji, hitrejšega vključevanja v mednarodno delitev dela, specializacije proizvodnje in prehoda na večjesejsko proizvodnjo, kar vse naj bi bilo povezano z napori za povečanje produktivnosti.

Investicijska predvidevanja delovnih organizacij kažejo, da le-te pričakujejo za kritje svojih investicij 37 % več bančnih investicijskih kreditov kot v letu 1964. Pri tem delovne organizacije niso upoštevale restriktivnih ukrepov na področju kreditiranja investicij, znanih dejstev o smernicah splošne kreditne politike za leto 1965, družbeno-ekonomskega pomena teh ukrepov in položaja oziroma možnosti poslovnih bank za kreditiranje investicij.

Zato je nujno, da delovne organizacije svoja investicijska predvidevanja revidirajo in uskladijo z dejanskimi možnostmi in s splošnimi smernicami glede gospodarskih investicij.

V bodoče bo treba dati več poudarka odpravi nesorazmerja med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami v korist slednjih. Na najuspešnejši način in v najprimernejši obliki bi morale tudi delovne organizacije prispevati sredstva za negospodarske investicije, ki naj hitreje zmanjšujejo deficitarnost tistih dejavnosti, ki vplivajo na pro-

duktivnost in družbeni standard občanov. V ta prizadevanja se morajo vključiti tudi poslovne banke.

Dosedanji razvoj maloprodajnih kapacitet ne zadošča vse večjim potrebam. Zahteve potrošnikov po sodobni postrežbi narekujejo tudi boljše notranje ureditve prodajnih površin, večjo založenost, asortiman in kvaliteto blaga. Zato naj bodo investicije v trgovini usmerjene predvsem v razširitev maloprodajne trgovske mreže in ureditev obstoječih prodajnih površin. Te potrebe naj upoštevajo pri svojem usmerjanju kreditiranja gospodarskih investicij tudi poslovne banke.

Tudi ostale storitvene dejavnosti — gostinstvo, obrt in komunala — zahtevajo hitrejši razvoj. Vpliv razvosti teh dejavnosti na osebni standard je vsekakor velik, prav tu pa ugotavljamo premajhne kapacitete. Potrebe po obrtnih tehničnih storitvah iz dneva v dan rastejo predvsem zaradi vse večjega števila osebnih avtomobilov, gospodinjskih in drugih strojev, medtem pa zastajajo servisne storitve. Proizvajalci in prodajalci vse premalo skrbijo za zagotovitev servisnih storitev za svoje izdelke oziroma blago, čeprav jim predpisj nalagajo to obveznost. Ker tudi delovne organizacije teh panog ne razpolagajo z zadostnimi lastnimi sredstvi za razširjeno reprodukcijo, je možna rešitev v združevanju sredstev, poslovno-tehničnem sodelovanju ter kreditiranju investicij preko poslovnih bank.

Za gospodarska gibanja v letu 1964 so bile značilne občutne neskladnosti med gibanjem proizvodnje, notranje potrošnje in zunanje trgovine. Izvoz je pod vplivom visoke konjunkturo na domačem tržišču naraščal počasneje od proizvodnje, istočasno pa sta povečana proizvodnja in notranja potrošnja vplivali na izredno močan porast uvoza.

Izvoz industrijskih podjetij je v letu 1964 dosegel 2,3 milijona ZDA \$ in je za 25 % večji kot v letu 1963. S tem je bil izvozni plan dosežen s 87,9 %. V letošnjem letu predvidevajo industrijska podjetja izvoz blaga v vrednosti 3,509.779 ZDA \$ oziroma za 55 % več kot v letu 1964.

Gostinstvo bo ustvarilo devizni priliv v višini 709.193 ZDA \$, kar je za 33 % več kot v letu 1964.

Vrednost zunanjetrgovinske menjave trgovskih podjetij bo znašala 228.269.000 ZDA \$, kar je za 2,6 % več kot v letu 1964.

Positivna je vsekakor ugotovitev, da se bo izvoz relativno bolj povečal kot uvoz; predvidevamo namreč povečanje izvoza za 4,9 %, uvoza pa za 1,4 %. Delež izvoza v skupnem zunanjetrgovinskem prometu se bo od 34,8 % v letu 1964 povečal na 35,5 % v letu 1965.

Že uvodoma smo omenili, da je na velik razvoj gospodarstva vplivala tudi večja zaposlenost. Medtem ko je družbeni plan za leto 1964 predvideval 4 % povečanje zaposlenih, se je število zaposlenih dejansko povečalo

za 10,7 %, kar pomeni, da je za 5,1 % nad planiranim. Največji porast opazimo prav v tistih panogah, ki so v preteklem letu dosegle največji razmah. To so gradbeništvo, gostinstvo in trgovina. V gradbeništvu je število zaposlenih 15,2 % nad planiranim, v trgovini pa 11,8 % in je za 24,2 % večje kot v letu 1964.

Predvidevamo, da se bo število zaposlenih v letu 1965 povečalo za 2,8 %, in to od 47.939 v letu 1964 na 49.270. Pri tem naj bi se število zaposlenih v gradbeništvu znižalo za

9 %, v prometu za 0,7 %, medtem ko se predvideva povečanje v trgovini za 11,3 %.

Produktivnost — merjena na osnovi družbenega proizvoda — se je v letu 1964 povečala za 19 % v primerjavi z letom 1963, medtem ko je družbeni plan predvideval 9,5 % povečanje. Največji dvig produktivnosti opazamo v industriji (za 31 %), prometu (za 20 %) in v gradbeništvu (za 19 %). Po predvidevanjih delovnih organizacij se bo produktivnost v letu 1965 povečala za 6 %.

OSNOVNI POKAZATELJI GOSPODARSKEGA RAZVOJA

	v milij. dinarjev								
	1963	%	1964	%	1965	%	64/63	65/64	
Celotni dohodek	494.976	100	624.823	100	678.646	100	126	109	
Nabavna vrednost real. trg. blaga	354.107	72	450.400	72	485.918	72	127	108	
Družbeni bruto proizvod	140.869	—	174.423	—	192.728	—	124	110	
Materialni stroški	65.415	13	74.593	12	83.734	12	114	112	
Družbeni proizvod	75.454	—	99.830	—	108.994	—	132	109	
Amortizacija	4.925	1	7.197	1	8.208	1	146	114	
Narodni dohodek	70.529	14	92.633	15	100.786	15	131	109	
Čisti dohodek	48.583	100	62.155	100	67.776	100	133	109	
Osebni dohodki	32.125	69	45.083	73	50.496	75	140	112	
Ostaneček čistega dohodka	14.458	31	17.072	27	17.280	25	118	101	

II.

Ukrepi za zagotavljanje sredstev za osnovne dejavnosti občine

Novi zakoni, s katerimi so bila v letu 1964 konkretizirana nekatera ustavna načela, so temeljito spremenili dosedanji način financiranja družbenih potreb. Vsaka družbeno-politična skupnost samostojno predpisuje stopnje prispevkov in davkov in samostojno razpolaga s sredstvi, ki ji na ta način pripadajo.

Samouprava delovnih ljudi v občini pa se posebej odraža v tem, da finančno politiko občine obravnava zbori volivcev. Zbori volivcev obravnava predloge predpisov, s katerimi se predpisujejo dohodki občine, obravnava pa tudi občinski proračun, s katerim se zagotavljajo sredstva za posamezne družbene potrebe. Občina mora predvsem zagotavljati sredstva za družbene potrebe in naloge na področjih izobraževanja, kulture, telesne kulture, zdravstva, socialnega varstva, skrbi za borce, komunalnih dejavnosti in za potrebe svojih organov. Občina je dolžna skrbeti za te ustavne naloge v okviru svojih gospodarskih zmogljivosti. Za kritje teh potreb plačujemo prispevke in davke.

Prispevke plačujemo iz dohodka, ustvarjenega z osebnim delom, davke pa iz dohodka od premoženja, od premoženjskih pravic in od tuje delovne sile.

Vrste prispevkov in davkov so žoločene z zveznim zakonom, o vi-

šini prispevka oziroma davka za potrebe občine pa samostojno odloča občinska skupščina.

Občinska skupščina lahko predpiše naslednje prispevke in davke:

- prispevek od osebnega dohodka iz delovnega razmerja,
- prispevek od kmetijske dejavnosti,
- prispevek od obrti,
- prispevek od intelektualnih storitev,
- prispevek od avtorskih pravic,
- davek na dohodke od stavb,
- davek od premoženja in premoženjskih pravic,
- davek na kmetijske proizvodne priprave,
- davek na dohodek, ustvarjen z dopolnilnim delom drugih.

Poleg navedenih prispevkov in davkov predpiše občinska skupščina tudi občinski prometni davek:

- občinski prometni davek na maloprodajo,
- občinski prometni davek od alkoholnih pijač,
- ostali občinski prometni davek.

Da bi se seznanili s kompleksnimi nalogami na področju financiranja družbenih potreb v občini, dajemo številčen prikaz najnujnejših potreb:

Vrsta dejavnosti	v milijonih dinarjev	
	leto 1964	leto 1965
— dejavnost šol	2.315.4	2.380.0
— znanstvena in kulturno-prosvetna dejavnost	298.6	641.1
— socialno skrbstvo	282.7	572.8
— zdravstveno varstvo	86.8	212.5
— komunalna dejavnost	821.4	838.3
— delo državnih organov	631.8	721.5
— mestni svet	548.9	700.0
— narodna obramba	4.8	10.0
— dejavnost krajevnih skupnosti	50.4	48.0
— dejavnost družbeno-političnih organizacij	62.9	82.5
— negospodarske investicije — anuitete	201.0	246.5
— gospodarski posegi	54.9	55.9
— vlaganje v rezervni sklad	—	69.0
— in posebno proračunsko rezervo	298.5	—
— proračunske obveznosti iz prejšnjih let	30.0	65.0
— gospodarske investicije — anuitete	59.0	22.0
— proračunska rezerva:		
a) sredstva za nepredvidene in premo predvidene izdatke	15.0	218.7
b) operativna rezerva	—	100.0
Skupaj	5.762.1	6.983.8

Kako, s kakšnimi prispevki in davki naj bi občinska skupščina zagotovila financiranje posameznih dejavnosti v predlaganem obsegu

PRISPEVEK OD OSEBNEGA DOHODKA IZ DELOVNEGA RAZMERJA

Prispevek iz delovnega razmerja je dohodek vseh družbeno politič-

nih skupnosti (federacije, republike, občine). Federacija je uvedla 3 % prispevek na bruto osebne dohodke, po predlogu republiškega plana pa je predvidenih 7,7 % kot dohodek republike.

Za kritje osnovnih nalog občine bi se bilo treba odločiti za občinsko stopnjo 6,8 %. V tem primeru bi znašala skupna stopnja 17,5 %.

Nasproti dosednji obremenitvi osebnih dohodkov, ki je znašala skupaj z dopolnilnim proračunskim prispevkom 17,25 %, se predlagana obremenitev ne bi bistveno zvišala.

Prispevek od delovnega razmerja se obračunava po stopnjah, ki veljajo v občini, kjer ima delovna organizacija sedež, plačujejo pa se občini, kjer delavec stanuje.

Na podlagi smernic zveznega družbenega plana predvidevamo, da bo znašala masa bruto osebnih dohodkov občanov naše občine 36,5 milijarde dinarjev, prispevek od delovnega razmerja po skupni stopnji 17,5 %, bi znašal 6.387,5 milijonov dinarjev, od tega za občino 2.482,0 milijonov. Če bi se zbori volivcev in občinska skupščina odločili za pol odstotka višjo stopnjo, bi to predstavljalo v proračunu dodatni dohodek okrog 175 milijonov dinarjev.

Takšen predlog utemeljujemo z dejstvom, da se letos ukine dopolnilni proračunski prispevek, ki je bil v celoti dohodek občine, medtem ko se prispevek iz delovnega razmerja plačuje občini, kjer ima zavezanec stalno prebivališče.

Ker se tudi drugi prispevki plačujejo po mestu prebivališča (prispevek od avtorskih pravic), predstavlja to dejstvo za našo občino v letu 1965 za okoli 900 milijonov manjše dohodke iz teh virov kot v letu 1964.

Zaradi tega v minimalnem programu tudi niso zajete nekatere nujne investicije v družbenih službah in komunalni dejavnosti, za katere so bili že podani predlogi na zborih volivcev in katere prikazujemo kot dodatne predloge, odvisne od povišanih stopenj prispevkov oziroma davkov.

Kot praktičen primer izračuna prispevka od delovnega razmerja navajamo:

Stopnja 17,5 % na bruto osebne dohodke predstavlja približno 28,8 % na neto osebne dohodke.

Za delavca, ki dobi 50.000 din osebne dohodka, plača podjetje iz sredstev za osebne dohodke prispevek od delovnega razmerja v višini (približno) 14.400 din, od česar pripade občini 5600 din. Seveda pa delavec od 1. marca dalje ne plača več dopolnilnega proračunskega prispevka, ki ga je doslej plačeval od neto osebnih dohodkov.

Prispevek od kmetijstva naj bi se plačeval po progresivni lestvici. Ta prispevek je v naši občini minimalen, saj imamo samo nekaj kmetov, lastniki oziroma uživalci zemljišč, ki imajo manj kot 50.000 dinarjev katastrskega dohodka letno, pa so oproščeni tega prispevka.

Prispevek od kmetijstva predpisuje odslej občina, kjer zemljišče leži, in se tej občini tudi plačuje. Za občino Ljubljana-Center bodo znašala ta sredstva približno 300 tisoč dinarjev.

PRISPEVEK OD OBRTI

Pri sestavi osnutka družbenega plana smo glede odmere prispevkov od obrtnih dejavnosti težili za tem, da bi v čim večji meri izrazili že v preteklem letu začrtane smernice za davčno politiko do obrtništva. V smislu teh smernic bi bilo treba glede dajatev izenačiti zasebnega obrtnika z delavcem ustrezne strokovne izobrazbe v isti ali sorodni stroki v družbenem sektorju.

Prispevek od obrti se plačuje na enega od naslednjih načinov:

- po pavšalni letni osnovi,
- v pavšalnem letnem znesku,

— po dejanskem osebnem dohodku, — v odstotku od vsakega posameznega kosmatega dohodka.

a) Po pavšalni letni osnovi naj bi plačevali prispevek od obrti obrtniki, ki opravljajo storitveno obrt, kar pomeni, da se jim določi osnova za 1 leto vnaprej. Ta osnova ne sme presegati povprečnega letnega osebnega dohodka delavca ustrezne strokovne izobrazbe v isti ali sorodni stroki v družbenem sektorju za redni delovni čas.

Ti zavezanci naj bi plačevali prispevke po stopnjah od 8 do 17,5 %, odvisno od višine letne pavšalne osnove.

b) Zavezancem, ki opravljajo obrtno dejavnost kot postranski poklic, brez stalnega mesta in pod., se določa prispevek v pavšalnem znesku za leto naprej. Letni pavšalni znesek naj bi znašal od 5000 do 30 tisoč dinarjev.

c) Obrtniki, ki opravljajo proizvodno obrt, naj bi plačevali prispevke po dejansko ugotovljenem dohodku, ki se ugotavlja po preteklem letu in ne bi smel znašati manj, kot znaša povprečni letni osebni dohodek delavca ustrezne strokovne izobrazbe v isti ali podobni dejavnosti v družbenem sektorju.

Stopnje prispevkov naj bi znašale po lestvici od 17,5 do 40 % in sicer: pri osnovi do 900.000 dinarjev 17,5 %, pri osnovi nad 2.100.000 din pa 40 %.

d) V odstotku od posameznega kosmatega dohodka plačujejo prispevek občani, ki priložnostno opravljajo storitve državnim organom ali delovnim in drugim organizacijam. Po predlogu naj bi ostale dosedanje stopnje obdavčitve, tj. od 10 do 15 %.

Ob upoštevanju teh stopenj predvidevamo, da bi znašali dohodki za občino, ki jih plačujejo samostojni obrtniki, 114 milijonov dinarjev.

Kot primer obremenitve obrtnika v storitveni obrti navajamo: Če vzamemo, da ima frizer v družbenem sektorju povprečni neto mesečni osebni dohodek 40.000 din, prispevki znašajo 23.500 din, bruto mesečni osebni dohodek znaša 63.500 din, letno 762.000 din. Ta znesek služi kot osnova za prispevek samostojnega obrtnika. Po predlagani lestvici bi se od tako ugotovljene osnove obračunaval prispevek po stopnji 8 %, kar pomeni, da naj bi obrtnik plačal prispevek od obrtnih dejavnosti v znesku 60.960 dinarjev.

Prispevek od intelektualnih storitev bi plačevali odvetniki, zasebni profesorji glasbe itd. Stopnja tega prispevka naj bi bila enaka stopnji prispevka od delovnega razmerja. Ob upoštevanju te stopnje (17,5 %) bi znašal dohodek občine iz tega vira 7 milijonov dinarjev letno.

Prispevek od avtorskih pravic se je doslej plačeval po stopnji 15 %. Menimo, da naj bi pri tej vrsti dohodkov ostala stopnja prispevka neizpremenjena.

Predvidevamo, da bo prispevek od avtorskih pravic znašal za leto 1965 okoli 75 milijonov dinarjev.

Davek od stavb bi se plačeval od stanarine ali najemnine oziroma od stanarinske ali najemniške vrednosti. Stopnja naj bi bila enaka dosednji (50 %), osnova pa naj bi bila 1-letna stanarina oziroma najemnina, zmanjšana za stroške upravljanja in vzdrževanja, kot to določa odlok mestnega sveta (Glasnik, številka 24/64). Dohodek občine bi znašal okoli 21,5 milijona dinarjev.

Davek od premoženja se plačuje od dohodkov, doseženih ob prodaji

stvari večje ali trajnejše vrednosti (stavbe, avtomobili). Ta davek naj bi se plačeval po progresivni lestvici, kot je bilo to doslej, osnovo pa bi predstavljala dohodek od premoženja, zmanjšana za potrebne stroške (nabavna vrednost stavbe itd.).

Predvideni dohodek bi znašal 20 milijonov dinarjev.

Davek na dohodek, ustvarjen z dopolnilnim delom drugih se plačuje od dohodka, ki ga ustvari tuja delovna sila. Zavezanci, ki opravljajo storitve, bi plačevali ta davek v letnih pavšalnih zneskih od 10 tisoč do 40 tisoč din, zavezanci, ki opravljajo proizvodno obrtno dejavnost pa od dohodka, ki ga tuja delovna sila ustvari, in sicer po progresivnih stopnjah. Davek od tuje delovne sile bo predvidoma znašal 7 milijonov dinarjev.

Prometni davek na maloprodajo predstavlja znaten vir dohodka občine. V letu 1964 je bilo v občini prodanih za okoli 51,5 milijonov dinarjev blaga, ki je podvrženo prometnemu davku na maloprodajo. Upoštevač smernice zveznega družbenega plana in porast prodaje v preteklem letu računamo, da bo znašal promet v trgovini na drobno (brez prehrabnih artiklov) v letu 1965 okoli 67 milijard dinarjev. Občinski prometni davek od maloprodaje je dohodek občine in republike. Predvidevamo, da bo republiška skupščina predpisala 2 % pro-

metni davek na maloprodajo za svoje potrebe, v tem primeru bi se delež občine pri dosednji stopnji (5 %) zmanjšal. Po smernicah republiškega družbenega plana naj bi občine predpisale 4 % občinski prometni davek. Skupna stopnja bi v tem primeru znašala 6 % in bi bila za 1 % višja od dosedanje (1 % prometnega davka v maloprodaji predstavlja za občino dohodek 670 milijonov dinarjev).

Svet za družbeni plan in finance meni, da brez povišanja občinskega prometnega davka na maloprodajo ne bi mogli pokrivati osnovnih družbenih potreb. Prometni davek na maloprodajo, ki bi se plačeval občini po stopnji 4 %, bi predstavljal za občino dohodek 2680 milijonov dinarjev.

Prometni davek od alkoholnih pijač naj bi se plačeval po dosednjih stopnjah: prometni davek v trgovini 20 % od prodajne cene, v gostinstvu pa po količini. Dohodek iz tega vira bi znašal pri taki obremenitvi 610 milijonov dinarjev.

Dohodek občine so tudi upravne, sodne in komunalne takse. Delitev taks med posamezne družbenopolitične skupnosti še ni dokončno urejena, zato prikazujemo dohodke iz tega vira v skupni ocenjeni višini 630 milijonov dinarjev.

V nadaljevanju prikazujemo izračun dohodkov po predloženih stopnjah:

PREDVIDENI DOHODKI OBČINE V LETU 1965

V tisočih dinarjev

Naziv	Stopnje				Plan za l. 1965		
	Skup. stop.	Zveza	Republ. Občina	Zveza	Republ. okraj	občina	
A. Prispevki							
I. Prispevki iz os. doh. iz del razmerja	17,5	3	7.7	6.8	1,095.000	2,810.500	2,482.555
II. Prispevek iz os. doh. od kmetijstva					100		300
III. Prispevek iz os. doh. od obrt. dejavnosti							114.000
IV. Prispevki od intelektual. storitev							7.000
V. Prispevek od avtorskih pravic							75.000
VI. Prispevek od skupnih doh. občanov							100.000
Skupaj prispevki:					1,095.100	2,810.500	2,778.300
B. Davki							
VII. Davek na hod. od stavb							21.500
VIII. Davek od premoženja in prem. pravic							20.000
IX. Davek na doh. dosežen z uporabo dopolnil. dela drugih							7.000
X. Obč. promet. davek na maloprodajo	6	—	2	4	—	1,340.000	2,680.000
XI. Obč. promet. davek od alkohol. pijač							610.000
XII. Ostali promet. davek							230.000
Skupaj davki						1,340.000	3,568.500
C. Takse							
							630.000
D. Ostali dohodki							
							7.000
Skupaj dohodki					1,095.100	4,150.500	6,988.800

Če bi se občinska skupščina in zbori volivcev odločili za stopnje prispevkov in davkov, ki so bile do

tu obrazložene, bi znašali skupni dohodki občine za kritje osnovnih nalog v letu 1965 6,988,8 milijarde dinarjev.

III.

Predlog porazdelitve sredstev na koristnike

Družbene službe

V tem delu predloga družbenega plana nakazujemo razvoj, naloge in materialne potrebe družbenih služb v letu 1965 na področju vzgoje in izobraževanja, kulture, telesne kulture, zdravstva in skrbi za socialno varnost občanov. Predlog je usklajen z dolgoročnejšimi programi razvoja varstva otrok, razvoja šolstva ter doslej usvojenimi smernicami za dolgoročnejši razvoj ostalih dejavnosti.

Z izvrševanjem teh nalog bodo družbene službe posredno udeležene pri nadaljnji krepitvi našega gospodarstva ter rasti družbene in individualne produktivnosti dela.

DRUŽBENO VARSTVO OTROK IN DRUŽINE

Razvoj varstva otrok in družine je pomembna družbena naloga komune. V skladu s programom razvoja varstva otrok, ki ga je sprejel občinski ljudski odbor v decembru 1962, so bili v letih 1963 in 1964 vloženi znatni napor in finančna sredstva za sistematično urejanje družbenega varstva, prehrane in rekreacije otrok.

Po podatkih imamo v občini 9415 otrok od 15. leta starosti, in to:

1195 dojenčkov, 3159 predšolskih in 5061 šolskih otrok.

V sedmih vzgojno varstvenih zavodih je skupno 1219 otrok:

do 1. leta starosti	28 ali 2,3 %
od 1—3 let starosti	47 ali 3,9 %
od 3—7 let starosti	726 ali 60 %
od 7—14 let starosti	372 ali 30 %
nad 14 let starosti	46 ali 3,8 %

V celodnevno bivanje je v desetih osnovnih šolah vključenih 850 šolskih otrok, torej je v varstvo zajetih skupno 2069 otrok ali 22 %.

V primerjavi z letom 1963 smo s smotrnimi investicijskimi vlaganji in drugimi ukrepi, predvsem z urejanjem organiziranega varstva po šolah v letu 1964, zvišali kapacitete otroškega varstva pri dojenčkih za 59 %, pri predšolskih za 14 % in pri šolskih otrocih za 20 %. Izdatki za varstva otrok so znašali:

	Leto 1963		
	V tisočih dinarjev		
	Osnov. dej.	Invest.	Skupaj
VVZ	65.074	47.375	112.449
Šol. varstvo	12.500	—	12.500
Skupaj	77.574	47.375	124.949

	Leto 1964		
	V tisočih dinarjev		
	Osnov. dej.	Invest.	Skupaj
VVZ	93.341	6.690	100.031
Šol. varstvo	51.487	15.243	66.730
Skupaj	144.828	21.933	166.761

Letovanje otrok so posebna oblika družbenega varstva otrok v času počitnic. V tritedenska zdravstvena in druga letovanja je bilo v zadnjih dveh letih zajetih povprečno 1200 otrok v starosti od 5 do 15 let, kar pomeni 12,7 % vseh otrok te starosti v občini. V dnevna letovanja je bilo vključenih nadaljnjih 800 otrok. Približno toliko otrok je bilo deležnih tudi varstva in nadzora na otroških igriščih.

Letovanja so bila v počitniški bazi Gorje pri Bledu in v Savudriji. Ker te kapacitete niso zadoščale, smo pričeli graditi v letu 1964 nov dom v Savudriji; v Gorjah pa je bila dozidana jedilnica. Za vse oblike letovanja otrok v starosti od 5 do 15 let so bila v letih 1963 in 1964 porabljena naslednja sredstva:

	V tisočih dinarjev	
	1963	1964
Za osnov. dejavnost	25.402	27.710
Za investicije	2.388	132.000
	27.790	159.710

V skrbi za zdravje otrok in za razbremenitev družine zavzema pomembno mesto skrb za organizirano prehrano otrok.

Ker nimamo družbenega obrata za mladinsko prehrano, smo za potrebe šolskih otrok, ki so v varstvu, uporabili obstoječe kuhinjske kapacitete vzgojno varstvenih zavodov. Tako smo poskrbeli, da ima urejeno prehrano skupno 1340 šolskih otrok ali 26,4 % vseh šoloobveznih otrok v občini. Če upoštevamo, da ima urejeno prehrano v lastni družini le okoli 40 % vseh šolarjev, ima torej urejeno prehrano 66,4 % vseh šolskih otrok. Za izboljšanje tega stanja bo potrebno vložiti še znatne napore.

Bolje je urejena dopolnilna prehrana šolskih otrok s šolskimi malicami. V šolskem letu 1963/64 je te malice prejemale 4598 otrok ali 77 odstotkov, v šolskem letu 1964/65 pa prejema malice 4854 otrok ali 86,8 odstotkov.

Za zdravstveno varstvo otrok skrbita zlasti Centralni otroški dispanzer in Centralna šolska poliklinika, v znatni meri pa tudi patronažna in babiška služba pri zdravstvenem domu Center. Skupno je bilo v letu 1964 sistematično pregledanih 5955 šolskih otrok, 494 novorojenčkov in 3514 predšolskih otrok.

Posebnega varstva družbe so deležni mladoletni otroci, za katere starši iz kakršnihkoli razlogov ne morejo ali pa niso sposobni skrbeti. To so otroci brez obeh roditeljev ter otroci z motnjami v duševnem ali telesnem razvoju in naposled otroci iz družin z neurejenimi razmerami, ki zelo negativno vplivajo na otrokov nadaljnji razvoj. V takih pri-

merih pride pogosto do ločitve otroka od družine in oddaja v zavod ali v rejo tuji družini.

V letu 1964 je bilo porabljenih 22.695.000 dinarjev za reševanje navedenih nalog.

Pri izvajanju programa razvoja varstva otrok v zadnjih dveh letih so izkušnje pokazale, da je treba program ponovno proučiti in ga prilagoditi družbeno ekonomskim pogojem ter potrebam za daljše obdobje.

Predvidevanja:

V letu 1965 je mogoče razširiti kapacitete za varstvo otrok, tako da se poveča odstotek v varstvo zajetih otrok od dosedanjih 22 % na 59 % vseh otrok v starosti do 15 let.

Za uresničitev tega načrta predlagamo vrsto ukrepov:

— Adaptirati bi morali zgradbo VVZ dr. Franceta Prešerna (investicija 25 milijonov dinarjev), s čimer bi pridobili prostore za varstvo 30 dojenčkov. Istočasno tudi povečanje kapacitet kuhinje za 60 obrokov;

— Preseliti bi morali vsaj 350 šolskih otrok (od skupnega števila 418) iz vzgojno varstvenih zavodov v varstvene oddelke pri šolah. S tem bomo zvišali kapacitete za varstvo dojenčkov za 60 % in varstvo predšolskih otrok za 48 %, kar bo terjalo le manjša investicijska vlaganja za nabavo opreme, potrebne tej starostni stopnji.

— Dokončati bi morali adaptacijo osnovne šole Ledina, nakup stanovanjske hiše z vrtom za urejanje varstva šolskih otrok osnovne šole T. Tomšiča ter premestitev učencev iz nižjih razredov skrbških oddelkov osnovne šole Prežihov Voranc v osnovno šolo Angelece Ocepek. S tem bo možno urediti varstvo še za nadaljnjih 80 otrok.

— V vzgojno varstvenem zavodu Novi trg so prostori neprimerni. Zato bi bilo treba urediti na območju Stare Ljubljane nove prostore za 40 predšolskih otrok. Dosedanje prostore bi odprodali Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. S tako pridobljenimi sredstvi bi izvršili adaptacijo novih prostorov.

— Treba bo nadaljevati z dosedanjimi praksami, da investitorji, ki gradijo stanovanjske objekte, uredijo primerne površine za varstvo otrok v teh objektih. V letu 1965 je taka gradnja predvidena pri zazidavi Ferantovega vrta in na Prulah.

— Zaradi vedno bolj perečega problema varstva dojenčkov in predšolskih otrok v krajevni skupnosti Poljane in Stari Vodmat predvideva perspektivni program na teh področjih gradnjo novega objekta in adaptacijo, da bi v celoti krili te potrebe. V letošnjem letu bo treba pripraviti investicijske načrte za obe gradnji in v ta namen zagotoviti potrebna sredstva.

— Prehrana šolskih otrok ostane še vedno odprto vprašanje. Nadaljnji program razvoja družbenega varstva otrok in družine bo moral vsebovati tudi plan prehrabnih

kapacitet za otroke. Zato se bodo morale v letu 1965 še naprej maksimalno izkoriščati kuhinjske kapacitete VVZ vsaj za tiste otroke, ki so že v varstvu.

Dopolnilna prehrana v obliki šolskih malic bo potekala kot doslej. Stroške bo kril sklad za šolstvo, za kar bo potrebnih 45.500.000 dinarjev.

— Zavod za počitniška letovanja bo moral v letu 1965 poskrbeti za tritedenska letovanja vsem otrokom, ki bodo iz zdravstvenih ali drugih razlogov potrebni letovanja zunaj Ljubljane. Zavod bo moral skupaj s krajevnimi skupnostmi skrbeti tudi za dnevna letovanja otrok in za nadzor na igriščih v počitnicah. Moral bo tudi v sodelovanju s Počitniško zvezo in taborniki razširiti svoj program na organizacijo letovanj in taborjenj za mladino. Zavod ima, skupaj s šolami, pomembne naloge tudi pri razvijanju pouka smučanja in plavanja ter drugih oblik pouka v naravi.

Predvidevamo, da bo mogoče na tritedenska letovanja poslati najmanj 1600 otrok in mladine ali za 400 več kot lani. V dnevna letovanja bo zajetih 100 otrok. Za te oblike letovanj bo potrebnih 28 milijonov dinarjev poleg prispevka staršev, če računamo, da bo cena oskrbnega dne z vsemi stroški okoli 1000 dinarjev.

Za razširitev počitniških baz za otroke bo v letu 1965 potrebno dograditi počitniški dom v Savudriji in dovršiti adaptacije v počitniškem domu Gorje pri Bledu. Z dograditvijo se bodo te kapacitete povečale za 120 postelj. Za ta dela bo treba v letošnjem letu zagotoviti 190 milijonov dinarjev. Za rekreacijo otrok bi torej potrebovali skupaj 218 milijonov dinarjev.

Pri nadaljnjem razvoju zdravstvenega varstva predšolskih in šolskih otrok predvidevamo naslednje naloge:

— Financiranje celotnega preventivnega zdravstvenega varstva otrok bo potekalo v neposrednem in sporazumnem sodelovanju s skladom zdravstvenega zavarovanja komunalne skupnosti socialnih zavarovancev. To zagotavlja enotnejši program in enotnejše preventivno zdravstveno varstvo.

— Komunalna skupnost socialnega zavarovanja bi v letu 1965 prevzela financiranje celotnega zdravstvenega varstva predšolskih in šolskih otrok, vsa obvezna cepljenja ter financiranje patronažne babiške službe.

— Sklad za zdravstveno varstvo pa bi financiral stroške neobveznega cepljenja, sistematske preglede zdravstveno nezavarovanih predšolskih in pošolskih otrok, zdravstvena letovanja ter zdravstveni nadzor v vzgojno varstvenih zavodih. Za izvajanje tega programa bi bilo treba zagotoviti 24.500.000 dinarjev.

— V letu 1965 bi morali še bolj poglobiti skrb za otroke, ki so potrebni posebnega varstva družbe. Pri

reševanju tega problema je treba pogosto prevzeti celotno skrb za otroke bodisi z oddajo v mladinske vzgojne domove ali v tuje družine. Upoštevajoč povišanje življenjskih

stroškov bo za to potrebnih 81 milijonov dinarjev. Za realizacijo celotnega programa družbenega varstva otrok v občini bi bila torej potrebna naslednja sredstva:

V občinsko zvezo za telesno kulturo niso vključena društva, ki skrbijo za izrazito rekreativno dejavnost (taborniška organizacija, počitniška zveza, planinska društva). Morali bi zagotoviti sredstva za razvoj njihove dejavnosti na osnovi predloženih programov. Zato je predvidenih 7 milijonov dinarjev. Velikega pomena so tudi množične akcije, ki jih prirejajo v občini različna društva in organizacije, kot so: množični smučarski tečaji mladine, plavalni tečaji za neplavalce, in množična tekmovanja v okviru jugoslovanskih športnih iger, dejavnost šolskih in študentskih društev itd. Zaradi pomembnosti in povečanega obsega teh akcij moramo sredstva za te namene primerno povečati, zato predvidevamo zvišanje sredstev od 6 milijonov v letu 1964 na 10 milijonov dinarjev v letu 1965.

dejavnost skupaj 230 milijonov din, kar je za 29 % več kot v letu 1964. Način financiranja gimnazij pa bo treba v l. 1965 izpopolniti in vključiti gimnazije v sistem financiranja vseh šol II. stopnje.

Med ukrepe za izboljšanje vzgojno-izobraževalnega dela spada tudi uvedba novih, objektivnejših meril za financiranje šolskih zavodov. Dosedanji kriteriji niso v zadostni meri upoštevali različnosti delovnih pogojev posameznih šol niti kvalitete pouka in prizadevnosti delovne skupnosti posamezne šole. Tak sistem financiranja tudi ni dovolj spodbujal samoupravljanja v šolah.

Nova merila zagotavljajo enakopravnost šol upoštevaje samoupravne pravice in delitev po delu. Ker je treba osebne dohodke prosvetnih delavcev prilagoditi osebnim dohodkom ustreznih profilov v gospodarstvu, upošteva plan 25 % povečanje sredstev za osnovno dejavnost vsem šolskim kolektivom. Nova merila zagotavljajo tudi 5 % dodatek na bruto osebne dohodke kot namenska sredstva šolam za sklad skupne porabe. To znaša skupno za vse šolske kolektive 49 milijonov dinarjev. S temi sredstvi imajo šolske delovne organizacije možnost reševanja stanovaljskih problemov ob istočasnem angažiranju lastnih sredstev in drugih kreditov.

Merila predvidevajo tudi posebna sredstva za nagrajevanje po uspehih dela posameznega kolektiva v višini 1,5 % sredstev od celotne vsote dohodkov, kar predstavlja skupno 18 milijonov dinarjev. O notranji razdelitvi sredstev odločajo delovne skupnosti in njihovi samoupravni organi popolnoma samostojno.

Po programu se v prihodnjem letu ne bodo znatno povečale kapacitete šol razen z nadzidavo osnovne šole Ledina, ki bo s šolskim letom 1965/66 pridobila 7 učilnic in 5 pomožnih prostorov.

V nadaljnjih 3 — 4 letih bi morali povečati kapacitete z dozidavo osnovne šole M. Vrhovnik, nadzidavo ali dozidavo osnovne šole Prežihovega Voranca ter z začetkom novogradnje osnovne šole na območju KS Poljane.

Nujno bi bilo treba predvideti gradnjo telovadnice pri šoli M. Vrhovnik in pričetek gradnje pokritega plavalnega bazena za redni pouk plavanja. Za obe investiciji se postavlja vprašanje, kako zagotoviti finančna sredstva kot tudi, kateri objekt naj bi imel prioriteto.

Predvidena investicijska vsota za telovadnico M. Vrhovnik znaša 180 milijonov dinarjev. Izgradnjo telovadnice narekujejo tudi potrebe II. gimnazije, ki nima telovadnice in je še vedno le pogojno verificirana. Po tem predlogu bi bilo v letu 1965 mogoče zagotoviti komaj 100 milijonov od skupne vsote 540 milijonov din. Če bi se odločili za povišanje stopnje prispevka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja za 0,5 %, bi s tako pridobljenimi sredstvi omogočili dograditev telovadnice in začetek gradnje bazena.

V vzgojno izobraževalni ustanovi sta Delavska univerza »Boris Kadrič« in Zavod za prosvetno pedagoško službo Ljubljana. Za osnovno dejavnost omenjenih ustanov bi bilo treba v letu 1965 zagotoviti 40 milijonov dinarjev.

Skupno potrebna sredstva za šolstvo znašajo:

— za osnovno dejavnost	1.160.000.000
— za dokončanje začetih investicij	145.000.000
— za odpl. kreditov	35.000.000

Pri tem niso upoštevane obveznosti občine do sofinanciranja srednjih strokovnih šol, ki znašajo 780 milijonov dinarjev. Za ta namen bi v občinskem šolskem skladu zagoto-

1. družbeno varstvo otrok v starosti do 15 let (vključno investicije)	288.443.000 din
2. Rekreativna otrok	218.000.000 din
3. Prehrana otrok	45.500.000 din
4. Zdravstveno varstvo otrok	10.500.000 din
5. Urejanje varstva otrok pod posebnim varstvom družbe	81.000.000 din
Skupno:	643.443.000 din

Kako se povečujejo sredstva za otroško varstvo kaže naslednja tabela:

Osnovna dejavnost in investicije	v tisočih dinarjev		
	1963	1964	1965
Indeks	100	200	292

TELESNA KULTURA

Ko podajamo oceno realizacije družbenega plana telesne kulture in športne rekreacije za leto 1964, želimo predvsem poudariti, da je bila posebna skrb posvečena množični telesnokulturni dejavnosti mladine. V teh prizadevanjih smo dosegli določene uspehe, saj je Sklad za šolstvo v letu 1964 vložil v izgradnjo telovadnic 202.000.000 din. Dograjeni sta bili dve telovadnici pri osnovni šoli Prule in ena pri osnovni šoli dr. Jožeta Potrča.

V vseh šolah smo uvedli obvezen pouk v smučanju in plavanju. V ta namen so bili organizirani sedemdnevni strnjeni smučarski tečaji. Skozi te tečaje so šli vsi učenci sedmih razredov osnovnih šol, skupno 769 učencev. Pouk plavanja je potekal v času »razredov v naravi« v Savudriji, kjer se je 95 % neplavalcev naučilo plavati. Tako organiziranega pouka plavanja je bilo deležnih 626 učencev. V letu 1964 smo tudi dokončali prvo fazo izgradnje športnega centra v krajevni skupnosti Poljane.

Poleg šol se v program fizikalne dejavnosti vključujejo tudi športne organizacije in društva. Ugotavljamo, da so programi dejavnosti posameznih društev premalo usklajeni in da bi bilo treba doseči boljše sodelovanje med šolo in športnimi organizacijami ter s tem zagotoviti sistematičnejše vključevanje mladine v športne dejavnosti.

Prav tako delovne organizacije posvečajo premalo pozornosti telesni kulturi in rekreaciji ali pa enostransko podpirajo samo posamezne vrste športa ter zanemarjajo organizacijo in skrb za množično fizikalno rekreacijo svojih delavcev.

Vzgojo telesne kulture je treba čim bolj prenesti na šole. Izboljšati je treba kvaliteto pouka na tem področju, ustanavljati šolska društva, razvijati medšolska tekmovanja, zagotoviti kvaliteten kader in še naprej razvijati materialne pogoje.

Pomembna je tudi postopna gradnja telesno-kulturnih in otroških igrišč po krajevnih skupnostih. Zato bi v letu 1965 povečali investicijska vlaganja v gradnjo teh objektov od 10.770.000 dinarjev v letu 1964 na 40.000.000 dinarjev v letu 1965. S temi sredstvi bi bilo mogoče nadaljevati drugo fazo gradnje fizikalnega igrišča v krajevni skupnosti Stara Ljubljana. Za ti dve igrišči je treba izdelati finančni program, ki bo zagotavljal dokončno dograditev teh centrov.

Poleg tega bi bilo treba nameniti nekaj sredstev za ureditev otroških

igrišč na območju krajevne skupnosti Tabor in Ajdovščina.

Občinska zveza za telesno kulturo vključuje 18 športnih društev z več kot 9000 člani. V letu 1964 je prejela za osnovno dejavnost 17 milijonov dinarjev. V letu 1965 naj bi se ta sredstva zvišala za 40 milijonov din. Zato pa bo treba v letu 1965 še bolj kritično in dosledneje financirati ter razvijati tiste dejavnosti, ki slonijo na množičnosti in v tej množičnosti sistematično razvijati kvalitete. Izdelati bo treba čim objektivnejša merila za financiranje te dejavnosti.

Izdatki za telesnokulturno dejavnost v letih 1963—1965:

Indeks	1963	1964	1965
	realizacija	realizacija	plan
	40.187.460	75.950.773	113.733.400
	100	189	273

ŠOLSTVO

Pomemben napredek je bil dosežen zlasti v kvalitetnem razvoju osnovne dejavnosti, v razvoju novih metod pouka ob vlaganju znatnih investicijskih sredstev za razširitev šolskih prostorov.

V občini je bilo leta 1964 10 osnovnih šol s 5577 učenci ter 1 posebna šola — vzgojni zavod J. Levca s 361 učenci, t. j. skupno 5.938 učencev.

Nove oblike in metode pouka se odražajo predvsem v naslednjem:

— kabinetni pouk kot najsodobnejša oblika izobraževanja sta že uvedli šoli Toneta Čufarja in dr. J. Potrča, pripravljata pa ga tudi šola M. Vrhovnik.

— obvezen pouk smučanja kot sestavni del pouka telesne vzgoje je uveden po vseh šolah in zajema vse otroke 6. razredov.

— Pouk v naravi je uveden za vse otroke 4. razredov osnovne šole, ki ga šole organizirajo v pomladanskih in jesenskih mesecih v počitniških bazah Gorje in Savudrija.

Nove oblike izobraževanja in prehod na enozmenični pouk omogočajo predvsem smotrno povečanje šolskih prostorov.

V letu 1964 je bilo uporabljenih za investicije v šolstvu 628 milijonov dinarjev. S tem se je povečalo število učilnic za 19, število ostalih prostorov pa za 30. Zgrajeni sta bili tudi 2 veliki in 1 mala telovadnica. Na ta način je bilo omogočeno, da ima 33 % vseh učencev pouk v eni izmeni.

Predvidevanja za leto 1965: Ob danih materialnih možnostih občine je treba šolstvu zagotoviti sredstva zlasti za financiranje osnovne dejavnosti, z investicijskimi vlaganji pa

dokončati vse začete gradnje, kot so: dokončanje osnovne šole Ledina in počitniške baze v Savudriji, nakup vile pri osnovni šoli Toneta Tomšiča in najnujnejša vzdrževalna dela.

Tako bi se za redno financiranje osnovne dejavnosti v letu 1965 zvišala finančna sredstva za 35 %, za investicije pa znižala za 46 %.

Za redno delovanje in za doseg ciljev, ki so postavljeni v programu razvoja šolstva bi bilo treba zagotoviti šolam 1.120 milijonov dinarjev za osnovno dejavnost. V stroških za osnovno dejavnost šol so upoštevana sredstva za osebni dohodek prosvetnih delavcev, materialni in funkcionalni izdatki šol, šolske malice in stroški za nabavo knjig vsem učencem osnovnih šol.

Višina teh sredstev omogoča nadaljnje uvajanje sodobnejših oblik vzgojno-izobraževalnega dela:

— V naslednjem šolskem letu bosta uvedli kabinetni pouk osnovni šoli M. Vrhovnik in Prule, tako da bi od 9 osnovnih šol imele tak način pouka 4 šole.

— Tudi v naslednjem letu bodo šole organizirale smučarske tečaje, ki se jih bodo udeležili vsi učenci 6. razredov.

— Pouk v naravi se bo kot stalna oblika dela nadaljeval v šolskem letu 1965. Tega pouka se bodo udeležili vsi učenci 4. razredov osnovnih šol.

V letu 1965 bi nadaljevali uvajanje brezplačnega šolanja. Otroci osnovnih šol bi prejeli knjige v šoli. Za to bi bilo treba zagotoviti 20 milijonov dinarjev in 45,5 milijonov dinarjev za šolske malice.

Sredstva za II. gimnazijo in gimnazijo Poljane, znašajo za osnovno

vili 500 milijonov dinarjev, preostala sredstva pa bi bilo treba zbrati iz prispevkov delovnih organizacij, saj so kadri teh šol namenjeni predvsem za potrebe gospodarstva. To dolžnost jim nalaga tudi temeljni zakon o financiranju šolstva, saj delovne organizacije ne odvajajo več ustreznega dela sredstev za strokovno šolstvo zbornicam.

ZDRAVSTVENO VARSTVO

V letu 1964 smo načrtneje pristopili k proučevanju in analiziranju programa osnovne zdravstvene službe. Ta program, ki bo vseboval tudi predloge nadaljnega razvoja zdravstvenega doma Center, bo predložen v obravnavo občinski skupščini do maja 1965.

V letu 1964 je prišlo tudi do širšega in tesnejšega sodelovanja s komunalno skupnostjo socialnega zavarovanja zlasti na področjih koordinacije programov in sofinanciranja preventivnih zdravstvenih dejavnosti.

Osnovne naloge zdravstvene službe v letu 1965 naj bi bile naslednje:

— Osnova za delo zdravstvenih zavodov, kakor tudi osnova za financiranje zdravstvenih storitev, morajo biti objektivni programi dela posameznih zdravstvenih zavodov. Ti programi morajo upoštevati potrebe občanov, realne možnosti skladov komunalne skupnosti in občine ter lastne možnosti.

Preventivno zdravstveno varstvo naj se v letu 1965 financira iz enega vira. S tem bi dosegli boljše in enotnejše obravnavanje zdravstvene zaščite, enotnejše spremljanje programov dela, sklepanje pogodb ter evidenco o rezultatih in izvršenem delu.

— Od zdravstvenega centra pričakujemo strokovno sodelovanje in proučevalno delo na organizaciji zdravstvene službe.

— Sanitarna inšpekcijska služba ima prvenstveno nalogo na področju medicine dela, higijene prehrane, komunalne in šolske higijene, kakor tudi pri delu za preprečevanje in zatiranje vzrokov za nastanek nalezljivih bolezni.

Občina se s svojimi sredstvi vključuje v financiranje gradnje bolnišnice (NBL). Dosedaj smo prispevali v ta namen naslednja sredstva:

V letu 1963 62,400.000 din
V letu 1964 249,600.000 din

Obveznost za leto 1965 znaša 104 milijone dinarjev, in anuitete v višini 49 milijonov dinarjev za še najeta posojila v letu 1964. Poleg te investicije je treba v skladu za zdravstveno varstvo zagotoviti sredstva za naslednje dejavnosti:

Dejavnost	plan 1965
Stroški brezplačnega zdravljenja, mrliško ogledna služba, stroški dietne prehrane, neobv. cepljenje	7,700.000
Stroški kmečkega zavarovanja	2,000.000
Stroški sanitarn. inšpekc. službe	3,500.000
Stroški higiensko — epidem. službe	3,000.000
Medobčinski zdrav. center	12,000.000
Komisija I. stopnje za odpravo plodu	600.000
Ekspertize in strokovno delo zunanjih sodelav. pri sestavi program.	850.000
Dejavnost občinskega odbora RK	3,500.000
Čakalnica za matere in otroke	2,000.000
Pregledi športnikov	500.000

Nadaljevati bo treba z nakupom stanovanj za aktivne TBC bolnike in njihove družine. V letu 1964 je

bilo dodeljenih 9 stanovanj v vrednosti 29,000.000 (ob 50 % udeležbi, kar pomeni skupaj 58,000.000 din), medtem ko bo v letu 1965 na razpolago za realizacijo 11 stanovanjskih enot v vrednosti 38,000.000 din (ob enaki udeležbi zavoda za stanovanjsko izgradnjo občinske skupščine Ljubljana-Center).

Celotni izdatki sklada bi bili po letih naslednji:

sredstva v	1963	1964	1965
000 din	137,462	120,892	227,495
indeks	100	88	165
veriž. indeks	114	100	188

Povečanje izdatkov sklada v letu 1965 gre na račun anuitet za bolnico in obveznosti občine pri gradnji NBL.

DRUŽBENO VARSTVO OSTARELIH

Občina Center ima danes izmed vseh ljubljanskih občin največ starejšega prebivalstva in sicer 14 % v starosti nad 60 let. Celotno število upokojencev pa predstavlja petino vsega prebivalstva. Demografska struktura prebivalstva nam v perspektivi nakazuje še porast te kategorije občanov.

To narekuje potrebo po programiranju kompletnejšega varstva ostarelih občanov, zlasti ko gre za zdravstveno varstvo, urejanje prehrane in stanovanjskih razmer. Izdelati je treba enoten program varstva, ki bo zajel tudi naloge ustreznih strokovnih služb. Ta program bo predložen občinski skupščini v razpravo v prvi polovici tega leta.

Se nadalje bo treba urejati nastanitev starejših občanov, k čemur smo pristopili komaj v letu 1963 in 1964, s tem da smo pričeli z gradnjo doma na Taboru, ki bo odprt ob koncu tega leta in bo razpolagal s 120 posteljami. V gradnjo tega doma je bilo že doslej vloženih 383 milijonov dinarjev. Za dograditev je potrebnih še 150 milijonov dinarjev, ki naj bi jih zagotovili v letošnjem proračunu.

Dom počitka na Poljanski cesti je v slabem stanju in mu je treba zagotoviti najnujnejša sredstva za prvo etapo ureditvenih del.

V domovih počitka imamo skupno 210 občanov. V letu 1965 bo to število naraslo za najmanj 60, kajti povpraševanje je izredno. Porasla bo tudi cena oskrbnega dne. V istem sorazmerju pa kljub temu ne bodo narasli stroški za oskrbino, kajti število samoplačnikov ali delnih samoplačnikov tudi stalno narašča.

Da bi izpolnili te obveznosti, bi bilo treba zagotoviti naslednja sredstva:

	v 000 din
— Letovanje odraslih	2,000
— Dejavnost kluba upok.	800
— Stroški teh. kadra doma v izgradnji	2,500
— usposobitev strežnega kadra v domu in drugi stroški	10,200
— oskrbnine v domovih počitka	50,000
— Investicije	155,000
Skupaj:	220,500

DRUŽBENO VARSTVO ODRASLIH

Program razvoja varstva odraslih predvideva v l. 1965 izboljšanje gmočnega položaja občanov, ki prejemajo razne oblike družbene pomoči, ker se morajo približevati vsaj minimalnim življenjskim stroškom, ki so v zadnjem letu občutno porasli. Povprečna višina stalne družbene pomoči se bo zvišala od sedanjega povprečja 9200 din na 13,000 din potrebna finančna sredstva pa skupno za 37 %.

Poleg stalnih, občasnih in enkratnih družbenih pomoči predvidevamo kadrovske podpore, pomoč odpuščenim obojencem, pomoč prenodnim osebam in stroške za zatočišča v bolnicah za duševne bolniki, če bolniki niso posebej zdravstveno zavarovani. V ta namen bo potrebnih 81.000 dinarjev.

Strokovno socialno delo v občini opravlja Center za socialno delo. Za dejavnost te strokovne službe bo potrebnih 37.000.000 dinarjev.

V skrbi za družbeni standard strokovnih kadrov, zaposlenih v vzgojno varstvenih zavodih, naj bi zagotovili sredstva v višini 10 milijonov dinarjev.

V letošnjem letu bi morali prevzeti tudi obveznosti do financiranja organizacij slepih in gluhih v skupnem znesku 3.500.000 dinarjev.

DRUŽBENO VARSTVO BORCEV NOV

V občini živi 6082 borcev NOV. Od teh je 1116 takih, ki imajo do 15.000 dinarjev dohodka mesečno na družinskega člana. Zaradi mnogih nerešenih vprašanj je potrebna stalna družbena skrb. Vprašanje borcev, ki niso imeli primernih osebnih dohodkov, smo reševali s priznavalnimi in družbenimi pomočmi po odloku, ki ga je v januarju 1964 sprejela občinska skupščina. Zaradi slabega zdravstvenega stanja pa so bili poslani nekateri borci brezplačno na zdravljenje in okrevanje.

Število koristnikov teh pomoči, borcev NOV, prikazuje naslednja tabela:

	1963	1965
Priznavalnine ali družbene pomoč	40	48
Na zdravljenje je bilo poslanih	102	99
Enkratno družbeno pomoč je prejelo	280	407

Za navedene pomoči je bilo porabljenih leta 1963 12.500.000.— dinarjev, leta 1964 pa 21.000.000.— dinarjev.

V letu 1965 bi bilo treba zagotoviti zadostna sredstva za izboljšanje ekonomskega stanja borcev NOV (priznavalnine, družbene in enkratne pomoči), pri čemer je treba upoštevati tudi sredstva za priznavalnine, ki se prenašajo iz okrajne skupščine Ljubljana. Nadalje je treba zagotoviti zadostna sredstva za zdravljenje in okrevanje borcev NOV. V te namene je potrebnih 39 milijonov dinarjev.

V letih 1963/64 je bilo kupljenih 38 stanovanjskih enot v skupni vrednosti 201.891.220.— dinarjev. Občinska skupščina je v te namene prispevala 84.700.000.— dinarjev, ostala sredstva pa sta kot posojilo dala stanovanjski sklad občine in republiški stanovanjski sklad.

V letu 1964 se je v nova stanovanja vselilo 23 borcev, ostalih 15 borcev pa se bo vselilo leta 1965, ko bodo stanovanja dograjena. Poleg tega pa je bilo rešeno stanovanjsko vprašanje še dvanajstim borcem, ki so se vselili v stara izpraznjena stanovanja. Nerešen je še vedno stanovanjski problem 68 nezaposlenih borcev. Za rešitev njihovega stanovanjskega vprašanja bi potrebovali: 9 garsonjer, 20 enosobnih, 25 dvosobnih in 14 trosobnih stanovanj, v vrednosti 378.500.000 dinarjev. Da se reši stanovanjski problem teh 68 nezaposlenih borcev, je treba v proračunu zagotoviti 74.000.000.— dinarjev. Ostala sredstva bi prispevala stanovanjska sklada republike in občine.

V delovnih organizacijah je zaposlenih 137 borcev NOV, ki jim delovne organizacije niso rešile stanovanjskega vprašanja. Zato se postav-

lja vprašanje, če bodo delovne organizacije tem borcem preskrbele stanovanja neposredno ali pa bi bilo učinkoviteje, če bi sredstva za ta namen združevale v občinskem skladu za varstvo borcev.

KULTURA

V občini je relativno dobro razvita kulturna dejavnost, saj so na njenem območju osredotočene številke kulturno-prosvetne delovne organizacije. Njihovo dejavnost dopolnjujejo še kulturne skupine in kulturna društva.

Dejavnost večine kulturno-prosvetnih delovnih organizacij je namenjena vsem občanom mesta, kar nujno terja uvedbo takega sistema financiranja programov teh delovnih organizacij, ki bo po čim objektivnejših merilih zagotovil sodelovanje vseh mestnih občin.

Odnosi med občino in delovnimi organizacijami slone na delovnih dogovorih, ki vsebujejo delovne programe kolektivov in obveznosti sklada za kulturo. Delovne dogovore je sklepal upravni odbor sklada tudi s kulturno-umetniškimi skupinami, dejavnost kulturnih društev pa je sklad financiral preko občinske zveze kulturno-prosvetnih organizacij.

V lanskem letu je sklad za kulturo razpolagal s 308.860.000.— dinarji sredstev. Od tega je bilo porabljenih za investicije 15 milijonov dinarjev, za gradnjo stanovanj kulturnim delavcem pa 12 milijonov dinarjev. Investicijska sredstva so bila poročena za nujna vzdrževalna dela v Mestnem gledališču, Mestnem muzeju in Mestni galeriji.

V drugi polovici leta 1964 je sklad za kulturo povišal plansko namenjena sredstva kulturno-prosvetnim delovnim organizacijam za 14 %, kar je omogočilo, da so delovni kolektivi lahko zvišali osebne dohodke za 17—20 % v primerjavi s povprečjem v začetku leta.

Da bi kulturni dejavnosti v našem mestu zagotovili širši razmah in ji z objektivno odmerjenimi obveznostmi vseh mestnih občin zagotovili ustrezno materialno osnovo, bo moral svet za kulturo v letu 1965 pripraviti program financiranja dejavnosti kulturno-prosvetnih delovnih organizacij, ki služijo vsem občanom mesta. Ta program bo moral vsebovati tudi objektivnejša merila za vrednotenje delovnih programov posameznih delovnih organizacij.

Svet za kulturo bi moral izdelati tudi merila za financiranje razširjene kulturno-prosvetne dejavnosti v občini, zlasti dejavnosti svobodnih kulturnih skupin in kulturnih društev.

Po našem predlogu naj bi sklad za kulturo v letu 1965 financiral predvsem osnovno dejavnost na področju kulture, investicijska sredstva pa bi zagotovil le za najnujnejše adaptacije in dopolnilno opremo v Mestnem gledališču, Mestnem muzeju in Slovenski knjižnici.

Za osnovno dejavnost bi sklad za kulturo potreboval naslednja sredstva:

za gledališko dejavnost	209,000.000 din
za knjižnice	80,000.000 "
za ostale kulturne ustanove in organizacije	75,650.000 "
za razne kulturne akcije	12,850.000 "
za Slovensko narodno gledališče in Slovensko filharmonijo	148,000.000 "
Skupaj	525,500.000 din

V gledališko dejavnost so vključeni Mestno gledališče, svobodne umetniške skupine in Sentjakobsko gledališče.

Plan financiranja knjižnic upošteva Delavsko, Mestno ljudsko in Slovansko knjižnico.

Med ostale kulturne ustanove in organizacije spadajo Mestni Muzej, Mestna galerija, Koncertna direkcija, Zavod za ureditev Stare Ljubljane kot spomeniško-varstveni zavod in Občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij.

S sredstvi za razne kulturne akcije bi organizirali posebne kulturne akcije kot n. pr. razpise natečajev za umetniške stvaritve, odkupe likovnih del, proslave, strokovne študije in podobno.

Sklad bi moral zagotoviti tudi sredstva za sofinanciranje dejavnosti Slovenskega narodnega gledališča (drame in opere) ter Slovenske filharmonije. Obe omenjeni ustanovi

sta doslej prejemale sredstva za svojo dejavnost iz republiškega in okrajnega sklada. V letu 1965 pa naj bi bile pri sofinanciranju udeležene vse ljubljanske občine in republika.

Poleg sredstev za osnovno dejavnost bi za najnujnejša investicijska dela potrebovali še 31 milijonov dinarjev. S temi sredstvi bi omogočili nabavo nujne opreme za oder Mestnega gledališča ter uredili nujne instalacije v Mestnem muzeju in Slovenski knjižnici.

Skupno bi sklad za kulturo torej potreboval 556.500.000.— dinarjev. Ta sredstva pomenijo v primerjavi z letom 1964 povečanje za 78 %.

Komunalna dejavnost

Komunalna dejavnost je pri sedanjih dinamiki gospodarskega in družbenega razvoja v stalnem zastojanju. Zato bo treba v bodoče zagotoviti več sredstev za vzdrževanje, pa tudi obnoviti in izgraditi komunalnih naprav ter objektov.

Komunalne dejavnosti se financirajo iz občinskega proračuna, cestnega sklada, komunalnega sklada, sredstev komunalnih delovnih organizacij, kreditov in drugih virov.

PREDLOG UPORABE PRORAČUNSKIH SREDSTEV V LETU 1965

Sredstva občinskega proračuna naj bi upoštevali predvsem za vzdrževanje kolektivne komunalne potrošnje. V proračunu za leto 1965 bi bilo treba zagotoviti za:

	milij. din.
— vzdrževanje javne razsvetljave	45
— vzdrževanje mestnih ulic	80
— cestno prometno signalizacija	13
— čiščenje ulic	102
— zimsko službo	70
— vzdrževanje parkov in nasadov	45

	Asfalt m ²	Tlakovano m ²	Makadam m ²	Skupaj m ²
Vozišča	295.578	82.038	105.257	482.873
Pločniki	16.228	18.823	61.755	241.806
Skupaj	456.806	100.861	167.012	724.679

Iz tabele je razvidno, da imamo v občini še vedno 23 %, ali skoraj četrtino cestnih površin z makadamsko utrditvijo. Zaradi vseh pomanjkljivosti, ki jih ima makadamska utrditev cest (blato, prah, slaba propustnost prometa ipd.), pa tudi visokih stroškov vzdrževanja, je potrebno, da se te površine čimprej modernizirajo.

Predlagana sredstva za vzdrževanje mestnih ulic se delijo:

— za vsakodnevno vzdrževanje cestnišča 40 milijonov in

— za večja popravila tudi 40 milijonov

Sem ne spada luženje makadamskih cest, ker ga upoštevamo pri čiščenju ulic.

Vzdrževanje cestno-prometne signalizacije: Hitro naraščanje prometa narekuje posebno skrb za cestno-prometno signalizacijo, to je prometne znake in označbe na samem vozišču.

S predlaganimi sredstvi bi lahko trikrat letno označili vozišča in zamenjali dotrajane prometne znake.

Čiščenje ulic zajema čiščenje moderniziranih vozišč in pločnikov, iz-

— izdelavo katastra komunalnih naprav	14
— dotacijo zavodu za izmero in kataster	4,5
— prispevek za vodno skupnost	0,2
— vzdrževanje javnih stranišč	8
— regres za vodo	8
— kontrola kalorične vrednosti plina	0,6
— porabo vode za fontane	0,8
— gasilsko brigado	50,2
SKUPAJ:	441,3

Vzdrževanje javne razsvetljave: obsega razen plačevanja toka zamenjavo žarnic, razen tega pa še vzdrževanje in zamenjavo zaščitnih stekel, dušik, daljinskih stikal, stikalnih ur, fotocelic in žarometov, ki osvetlujejo javne objekte in spomenike. Svetlobnih teles imamo 3051.

Predlagana sredstva bi zagotovila stalen pregled in tekočo zamenjavo žarnic. Za vsako negorečo žarnico, ki ne bi bila zamenjana v roku 3 dni, bi izvajalec plačal penale. Potrebno pa bo poostriiti nadzor nad izvrševanjem pogodbenih del.

Vzdrževanje mestnih ulic: V občini imamo 724.679 m² vozišč in pločnikov. Utrditveni cestniški prikazuje spodnja tabela:

	Asfalt m ²	Tlakovano m ²	Makadam m ²	Skupaj m ²
Vozišča	295.578	82.038	105.257	482.873
Pločniki	16.228	18.823	61.755	241.806
Skupaj	456.806	100.861	167.012	724.679

piranje ulic ter luženje makadamskih vozišč.

Glede na pogostnost čiščenja so posamezne ulice razdeljene v 3 kategorije:

v 1. kategoriji — 3-kratno čiščenje na dan in izpiranje 40-krat letno

v 2. kategoriji — 2-kratno čiščenje na dan in izpiranje 30-krat letno

v 3. kategoriji — 1-kratno čiščenje na dan in izpiranje 20-krat letno

Glavni kriterij za uvrščanje ulic v posamezne kategorije je gostota prometa.

Predlagana sredstva bi porabili takole:

— za čiščenje ulic 70 milijonov dinarjev,

— za izpiranje ulic 25 milijonov dinarjev,

— za luženje makadamskih vozišč (20-krat letno) 7 milijonov dinarjev.

Potrebna sredstva za vzdrževanje javne higiene zajemajo četrtino vseh sredstev, predlaganih za vzdrževanje komunalnih dejavnosti. S primernim odnosom do javne higiene bi ta sredstva lahko zmanjšali in porabili za druge namene.

Zimska služba: Zaradi nemotnega odvijanja prometa in poslovne dejavnosti v zimskem času je potrebno odstranjevati sneg z vseh prometnejših ulic.

Svet za komunalne zadeve predlaga na osnovi izkušenj iz prejšnjih let, naj bi v občinskem proračunu za zimsko službo zagotovili sredstva v višini 70 milijonov dinarjev. S temi sredstvi bi zagotovili pluzenje in posipanje proti poledici na vseh mestnih ulicah ter odvoz snega iz ozkega centra in ostalih prometnejših ulic in cest.

Vzdrževanje parkov in nasadov: V občini je 14 parkov s površino 354.000 m² in 78 zelenic s površino 210.000 m², ki jih vzdržujemo s sredstvi iz občinskega proračuna.

S predlaganimi sredstvi bi bilo mogoče:

— redno čistiti in negovati zelene površine 10 mesecev v letu (marec—december);

— trikrat pokositi travne površine;

— oskrbovati grede z enoletnicami, trajnicami in grmičevjem v skromnem obsegu;

— obrezovati žive meje;

— oskrbovati poti v parkih in delno nadomeščati dotrajano drevje;

— plačevati 5 čuvajev za dobo sedmih mesecev.

Izdelava katastra komunalnih naprav: Zavod za izmero in kataster bi v letu 1965 v glavnem dokončal terenska in pisarniška dela, ki so potrebna za izdelavo elaborata katastra komunalnih naprav.

Občinski proračun zagotavlja tudi sredstva za vzdrževanje javnih stranišč na Tromostovju, Trgu OF, Zmajskem mostu in na Trgu francoske revolucije. S predlaganimi sredstvi bi krili poslovne stroške in omogočili manjša tekoča popravila.

Iz proračuna plačujemo regres Mestnemu vodovodu za porabljeno vodo v široki potrošnji (3 din za 1 kubični meter porabljene vode).

Poklicno gasilsko brigado vzdržujejo vse ljubljanske občine in po delitvenem ključu znaša obveza naše občine 50,2 milijona din.

PREDLOG UPORABE SREDSTEV CESTNEGA SKLADA

V letu 1965 bo vse rekonstrukcije mestnih ulic in cest prevzel občinski cestni sklad. Razpoložljiva sredstva cestnega sklada bi znašala 240 milijonov dinarjev, od tega 60 milijonov dinarjev izvirnih dohodkov cestnega sklada in 180 milijonov dinarjev iz občinskega proračuna.

Komisija, ki jo je imenoval svet za komunalne zadeve, je pregledala stanje mestnih ulic in cest ter predlaga naslednje ureditve:

Hribarjevo nabrežje — Dvorni trg (I. etapa), ureditev postajališč ob Karloški cesti, ureditev platoja pred Narodnim domom, asfaltiranje diagonal v parku Zvezda in ureditev podhoda na Trgu revolucije, asfaltiranje dela Grablovičeve ulice, Levstikove ul., Snežniške ul. in Koblarjeve ul., ureditev Petkovškovega nabrežja ob Zmajskega mostu do Tromostovja, ureditev pločnikov v Janežičevi ul., asfaltiranje Zarnikove ulice, sanacija škarp na grajskem pobočju, osvetlitev v parku »Ilegalac« in Puharjeve ulice.

Z realizacijo tega programa bi bilo asfaltiranih cca 40.000 m² makadamskih površin.

PREDLOG UPORABE SREDSTEV KOMUNALNEGA SKLADA

Komunalni sklad uporablja sredstva občinskega proračuna in sred-

stva prispevka za urejanje mestnega zemljišča.

Iz občinskega proračuna naj bi po predlogu financirali izdelavo urbanistične dokumentacije, obveznosti za dela, izvršena v l. 1964, in participacijo pri rekonstrukciji Šubičeve ulice v skupni višini 117 milijonov dinarjev.

Izdatki, ki jih krijemo iz sredstev prispevka za urejanje mestnega zemljišča, so v glavnem priprava in čiščenje zemljišč, izgradnja in nakup nadomestnih stanovanj in ureditev okolice pri novozgrajenih stavbah.

Program komunalnega sklada za pripravo in čiščenje zemljišč zajema tiste lokacije, katerih zazidalni podatki so že znani. Razen tega je sklad dolžan izvršiti več očiščevalnih del na tistih lokacijah, ki jih zazidujejo.

Program priprave in čiščenje zemljišč je izdelan na osnovi predvidene izgradnje 1000 stanovanjskih enot in nekaterih drugih objektov družbenega standarda.

Komunalni sklad ima v letu 1965 predvideno pripravo in čiščenje zemljišča na Vodmatskem trgu, v Ilirski ulici, na Ferantovem vrtu, na Vrtači, na Poljanski cesti, za Onkološki inštitut na Poljanskem nasipu, za poslovni objekt na M. Pijače ul., za prizidek Drame itd. Za stavbe, ki jih bo rušil, mora sklad nakupiti oziroma zgraditi nadomestna stanovanja.

V letu 1965 bo komunalni sklad nadaljeval z urejanjem okolice v Vodmatu, na Prulah, v Ilirski ulici, na Ambroževem trgu, Poljanski cesti, na Vrtači in na Titovi cesti (Na-ma, arkade, poslovni stavbi Agrotehnik in Slovenija ceste). Sklad predvideva, da bo za ta dela zbral sredstva v višini okrog 1,5 milijarde dinarjev.

PROGRAM VLAGANJ KOMUNALNIH DELOVNIH ORGANIZACIJ

V komunalno urejanje mesta se s svojimi sredstvi vključujejo tudi komunalne delovne organizacije, ki bodo tudi v l. 1965 sredstva svojih poslovnih skladov uporabljale za izboljšavo komunalnih in delovnih naprav.

Tako bo poslovna enota Elektro-Ljubljana mesto v l. 1965 končala z izgradnjo I. faze RTP Center 110/10 KV. Nadaljevala bo z izgradnjo 10 in 1KV daljnovodov ter transformatorjev in vložila sredstva v višini 100 milijonov dinarjev predvsem za električne števec.

Mestna plinarna bo z montažo dodatne opreme v novi plinarni izboljšala kalorično vrednost plina od sedanjih 400 kcal/m³ na 4800 kcal na kubični meter. Poleg tega bo podjetje za lastnimi sredstvi v višini 56 milijonov dinarjev nabavilo 2 ležeči cisterni in 1 vagonsko cisterno za prevoz in skladiščenje plina ter razno manjšo opremo.

Mestna kanalizacija je izdelala 7-letni program izgradnje kanalske mreže v skladu z urbanistično zasnovno mesta Ljubljane. V tem programu so prikazane možnosti in viri financiranja za vzdrževanje, obnovo in razširjeno reprodukcijo kanalske mreže. Dokler ta program ne bo odobren od pristojnih forumov, bo podjetje nastopalo le kot izvajalec del po naročilu investitorjev. Sredstva, ki se zbirajo od kanalske pristojbine, komaj zadoščajo za enostavno reprodukcijo.

Mestni vodovod bo v l. 1965 nadaljeval z investicijskim vlaganjem v nove vodnjake v Klečah, Hrastju, rezervoar na Šišenskem hribu, adap-

tacije starih vodarn in izmenjavo starih vodovodnih napeljav. Nadaljeval bo z gradnjo primarnega cevovoda v Šentvidu, napajalnega cevovoda Bežigrad—Moste in z izgradnjo vodovodov v stanovanjskih soseskah. Vsa navedena dela izvaja po 7-letnem programu izgradnje vodovodnega omrežja, ki mora potekati vzporedno z razvojem mesta.

Komunalno podjetje Snaga bo vložilo svoja sredstva v enostavno in razširjeno reprodukcijo delovnih naprav. S temi vlaganji bo podjetje izboljšalo vozni park in mehaniziralo službo z nabavo čistilca za pločnike, smetarskih vozil in smetnjakov.

Sredstva za financiranje uprave in ostalih dejavnosti

DRŽAVNI ORGANI — SREDSTVA ZA REDNO DEJAVNOST

Kot državne organe smatramo upravne organe, sodišče, javno tožilstvo in javno pravobranilstvo. V upravnih organih je danes zaposlenih 270 ljudi.

Svet za družbeni plan in finance meni, da bi bilo treba zmanjšati število uslužbencev in upravnim organom zadane naloge opraviti s strokovno sposobnejšimi uslužbenci. To zmanjšanje naj bi predstavljalo cca 10 % skupnega števila uslužbencev. Tudi v ostalih državnih organih naj bi ne povečevali števila delovnih mest. Za državne organe predvidena sredstva se smejo povečati največ za 20 % v primerjavi z letom 1964. Prav na področju nagrajevanja upravnih organov stojimo v l. 1965

Uprava trgov bo v l. 1965 zaključila dela pri ureditvi skladiščnih površin, na novo bo uredila tržne površine na Vodnikovem trgu (asfaltiranje, ureditev kanalizacije in oprema).

Soudeležba pri izgradnji Zasavske ceste: Kakor ostale občine ljubljanskega okraja, naj bi tudi naša občina prispevala k izgradnji Zasavske ceste. Smatramo, da je v splošnem interesu, da se čimprej zgradi ta važna komunikacija, ki bo povezovala zasavske občine z Ljubljano. Predlagamo, naj bi iz občinskega proračuna v ta namen predvideli cca 100 milijonov dinarjev.

pred važnimi novostmi. Zakon o sredstvih upravnih organov je postavil načelo, da naj bodo delovni ljudje, zaposleni v organih državne uprave nagrajevani prav tako, kot enako strokovni delavci na ustreznih mestih v gospodarstvu. Z 20-odstotnim povečanjem lanskega sredstev bi se približali uresničitvi tega načela.

Sredstva za poslovanje upravnih organov se določajo na osnovi programa dela uprave, ki mora biti usklajen s programom dela občinske skupščine in njenih organov. V programu morajo biti programirane upravne, strokovne in druge naloge, utemeljene mora biti število delovnih mest in struktura upravnih organov.

Državni organi naj bi v letu 1965 razpolagali s sledečimi sredstvi:

Naziv	letu 1964	letu 1965	indeks
(v 000)			
Državni organi			
a) upravni organi			
— občinska uprava	403.348	484.018	120
— direkcija komunal. sklada	31.045	37.245	120
— direkcija družbenih služb	13.620	16.344	120
b) Občinsko sodišče	63.200	75.800	120
c) okrajno javno tožilstvo	9.000	10.000	120
d) javno pravobranilstvo	—	3.200	—
Skupaj:	520.213	626.616	120

Ob tem je treba pripomniti, da bodo predvidena sredstva zadostovala le v primeru, če bodo organi, ki so koristniki teh sredstev, izvedli vse ukrepe za znižanje delovnih mest in s tem v zvezi za povečanje produktivnosti dela in ob maksimalni štednji za materialne izdatke.

Sredstva za delo upravnih organov dosega v občini Ljubljana-Center 7,6 % vseh proračunskih dohodkov, v mestnih občinah je odstotek še enkrat višji, v republiškem povprečju znašajo ta sredstva preko 20 % in v nekaterih občinah dosežejo 30 ali celo 40 % vseh proračunskih dohodkov.

Mestni svet opravlja nekatere naloge, ki so skupnega pomena za mesto. Za financiranje mestnega sveta prispevajo vse mestne občine 10 % vseh proračunskih dohodkov, ki se zberejo na mestnem območju. Prispevek naše občine je predviden s 700 milijoni dinarjev.

SREDSTVA OŽJEGA PRORAČUNA

Poleg sredstev za redno dejavnost, ki obsegajo osebne dohodke in materialne izdatke upravnih orga-

nov, so potrebna še določena sredstva za funkcionalne izdatke. V ta namen bi potrebovali 94,930.000 dinarjev.

V primerjavi z letom 1964 se sredstva za funkcionalne izdatke povečajo za 43,877.000 dinarjev. Kot nove postavke se pojavljajo:

— stroški za volitve 6,000.000 dinarjev,

— stroški za financiranje med-občinskega veterinarskega centra 5,140.000 dinarjev,

— stroški za preprečitev gospodarske kriminalitete 600.000 dinarjev,

— stroški za preprečevanje mladinskega prestopništva 600.000 dinarjev.

ANUITETE IN GOSPODARSKI POSEGI

V primerjavi s prejšnjim letom se spreminja struktura anuitet v tem smislu, da v proračunu izkazujemo manj anuitet za gospodarske investicije.

Anuitete, ki so znašale v letu 1964 179,500.000 dinarjev, znašajo v letu 1965 220,500.000 dinarjev.

Od tega odpade na:

Anuitete posojil za gospodar. invest.

Anuitete za negospodarske invest.

(v 000)

l. 1964	struk.	l. 1965	struk.
59,000	33	22,000	10
120,500	67	198,500	90
179,500	100	220,500	100

Med prikazanimi anuitetami za negospodarske investicije so v pretežni večini anuitete od posojil, ki so bila najeta za financiranje komunalnih in drugih objektov.

Za gospodarske posege bi bila potrebna naslednja sredstva: regres za mleko 35 milijonov, Ljubljanski dnevnik 20 milijonov, Občan 850 tisoč dinarjev.

Občina daje regres v višini 7,5 din za liter mleka. Regres se daje za količine mleka, prodano na območju občine.

KRAJEVNE SKUPNOSTI

Sredstva za izvrševanje programov krajevnih skupnosti bodo zagotovljena v ustreznih družbenih skladih. Sredstva za redno poslovanje krajevnih skupnosti (osebni — materialni izdatki) naj bi bila zagotovljena v proračunu. Predvidoma bodo znašala za redno poslovanje potrebna sredstva 48 milijonov dinarjev.

V tem znesku so predvidena sredstva za osebne dohodke tajnika, administratorke, morebitnega kurirja, za komunalnega kontrolorja in za materialne stroške.

DEJAVNOST DRUŽBENO POLITIČNIH ORGANIZACIJ IN DRUŠTEV

Svet za družbeni plan in finance in pristojni sveti občinske skupščine so sprejeli načelo, da se družbene organizacije in društva in njihova dejavnost financirajo preko ustreznih skladov družbenih služb. Iz proračuna se financirajo samo družbe-

no-politične organizacije kot so: SZDL, Ljudska mladina itd. V ta namen bo treba zagotoviti 82,5 milijonov dinarjev.

PRORAČUNSKA REZERVA IN OBVEZNOSTI IZ PRETEKLIH LET

Rezervni sklad: V smislu zakona o financiranju družbeno političnih skupnosti je vsaka družbeno politična skupnost dolžna izločiti 1 % vseh proračunskih dohodkov v svoj rezervni sklad. Ta sredstva bodo znašala v letu 1965 približno 69 milijonov dinarjev.

Sredstva rezervnega sklada se uporabljajo za posojilo zaradi neenakomernega pritoka dohodkov, v slučajih elementarnih nesreč in za kritje morebitnega proračunskega deficita.

Obveznosti iz preteklega leta: Koncem leta 1964 so bile nekatere postavke proračuna že izčrpane oz. računi niso pravočasno dospeli. Med najvažnejšimi postavkami v obveznostih iz preteklega leta so anuitete, ki smo jih odložili za leto 1965.

Skupaj znašajo obveznosti iz preteklega leta 65 milijonov din.

Proračunska rezerva je namenjena za kritje nepredvidenih ali premalo predvidenih potreb. Po obstoječem osnutku predloga proračuna bi naj znašala proračunska rezerva 318,750.000 din ali cca 5 % vseh proračunskih sredstev.

Iz predloženega materiala je razvidno, da so s predvidenimi dohodki zagotovljena samo sredstva, potrebna za izvrševanje osnovnih ustavnih nalog in obveznosti.

Osnetek objektivizacije potreb, obogatena z mnenji in sugestijami zborov volivcev, bo podlaga za razpravo o proračunu v občinski skupščini. V nadaljnjem prikazujemo strukturo proračuna, iz katere je razvidna predvsem udeležba posameznih dejavnosti v proračunskih sredstvih občine.

STRUKTURA PRORAČUNA (v milijonih)

Besedilo	Plan 1965	%
Dejavnost šol	2,380.0	34.0
Kulturna dejavnost	556.5	8.0
Telesna kultura	84.6	1.2
Socialno skrbstvo	460.0	6.6
Varstvo borcev NOB	112.8	1.6
Zdravstveno varstvo	212.5	3.1
Komunalna dejavnost	838.3	12.0
Delo državnih organov:		
1. občinska uprava	537.6	7.6
2. občinsko sodišče	75.8	1.1
3. okrajno javno tožilstvo	10.0	0.1
4. javno pravobranilstvo	3.2	0.1
Mestni svet	700.0	10.0
Sredstva za funkcionalne izdatke	94.9	1.5
Narodna obramba	10.0	0.1
Krajevne skupnosti — osebni in mat. izdatki	48.0	0.7
Dejavnost družbeno političnih organizacij	82.5	1.2
Negospodarske investicije — anuitete	246.5	3.5
Gospodarski posegi	55.9	0.8
Vlaganje v rezervni sklad	69.0	1.0
Proračunske obveznosti iz prejšnjih let	65.0	0.9
Gospodarske investicije — anuitete	22.0	0.3
Proračunska rezerva	318.7	4.6
	6,983.8	100.0

Predlog podane razdelitve je rezultat potreb posameznih dejavnosti in materialnih možnosti občine ob sprejemu predložene višine prispevkov in davkov.

IV.

Stanovanjsko gospodarstvo

Izkušnje poslovanja stanovanjskega sklada v zadnjih letih zahtevajo celovito obravnavo problematike stanovanjskega gospodarstva v občini, zato je treba upoštevati reševanje vseh odprtih vprašanj stanovanjske komunalnega gospodarstva v občini. Strokovna obravnava zahtevnih vprašanj zahteva tudi ustrezno obliko dela, da bi tako tudi v ekonomskem pogledu uspešneje uresničevali smernice stanovanjske politike. S tem namenom je bil tudi ustanovljen zavod za stanovanjsko gospodarstvo in poslovne prostore, ki naj v širšem okviru izvršuje naloge in smernice občinske skupščine in stanovanjskega sklada.

V letu 1965 bo treba posvetiti posebno skrb realizaciji naslednjih nalog, problemov in vprašanj:

1. Zagotoviti racionalno uporabo planiranih finančnih sredstev za stanovanjsko in poslovno gradnjo.

2. Izvršiti intenzivno pripravo investicijsko-tehnične dokumentacije za planirane novogradnje stanovanj in poslovnih prostorov družbenega standarda. S tem v zvezi je treba v sodelovanju z vsemi pristojnimi organi izvršiti pravočasno pripravo mestnega zemljišča, da se zagotovita racionalna priprava in pravočasen začetek gradnje objektov.

3. Pospeševati in podpirati je treba racionalnejšo gradnjo s poslovnim sodelovanjem s proizvajalci ter ostalimi prizadetimi institucijami.

4. Še večjo skrb je treba posvetiti sanaciji in vzdrževanju obstoječega stanovanjskega fonda, da se tako zagotovi čimboljše gospodarjenje ter eksploatacija stanovanj in poslovnih prostorov v obstoječih zgradbah.

5. Ob sodelovanju delovnih organizacij — koristnikov trgovskih lokalov — je treba pristopiti k modernizaciji lokalov ter izboljšati zunanji videz poslovnih prostorov.

6. Zagotoviti je treba kvantitativno in kvalitativno servisno dejavnost za vzdrževanje obstoječega fonda, s tem da se organizirajo servisni obrati, ki bodo sposobni pravočasno izvrševati vse usluge.

7. S programiranjem in organizacijo namenske varčevalne službe za gradnjo stanovanj in gradnjo prostorov družbenega standarda je treba vplivati na racionalizacijo in večji obseg gradenj.

8. V sodelovanju s hišnimi sveti in krajevnimi skupnostmi je treba pristopiti k realizaciji osnovnih nalog stanovanjsko-komunalnega gospodarstva, tako da se zagotovi čimboljše vzdrževanje in uporabljanje obstoječega fonda.

Plan dohodkov in izdatkov stanovanjskega sklada, ki sloni na obstoječih pogojih formiranja in uporabljanja, predvideva 6.646 milijonov dinarjev dohodkov in prav toliko izdatkov. Nasproti realizaciji za leto 1964 pomeni to povečanje za 63%. Na tako povečanje vpliva predvsem mobilizacija dodatnih sredstev tako za stanovanjsko kakor tudi za poslovno gradnjo. Do sedaj izvršene predpriprave omogočajo v letošnjem letu znatno povečanje obsega stanovanjske in poslovne gradnje.

STANOVANJSKA GRADNJA

Iz tabele o fizičnem obsegu stanovanjske in poslovne gradnje je razvidno, da bo v letošnjem letu zaključenih in začelih 1123 stanovanjskih enot ter 150 samskih sob. Za te stanovanjske objekte je v letošnjem letu planiranih 4514 milijonov dinarjev. Poleg tega bodo delovne organizacije preko stanovanjskega sklada vložile v dokončanje in začetek novih stanovanj in samskih sob 774 milijonov dinarjev, s tem da bo dograjenih ali začelih še dodatnih 200 stanovanjskih enot.

V letu 1965 bo samo stanovanjski sklad dogradil 254, delovne organizacije pa ob udeležbi sklada 120 do 150 stanovanjskih enot. Dokončanje ostalih stanovanjskih enot se predvideva v letu 1966 in 1967. To so predvsem večji stanovanjski objekti, ki jih bodo začeli graditi v letošnjem letu v središču mesta. Sem spadajo stanovanjsko-poslovni objekt v ulici Moša Pijade, Ferantov vrt, Poljanski nasip, Vodmatski trg, blok v Kersnikovi ulici in drugi.

VZDRŽEVANJE IN GOSPODARJENJE Z OBSTOJEČIM FONDOM

Za potrebe vzdrževanja obstoječega stanovanjskega fonda je predvidenih iz sredstev stanovanjskega sklada 260 milij. dinarjev. Če upoštevamo pri tem še sredstva hišnih svetov ter delovnih organizacij, je dana realna materialna podlaga za uspešnejše reševanje sanacij in modernizacijo obstoječega fonda. Pri tem morajo sodelovati poleg hišnih svetov tudi delovne organizacije, ki imajo poslovne prostore v obstoječem fondu. Za realizacijo teh nalog pa bo treba zagotoviti sodelovanje hišnih svetov, krajevnih skupnosti, delovnih organizacij in zavoda za stanovanjsko gospodarstvo in poslovne prostore, ki naj po enotnem akcijskem programu izboljšajo stanje obstoječega fonda.

S tem v zvezi je treba tudi povečati kapacitete servisnih obratov za investicijsko in tekoče vzdrževanje ter jih tudi okrepiti z ustreznim strokovnim kadrom.

POSLOVNA GRADNJA

Poslovna gradnja stanovanjskega sklada se omejuje predvsem na gradnjo objektov in prostorov družbenega standarda. Predvidoma bo v ta namen formiranih in potrošenih 510 milijonov dinarjev. Pri tem gre za gradnjo trgovske mreže na drobno, ki je predvidena v skoraj vseh novoplaniranih stanovanjskih objektih vključno z dokončanjem objektov, ki so v gradnji. Pretežni del sredstev pa je namenjen za pričetek gradnje samopostrežne restavracije v ulici Moša Pijade. Računamo, da bo treba poleg rednega dotoka sredstev iz dela poslovnih najemnin zbrati še 771 milijonov dinarjev, da bi tako zagotovili nemoten potek stanovanjsko-poslovne gradnje. Poleg sredstev, namenjenih za novogradnje poslovnih prostorov, pa se bo del sredstev uporabil tudi za modernizacijo obstoječega poslovnega fonda, da se tako postopoma zagoto-

vi sanacija poslovnih prostorov, ki so v večini primerov v slabem stanju. V te namene bo predvidoma vloženi 400 milijonov dinarjev.

Optimalni program stanovanjskega sklada tako stanovanjske kakor poslovne gradnje lahko realiziramo z večjim sodelovanjem in finančno udeležbo delovnih organizacij. Pri tem pa je treba pripomniti, da je važen faktor mobilizacije dodatnih sredstev predvideni redni priliv stanovanjskega sklada, ki pa je planiran na osnovi dosedanjih predpisov.

Vsaka sprememba glede formiranja sredstev sklada bo vplivala tudi na realizacijo celotnega programa.

Glede na dejstvo, da so predvidene na območju naše občine samo večje gradnje, katerih realizacija je vezana na daljši rok izgradnje, je treba zagotoviti tudi dolgoročneje planiranje sredstev ter je zato letni plan orientacija, ki izhaja iz realnih tehničnih pogojev, upošteva pri tem dosedanje možnosti financiranja in kreditiranja stanovanjske in poslovne gradnje.

PLAN STANOVANJSKE IN POSLOVNE GRADNJE ZA LETO 1965

Zap. št.	Naziv objekta lokacija	Štev. stan. enot	Bruto pov. m ²	Aproksimativna inv. vsota v 000 din	Planirana por. sred. v l. 1965 (000)	Predvid. rok dokončanja
I. 1.	Dokonč. objektov iz l. 1964	—	—	48.000	48.000	—
2.	Blok Ilirska 10	118	10.137	874.000	354.000	10—65
3.	Blok B-17 Prule	84	4.564	380.000	126.000	6—65
4.	Prizidek Ilirska	19	1.137	114.000	104.000	12—65
5.	Prizidek Kotnikova	33	2.695	266.000	251.000	12—65
6.	Trije st. Povš.—Glonarjeva	75	4.605	450.000	200.000	8—66
7.	Blok Vodmatski trg	109	10.009	979.000	570.000	9—66
8.	Prizidek Rozmanova	10	626	63.000	35.000	4—66
9.	Blok Čufarjeva—M. Pijade	129	20.427	2.300.000	750.000	8—67
10.	Blok Kersnikova	48	4.500	453.000	195.000	5—67
11.	Blok Trubarjeva	182	17.085	1.654.000	400.000	6—67
12.	Blok Ferantov vrt	58	6.500	720.000	400.000	7—67
13.	Blok Poljanski nasip	40	4.000	380.000	160.000	7—67
14.	Stolpnica Ilirska	(150)*	4.381	420.000	320.000	3—67
15.	Ravne lokacije	218	20.000	1.960.000	601.000	10—67
	SKUPAJ 1—15	1.123	110.666	11.061.000	4.514.000	(150)*
II.	Vzdrž. obstoj. stan. fonda				260.000	
III.	Neizk. kred. in last. gradnja podjetij				774.000	
IV.	Ostale obvez. Stan. Sklada				360.000	
V.	Kreditiranje in fin. posl. gr.**				738.000	
	SKUPAJ izdatki Sklada I, II, III, IV, V				6.646.000	

* = številke v oklepaju predstavljajo samske sobe

** = se nanašajo samo na neposredno kreditiranje poslovnih prostorov, dočim je razlika 543 milijonov vključena v planiranih zneskih stan. izgradnje za leto 1965

PLAN DOHODKOV SREDSTEV STANOVANJSKEGA SKLADA

Viri priliva	v 000 din		
	Realizacija 1964	Plan 1965	3/2
1	2	3	4
I. Dohodki za stanovanjsko gradnjo			
A. Prenesena sredstva vključ. z depozitom	116.910	650.000	556
B. Redni priliv			
a) prispevki iz osebnih doh. od gosp. or. prorač. ustanov, PTT, JŽ in ostalih	1.524.943	1.810.000	119
b) Priliv sredstev iz am. zgradb, hišnine in conske razlike	109.981	87.000	79
c) priliv sred. iz obresti od kred. in anuitet	665.035	830.000	125
Skupaj redni priliv	2.299.959	2.727.000	119
C. Udeležba posojiljemalcev po natečaju, predplačila, namenske in varčevalne vloge in ostali dohodki	1.181.386	1.988.000	168
Skupaj sredstva za stanov. gradnjo I.	3.598.255	5.365.000	149
II. Dohodki za poslovno gradnjo			
a) priliv sredstev iz poslovnih najemnin	473.286	510.000	108
b) združevanje sredstev in ostali dohodki	10.870	771.000	
Skupaj sredstva iz posl. najemnin II	484.156	1.281.000	265
SKUPAJ DOHODKI STAN. SKL. I in II	4.082.411	6.646.000	163